

Martti Paaso

Pro Gradu -tutkielma

Arktisen maailmanpolitiikan tutkinto-ohjelma

Lapin yliopisto

Kevät 2026

Kun jää sulaa ja pääoma kulkee

Miten kansainvälisen rahoitussektorin puheen ja toiminnan välinen ristiriita ilmenee arktisten fossiilihankkeiden rahoituksessa ilmastokriisin aikakaudella?

Tekijä: Martti Paaso

Oppilaitos: Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Koulutusohjelma: Arktisen maailmanpolitiikan tutkinto-ohjelma

Työn nimi: Kun jää sulaa ja pääoma kulkee: Miten kansainvälisen rahoitussektorin puheen ja toiminnan välinen ristiriita ilmenee arktisten fossiilihankkeiden rahoituksessa ilmastokriisin aikakaudella?

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Ohjaaja: Rauna Kuokkanen

Sivumäärä: 71

Aika: Kevät 2026

Abstract

The melting of sea ice, the rise in global average temperatures, and increasing vulnerability of ecosystems are visible manifestations of the ongoing climate crisis. At the same time, these developments are opening areas that were previously difficult to access for economic activity. Melting sea ice signals not only an environmental crisis but also new opportunities for resource extraction, energy production, and maritime transport. The changing Arctic environment increases the economic and strategic significance of Arctic marine areas. The estimated abundance of oil and gas reserves, along with other minerals valuable to industry, has made Arctic waters a central arena in global competition over natural resources.

Competition for these resources is reshaping relations between states and the practices of private companies. Economic and strategic incentives generate tensions even among traditional allies, as illustrated by the United States' growing interest in Greenland. At the same time, multinational corporations seek to strengthen their position in regional fossil fuel projects, intensifying competition among both states and companies. This development reflects a broader contradiction in which political tensions are simultaneously intensifying in a world already living in the era of the climate crisis.

In this thesis, I examine how international banks, investors, and insurance companies involved in Arctic fossil fuel projects publicly emphasize responsibility and climate commitments while acting in ways that contradict these stated goals. The main research question asks how this contradiction between responsibility discourse and concrete financing decisions becomes visible in the funding of Arctic fossil fuel projects. I address this question through three sub-questions which analyse the role of financial actors, the nature and impacts of the projects they fund, and the financing of these projects as part of the climate crisis era.

The theoretical framework of the thesis is political ecology, which enables an examination of how economic structures, power relations, and environmental change intertwine in Arctic marine areas. Through political ecology, I analyse the contradiction and the resulting paradox that emerge when the financial sector acknowledges the severity of the climate crisis in its public discourse yet continues to finance Arctic fossil fuel projects. The source material consists of a report by the civil society organisation Reclaim Finance on financiers of Arctic fossil fuel projects, a report by the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) on the state of Arctic marine regions, and two official statements issued by Arctic states. The analysis employs discourse analysis to examine the financial sector's modes of speech and their relationship to concrete actions.

Keywords: climate crisis, international financial sector, fossil economy, oil and gas projects, Arctic marine areas, contradiction

Tiivistelmä

Merijään sulaminen, maapallon keskilämpötilan nousu ja ekosysteemien haavoittuvuus ovat meneillään olevan ilmastokriisin näkyviä esimerkkejä. Samalla nämä käynnissä olevat muutokset ovat avaamassa aiemmin vaikeasti saavutettavissa olleita alueita taloudelliselle toiminnalle. Sulava merijää ei osoita pelkästään ympäristöllistä kriisiä, vaan myös uusia mahdollisia keinoja luonnonvarojen hyödyntämiselle, energiantuotannolle ja meriliikenteelle. Muuttuva arktinen ympäristö lisää arktisten merialueiden taloudellista ja strategista merkitystä. Öljy- ja kaasuvarojen arvioidut runsaat määrät sekä muiden teollisuudelle arvokkaiden mineraalien oletettu paljous ovat tehneet arktisista merialueista keskeisen osan kansainvälistä luonnonvarakilpailua.

Kilpailu luonnonvaroista muuttaa valtioiden välisiä suhteita ja yritysten toimintatapoja. Taloudelliset ja strategiset houkuttimet synnyttävät jännitteitä, jopa perinteisten liittolaisten välille, kuten Yhdysvaltojen lisääntynyt kiinnostus Grönlantia kohtaan osoittaa. Samalla monikansalliset yritykset

pyrkivät vahvistamaan asemaansa alueen fossiilihankkeissa, mikä lisää kilpailua sekä valtioiden että yritysten välillä. Alueen kehitys heijastaa laajempaa ristiriitaa, jossa luonnonvarat avaavat taloudellisia mahdollisuuksia, mutta samalla lisäävät kilpailua ja poliittista jännitystä maailmassa, joka jo valmiiksi elää ilmastokriisin aikakaudella.

Tässä tutkielmassa tarkastelen sitä, miten arktisia fossiilihankkeita rahoittavat kansainväliset pankit, sijoittajat ja vakuutusyhtiöt puhuvat vastuullisuudesta ja ilmastotavoitteista, mutta toimivat näiden tavoitteiden vastaisesti. Tutkielmani pääkysymys on, miten tämä ristiriita vastuullisuuspuheen ja konkreettisten rahoituspäätösten välillä näkyy arktisten fossiilihankkeiden rahoituksessa. Pääkysymystä täydennän kolmella alakysymyksellä, joiden kautta analysoin rahoittajien roolia, rahoitettavien hankkeiden luonnetta ja vaikutuksia sekä hankkeiden rahoittamista osana ilmastokriisin aikakautta.

Tutkielmani teoreettisena viitekehyksenä toimii poliittisen ekologian teoria, jonka avulla tarkastelen, miten taloudelliset rakenteet, valtasuhteet ja ympäristölliset muutoksen kietoutuvat toisiinsa arktisilla merialueilla. Poliittisen ekologian kautta tarkastelen ristiriitaa ja siitä juontuvaa paradoksia, jotka syntyvät, kun rahoitussektori tunnistaa ilmastokriisin vakavuuden julkisessa puheessaan mutta jatkaa samalla arktisten fossiilihankkeiden rahoittamista. Aineistonani käytän Reclaim Finance-kansalaisjärjestön raporttia arktisten fossiilihankkeiden rahoittajista, Kansainvälisen ilmastopaneelin (IPCC) raporttia arktisten merialueiden tilasta sekä kahden arktisen valtion virallista tiedotetta. Analyysimenetelmäni käytän diskurssianalyysyä, jonka avulla tarkastelen rahoitussektorin puhetapoja ja niiden suhdetta konkreettisiin toimiin.

Avainsanat: ilmastokriisi, kansainvälinen rahoitussektori, fossiilitalous, öljy- ja kaasuhankkeet, arktiset merialueet, ristiriita

Sisällys

1. Johdanto	6
2. Analyytinen viitekehys	10
2.1 Tutkimuskysymys	10
2.2 Poliittinen ekologia	10
3. Metodit	17
3.1 Tutkimusaineisto	17
3.3 Diskurssianalyysi	19
4. Toimijat ja kohteet	23
4.1 Kansainväliset pankit, sijoittajat ja vakuutusyhtiöt.....	23
4.2 Rahoituskohteet.....	24
5. Arktisten fossiilihankkeiden rahoittajat	27
5.1 Rahoittajien rooli arktisessa fossiilitaloudessa	27
5.2 Rahoituksen kohdentuminen.....	32
6. Arktiset fossiilihankkeet	35
6.1 Hankkeiden laajentaminen.....	35
6.2 Laajentumisen poliittinen mahdollistaminen	38
6.3 Hankkeiden maantieteellinen siirtymä.....	41
7. Fossiilirahoitus ilmastokriisin aikakaudella.....	43
7.1 Ilmastokriisin muovaama aika	43
7.2 Fossiilisten polttoaineiden rahoittamisen ristiriita ja ilmastokriisin paradoksi.....	45
7.3 Ilmastotavoitteiden saavuttaminen.....	48
8. Tulokset.....	53
9. Johtopäätökset.....	57
Lähdeluettelo.....	61
Aineisto	61
Kirjallisuus	61
Uutis- ja verkkolähteet	66
Liitteet	69

1. Johdanto

Ilmastonmuutoksen kiihtyminen on yksi aikamme keskeisimmistä globaaleista haasteista, jonka vaikutukset näkyvät erityisen voimakkaasti arktisilla merialueilla. Maapallon keskilämpötilojen nousu on johtanut merijään nopeutuneeseen sulamiseen, mikä muuttaa arktisten alueiden ekologista, taloudellisia ja poliittisia oloja perustavanlaatuisella tavalla. (Figueres ja River-Carnac 2020.) Jäänmassan vähentyminen avaa aiemmin vaikeasti saavutettavissa olleita alueita laajemmin ihmistoiminnalle. Samalla jään väheneminen tekee näkyväksi ilmastonmuutoksen konkreettisuuden sekä sen, kuinka tiiviisti taloudellinen toiminta kietoutuu luonnon kanssa.

Arktiset merialueet eivät pelkästään kärsi ilmastonmuutoksen vaikutuksista, vaan herättävät yhä enemmän taloudellista, geopoliittista ja militaristista kiinnostusta. (Barnes 2022, 2–3.) Aikaisempi käsitys arktisista alueista syrjäisinä alueina on muuttunut kysymykseksi siitä, miten, missä ja millä aikataululla alueita voidaan alkaa taloudellisesti hyödyntämään. Merijään sulaminen mahdollistaa arktisten merialueiden voimakkaamman hyödyntämisen, mutta samalla se osoittaa vakavia ympäristöllisiä ja poliittisia jännitteitä. (Sörlin 2023, 19.)

Tutkielmani aihe käsittelee sitä, miten kansainvälinen rahoitussektori rahoittaa arktisia fossiilihankkeita samaan aikaan, kun se korostaa julkisesti vastuullisuutta ja ilmastotavoitteita. Tarkastelen puheen ja toiminnan välistä ristiriitaa ilmastokriisin aikakaudella. Lähestyn aihetta poliittisen ekologian näkökulmasta ja analysoin hankkeiden rahoittajia, rahoituksen kohteita sekä ilmastokriisin aikakauden merkitystä. Olen kiinnostunut tästä aiheesta, koska arktiset merialueet muuttuvat ilmaston lämpenemisen myötä nopeammin kuin monet alueet (Pörtner ym. 2019, 6). Arktiset merialueet tarjoavat selkeän esimerkin siihen, miten taloudelliset päätökset ja ympäristöjen muutokset liittyvät toisiinsa hyvin konkreettisella tavalla. Haluan ymmärtää, miten kansainvälinen rahoitussektori voivat jatkaa toimintaa, joka kiihdyttää ilmastokriisiä tilanteessa, jossa kriisi uhkaa ekosysteemien kestävyyttä ja lopulta elämän edellytyksiä maapallolla (Pörtner ym. 2019, 22, 26). Rahoittajien kriittinen tarkasteleminen on mielestäni tärkeää, koska arktisten rahoituspäätösten taustalla vaikuttavien perustelujen ja valtasuhteiden avaaminen auttaa ymmärtämään, miksi arktinen fossiilitalous jatkuu, vaikka sen seuraukset ovat laajasti tiedossa.

Tietoisuus ilmastokriisin olemassaolosta ja fossiilitalouden roolista kriisin kiihdyttämisessä kuvastaa paradoksia, jossa ilmastotietoisuus ja taloudelliset intressit törmäävät toisiinsa. Tutkielmassani tarkastelen poliittisen ekologian teorian kautta sitä, miten rahoitussektori ylläpitää ja pyrkii oikeuttamaan tätä ongelmallista asetelmaa.

Teorian kautta analysoin, kuinka ympäristölliset muutokset, taloudelliset rakenteet ja vallankäyttö kietoutuvat toisiinsa. Ilmiön taustalla vaikuttavat rakenteet, kuten luonnonvarojen hyödyntämistä koskevat päätökset jakavat hyötyjä ja haittoja epätasaisesti (Robbins 2020, 152). Poliittisen ekologian viitekehyksessä rahoitussektoria tarkastellaan osana poliittista ja taloudellista järjestelmää, joka aktiivisesti muokkaa ympäristösuhteita ja ilmastopoliittisia mahdollisuuksia (Bryant ja Bailey 1997, 29).

Uudet merireitit voivat lyhentää kuljetusetäisyyksiä ja vähentää riippuvuutta kapeista ja häiriöherkistä väylistä, kuten Suezin ja Panaman kanavista, joiden hetkellisetkin sulkeutumiset vaikuttavat nopeasti maailmantalouteen. Samalla arktiset merialueet sisältävät merkittäviä, osin vielä hyödyntämättömiä fossiilisia luonnonvaroja, kuten öljyä ja maakaasua, joiden ympärillä valtioiden välinen kilpailu on kiristymässä. (Serreze 2018, 25–27; Barnes 2022, 2–3.) Näin arktiset alueet asemoituvat globaalin talousjärjestelmän kannalta yhä merkittävämmäksi, kun niiden taloutta hyödyttävä potentiaali tunnistetaan. Taloudellisen kiinnostuksen kasvu kohdistuu kuitenkin alueisiin, jotka ovat ekologisesti erityisen haavoittuvia (Pörtner ym. 2019, 6). Arktisessa luonnossa jään sulaminen ilmastonlämpeneminen vuoksi muuttaa alueiden ekosysteemejä ja näiden muutosten vaikutukset ulottuvat koko maapallon mittakaavaan. Jään väheneminen heikentää auringon lämpösäteilyn heijastumista takaisin avaruuteen, mikä lisää lämmön imeytymistä veteen ja maaperään, jotka taas kiihdyttävät ilmaston lämpenemistä ja muuttavat meriekosysteemejä sekä rannikkoyhteisöjen elinolosuhteita (Serreze 2018, 177–178). Samalla arktisilla alueilla asuvien alkuperäiskansojen perinteiset elinkeinot ja kulttuuriset käytännöt ovat vaarassa, kun alueiden taloudellinen ja poliittinen painoarvo kasvavat (Sörlin 2023, 17).

Arktisten alueiden muutos tuo näkyviin laajemman ristiriidan ilmastokriisin ja vallitsevan talousjärjestelmän välillä. Ilmastokriisin aikakaudella viitataan ajanjaksoon, jossa ilmastonmuutoksesta on tullut pysyvä ja kaikkiiin elämän osa-alueisiin vaikuttava tekijä, joka vaikuttaa niin taloudelliseen, poliittiseen sekä sosiaaliseen toimintaan. Kyse ei ole yksittäisistä ympäristöongelmista tai toisistaan erillisistä kriiseistä, vaan kokonaisuudesta, jossa ilmastonlämpeneminen vaikuttaa samanaikaisesti kansainvälisen talouden ja valtioiden politiikan rakenteisiin sekä yksilöiden elämään. (Healey 2014, 4, 6.) Ilmastokriisin aikakausi merkitsee siten aikaa, jossa tieto ilmastonmuutoksen vakavuudesta on laajalti tunnettua, mutta samaan aikaan yhteiskunnalliset käytännöt uusintavat niitä toimintatapoja, jotka ylläpitävät kriisin olemassaoloa (Benjamin 2025, 112). IPCC:n raportin mukaan arktiset alueet lämpenevät huomattavasti nopeammin kuin muu maailma. Vaikutukset näkyvät merijään vähentymisellä, ikiroudan sulamisella ja

merenpinnan nousemisella (Pörtner ym. 2019, 6). Nämä muutokset kuvastavat käynnissä olevaa prosessia, joka vaikuttaa suoraan elinympäristöjen tilaan (ks. Rantanen ym. 2022).

Ilmastokriisi tunnustetaan laajasti vakavana ja kiireellisenä uhkana, jota pyritään hillitsemään esimerkiksi kansainvälisillä ilmastopimuksilla, jotka asettavat tavoitteita kasvihuonekaasupäästöjen merkittävälle vähentämiselle. (Yhdistyneet kansakunnat 2025, ”United Nations Framework Convention on Climate Change”). Tästä huolimatta fossiilisiin energiamuotoihin perustuva taloudellinen toiminta jatkuu, kun uusia fossiilisia hankkeita suunnitellaan ja toteutetaan ilmastonmuutoksen edetessä. Tässä ristiriidassa kansainvälinen rahoitussektori nousee keskeiseen asemaan. Kansainväliset pankit, sijoittajat ja vakuutusyhtiöt ohjaavat pääomaa arktiseen fossiiliseen energiantuotantoon ja infrastruktuuriin, mikä mahdollistaa arktisen fossiilitalouden olemassaolon sekä laajentumisen. Ristiriitaa syventää se, kun kansainväliset rahoitusalan toimijat korostavat julkisessa viestinnässään vastuullisuuttaan ja sitoutumistaan ilmastotavoitteisiin sekä pyrkimyksiään tukea kestävästä kehitystä. Englannin keskuspankin entinen pääjohtaja ja nykyinen Kanadan pääministeri, Mark Carney totesi vuonna 2015 pitämässään puheessaan, miten arktisten fossiilihankkeiden kaltaiset pitkäkestoiset investoinnit, voivat muodostua taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävämmiksi, jos ilmastoriskejä ei huomioida ajoissa:

”Ilmastonmuutoksella tulee olemaan taloudelle tuhoisia vaikutuksia, mikäli sitä ei hillitä. Siinä vaiheessa, kun ilmastonmuutos nousee rahoitusjärjestelmän vakauden kannalta keskeiseksi kysymykseksi, voi olla jo liian myöhäistä. Rahapolitiikan tarkasteluhorisontti ulottuu muutaman vuoden päähän, kun taas ilmastonmuutoksen aikajänne ylittää sekä suhdannekierron että poliittisen päätöksenteon aikajänteen.”
(Mark Carney 2015.)

Diskurssianalyysin avulla kiinnitän huomiota kielenkäytön ja puheen ympärillä oleviin valtasuhteisiin ja merkitysrakenteisiin. Diskurssianalyysi toimii tutkielmassani eräänlaisena analyttisenä suodattimena, jonka avulla tarkastelen arktista fossiilitaloutta ja siihen liittyvää ristiriitaa ilmastokriisin aikakaudella. Menetelmä ei ole kiveen hakattu ohjenuora, vaan pikemminkin työkalu hahmottaa, miten arktiseen fossiilitalouteen liittyvät merkitykset, perustelut ja oikeutukset rakentuvat. Perustelen analyysimenetelmän käyttöä sillä, että perinteisessä mielessä diskurssianalyysi kiinnittää huomiota ennen kaikkea käytettyyn kieleen ja sen vaikutuksiin. (Foucault 2005, 63.) Tässä tutkielmassa laajennan diskurssianalyysin soveltamista pelkästä kielestä myös sen pohtimiseen, miten teot ja ymmärrys kietoutuvat käytettyyn kieleen arktisten fossiilihankkeiden rahoituksessa.

Tutkielman pääaineistona toimii Reclaim Finance -kansalaisjärjestön vuonna 2021 julkaisema raportti ”Drill Baby, Drill”, joka kartoittaa kansainvälisten pankkien, sijoittajien ja vakuutusyhtiöiden roolia arktisten öljy- ja kaasuhankkeiden rahoittajina. Reclaim Financen raportin lisäksi aineistoni koostuu Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n vuonna 2019 julkaisemasta raportista arktisen alueen ilmastomuutoksen vaikutuksista. IPCC:n raportti kuvaa hyvin yksityiskohtaisesti ilmastomuutoksen sekä merijään vähenemisen vaikutuksia maapallolle. Vaikutuksien kuvaaminen konkretisoi Reclaim Financen raportin listaamien kansainvälisten rahoittajien tekemien päätösten seurauksia. Lisäksi käytän kahta valtiollista ilmoitusta, joista ensimmäinen on Norjan energiaministeriön ilmoitus uusien etsintäalueiden avaamisesta Barentsinmerellä (2024) sekä Kanadan hallituksen ilmoitus arktisten alueiden suojelusta yhdessä Grönlannin itsehallintoalueen kanssa (2023). Yhdessä nämä lähteet mahdollistavat rahoituspäätösten tarkastelun taloudellisessa, ilmastollisessa sekä poliittisessä kontekstissa.

2. Analyytinen viitekehys

2.1 Tutkimuskysymys

Tutkielmani keskeisenä tavoitteena on tarkastella arktisia hankkeita rahoittavan kansainvälisen rahoitussektorin roolia ilmastokriisin aikakaudella. Olen kiinnostunut ristiriidasta, joka muodostuu rahoitussektorin julkisen vastuullisuus- ja ilmastopuheen sekä sen tekemien konkreettisten rahoituspäätösten välille. Tutkielmani pääkysymys on: ”Miten arktisia fossiilihankkeita rahoittavan kansainvälisen rahoitussektorin puheiden ja toimien välillä ilmenee ristiriita suhteessa ilmastokriisin aikakauteen?”

Lähestyn pääkysymystä kolmen toisiaan täydentävän alakysymyksen kautta, jotka jäsentävät tutkielman rakennetta ja analyysiä. Lisäksi pääkysymyksen pilkkominen alakysymyksiksi mahdollistaa aineiston syvällisemmän analysoimisen, kun huomio keskittyy tiettyihin tarkemmin määriteltyihin osatekijöihin. Tutkielman analyysiluvut rakentuvat tietyn alakysymyksen varaan, jolloin analyysiä on mahdollista tarkentaa. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastelen sitä, mistä rahoitussektorin toimijoista ja rahoituspäätöksistä on kyse sekä sitä, miten rahoitus kohdistuu. Toisin sanoen, ketkä toimijat osallistuvat arktisten fossiilihankkeiden rahoittamiseen ja millaisia aloja nämä edustavat? Toisessa alaluvussa keskityn siihen, mitä ja minkälaisia hankkeita rahoitetaan sekä miten toimintaa pyritään laajentamaan ja siirtämään. Samalla yritän löytää vastauksia siihen, millaisia ympäristöllisiä ja ilmastollisia vaikutuksia näihin hankkeisiin liittyy. Tutkielman viimeisessä alaluvussa tarkastelen, miten ilmastokriisin aikakausi määritetään ja miten se ilmenee rahoituspäätöksissä. Lisäksi ilmastokriisin aikakauden kautta pyrin löytämään vastauksia siihen, miten aikakausi paljastaa kansainvälisen rahoitussektorin toiminnan ristiriitaisuutta sekä, mitä toimia rahoittajilta vaadittaisiin ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Arktinen alue toimii tässä tutkielmassa konkreettisena esimerkkinä siitä, miten rahoitussektorin päätökset ja niihin liittyvä puhe muokkaa tapaa nähdä luonto hyödynnettävänä resurssina. Tutkielmassani tarkastelen taloudellisten intressien ja vastuullisuuspuheen samanaikaista kykyä tunnistaa ilmastokriisin vakavuuden ja silti ylläpitää käytäntöjä, jotka syventävät sitä.

2.2 Poliittinen ekologia

Arktisten alueiden nopea muuttuminen kuvastaa laajasti uhkaavan voiman, ilmastonmuutoksen, nopeaa etenemistä. Ilmastonmuutos on kokonaisuus, mikä johtuu ihmisen valinnoista, taloudellista rakenteista ja kulttuurisista merkityksistä, jotka ohjaavat tapaa ymmärtää luontoa. (Pörtner ym. 2019,

6; Bryant ja Bailey 1997, 32.) Ilmastonmuutos ja siitä johtuva ilmastokriisi eivät ole luonnon itsensä aiheuttamia, vaan ne ovat seurausta päätöksistä, jotka heijastavat yhteiskunnallisia, taloudellisia ja kulttuurisia tavoitteita (Hulme 2009, 212). Poliittisen ekologian teoria on työkalu tarkastella tätä monimutkaista verkostoa, koska se asettaa ekologiset ilmiöt osaksi vallan, tiedon ja talouden suhteita. (Robbins 2020, 8–9.) Teorian kautta voi pohtia, miksi päätökset, jotka liittyvät luonnon ja sen resurssien käyttöön johtavat usein ristiriitoihin, joissa ymmärrys ilmastonmuutoksesta ja ihmisen päämääristä eivät kohta. Tämä näkökulma on keskeinen, kun halutaan ymmärtää, miksi ihminen toimii vastoin yleisesti tunnustettua uhkaa, mikä syntyy ilmaston lämmetessä ja sen aiheuttamien ääri-ilmiöiden lisääntyessä, ja miksi järkeviltä vaikuttavat päätökset voivat johtaa kestäättömiin seurauksiin. (Finger 2016, 123–124; Peet ja Watts 2004, 251.)

2.2.1 Teorian lähtökohdat

Poliittinen ekologia kehittyi 1970-luvun aikana tarpeeseen luoda menetelmä, joka pystyy ylittämään perinteisen rajan luonnon ja yhteiskunnan välillä ja luomaan syvempää ymmärrystä luonnon ja ihmisen vuorovaikutuksesta. Sen lähtökohtana oli ajatus siitä, ettei ympäristöä voi tarkastella irrallaan poliittisista ja taloudellisista rakenteista. (Wolf 1972; Robbins 2020, 11; Bryant ja Bailey 1997, 2.) Poliittisen ekologian näkökulma tarkastella luonnon ja talouden suhdetta synnytti uudenlaisen teoreettisen menetelmän, mikä yhdistää kehitysmaatutkimuksen, maantieteen ja ympäristösosiologian ajatuksia ja korostaa, että ekologiset ongelmat ovat aina sidoksissa siihen, miten yhteiskunta näkee luonnon resurssien hallinnan ja miten se arvottaa näitä. (Peet ja Watts 2004, 28–29.) Perustava ajatus teoriassa on, että ympäristökriisit paljastavat hyvin syvällä piilossa olevat eriarvoisuuden rakenteet, joissa toiset hyötyvät luonnonvarojen hallinnasta ja toiset joutuvat kärsimään niiden seurauksista (Bryant ja Bailey 1997, 188–189). Ympäristömaantieteen ja poliittisen ekologian professori Paul Robbins korostaa, että poliittisen ekologian ytimessä on vallan ja tiedon yhteys, joiden kautta eriarvoisuudet ja ekologisten ongelmat rakentuvat.

Poliittinen ekologia osoittaa, että luonnon ja yhteiskunnan väliset konfliktit eivät ole sattumanvaraisia, vaan juontuvat historiallisista ja hierarkkisista valtasuhteista, jotka muokkaavat käsitystä siitä, mitä pidetään luonnonmukaisena tai välttämättömänä (Zimmerer ja Bassett 2003, 14). Välttämättömyyttä ja luonnollisuutta painottavassa näkökulmassa ytimessä on vallan ja tiedon välinen suhde. Se, kuka saa määritellä luonnon merkityksen ja käyttöarvon, on aina poliittinen kysymys. (Foucault 2005, 39–41; Peet ja Watts 2004, 90.) Foucault'n ajattelussa poliittisen ekologian voisi ymmärtää siten, että tieto ympäristöstä ei ole neutraalia, vaan se muotoutuu osana valtasuhteita

ja vallankäyttöä. Nämä ohjaavat sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa että ihmisten arvoja. (Foucault 2005, 40–41).

Taloudelliset ja poliittiset toimijat voivat esittää ekologisesti kyseenalaiset toimet välttämättömyyksinä, jolloin moraaliset ja ekologiset näkökulmat jäävät toissijaisiksi (Illich 2001, 117–121). Tämä on erityisen näkyvää arktisella alueella, jossa luonnonvarojen hyödyntämistä perustellaan strategisella tärkeydellä ja taloudellisilla eduilla (ks, Barnes 2022). Ympäristöstä tulee vallankäytön kohde ja työkalu taloudellisten intressien saavuttamiseksi, samaan aikaan, kun arktisia alueita halutaan suojella yleisen hyvinvoinnin ja kestävyuden nimissä. (Speth 1978; Bryant ja Bailey 1997, 6).

2.2.2 Teorettinen viitekehys: Poliittinen ekologia

Poliittisen ekologian vahvuutena on sen kyky yhdistää ekologisen tietämisen ja ymmärryksen politiikan ja talouden logiikoiden kanssa (ks. Robbins 2020). Poliittisen ekologian etu on se, että sen kautta voi tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja niihin vaikuttavia syitä, rakenteita ja seurauksia (Peet ja Watts 2004, 24). Poliittinen ekologia kykenee paljastamaan ilmiöiden ja asioiden ympärillä olevia verkostoja, jotka ylläpitävät esimerkiksi eriarvoisuutta ja toimiin vaikuttavia päätöksiä, mutta se ei varsinaisesti tarjoa keinoja niiden muuttamiseen ekologisesti, sosiaalisesti tai taloudellisesti kestävämpiin ratkaisuihin. (Vayda ja Walters 1999, 168.)

Poliittisen ekologia sopii tutkielmani aiheeseen hyvin sillä sen avulla voin tunnistaa erityisesti niitä tekijöitä, jotka liittyvät arktisilla merialueilla tapahtuviin fossiilihankkeisiin. Tutkielmassani pyrin näyttämään ristiriidan olemassaolon osoittamalla, että arkisten fossiilihankkeiden rahoittajat tekevät sijoitus- ja vakuutus päätöksiä piittaamatta luonnosta ja ilmastosta, mutta samalla puhuvat kestävästä luonnonkäytöstä ja ilmastonkriisin hillinnästä (ks. Can Ileri ym. 2021, 4.)

Tutkielmassani sovellan alkuperäisestä teoriasta irtaantunutta kriittisen poliittisen ekologian suuntausta, joka pyrkii laajentamaan talouden ja luonnon välisen yhteyden näkökulmaa siten, että ympäristöongelmat eivät ole vain luontoon liittyviä muutoksia, vaan seurausta ihmisen luomista taloudellisista ja poliittisista rakenteista (Robbins 2020, 46–47; Zimmerer ja Bassett 2003, 2–3). Luonto on ilmastokriisin aikakaudella osa yhteiskunnallista järjestelmää, jossa tieto, valta ja resurssit jakaantuvat epätasaisesti (Robbins 2020, 152). Näkökulma luonnon resurssien ja ilmastovaikutusten epätasaisesta jakaantumisesta on merkityksellisiä arktisen alueen tutkimuksessa. Vaikutusten ja resurssien epätasaisen jakaantumisen näkökulman lisäksi poliittisen ekologian kriittinen

lähestymistapa osoittaa ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen välillä vallitsevan ristiriidan arktisten fossiilihankkeiden rahoittajien puheiden ja toimien välillä (Finger 2016, 124).

Poliittinen ekologia on kriittisen näkökulmansa lisäksi laajentunut viime vuosikymmeninä tarkastelemaan myös vastuuta ja oikeutusta osana ympäristön ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Tämä suhde näkyy selvästi arktisella alueella, jossa taloudellista hyötyä pidetään usein välttämättömänä, kun taas ympäristön suojelua pidetään toissijaisena tavoitteena (Bryant ja Bailey 1997, 104–105; Zimmerer ja Bassett 2003, 76–77). Taloudellisen hyödyn ja luonnonsuojelun tavoitteiden eriarvoisuus korostuvat siinä, miten arktisten fossiilihankkeiden perustelemisessa odotettuja tuottoja painotetaan samalla, kun ympäristövaikutusten määrittely ja vastuunjako jäävät usein heikommin määritellyiksi (Barnes 2022, 5). Poliittinen ekologia auttaa avaamaan tätä taloudellisten hyötyjen ja ympäristönsuojelun välistä jännitettä tarkastelemalla, miten taloudelliset ja poliittiset puhutavat muovaavat käsityksiä vastuullisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta sekä, miten kielenkäyttö voi ylläpitää ristiriitaisia arvoja (Peet ja Watts 2004, 163–164). Vallankäytön ja tiedon jakamisen kautta muodostuvat merkitykset ohjaavat myös sitä, mitä pidetään mahdollisena tai välttämättömänä toimintana ympäristön suhteen (Foucault 2005, 41).

Taloudelliset intressit, kuten energiavarojen hyödyntäminen, investointien turvaaminen ja kansainvälisen kilpailukykyyn säilyttäminen ovat keskeisiä tekijöitä, jotka ohjaavat päätöksiä, vaikka niiden ympäristöhaitat tunnustetaan (Heininen 2012, 15–17). Puhe sitoutumisesta kestävämpään ympäristön käyttöön ja ilmastonmuutoksen hillintään on vastakkain taloudellisten intressien kanssa, mikä ilmentää ristiriitaa, jossa ihmisen toiminta perustuu tietoiseen valintaan vastuullisuuden ja taloudellisen hyödyn välillä. (Finger 2016, 122). Tätä ristiriitaa poliittinen ekologia pyrkii tuomaan esiin. Ristiriita ei näyttäydy pelkästään arvokysymyksenä, vaan myös rakenteena, jossa tiedon, vallan ja talouden verkostot rakentavat todellisuuttamme. (Robbins 2020, 21; Foucault 2005, 43.)

Ympäristöön liittyvä tieto ei ole neutraalia, vaan se heijastaa ja ylläpitää yhteiskunnallisia voimasuhteita. Hän toteaa, että jokainen näkökulma ympäristöä ja sen käyttöä kohtaan sisältää aina myös poliittisen päämäärän, joka määrittää, mikä tieto saa arvostusta ja mikä jää sen sijaan syrjään. (Robbins 2020, 19, 67–68.) Tämä ajatus tuo poliittisen ekologian lähelle Foucault'n ajatusta vallasta. Foucault'n mukaan valta toimii ennen kaikkea merkitysten kautta, ei ainoastaan pakottamisen muodossa. Valta määrittää, millaisia asioita voidaan ylipäätään ajatella ja millä tavalla ne voidaan ilmaista. (Foucault 1970, 119–120.) Tässä mielessä poliittinen ekologia toimii myös diskurssiteorian kontekstissa. Se ei pelkästään kuvaa ekologisen vallankäytön muotoja, vaan myös tarkastelee, miten valta ja erilaiset päätökset muokkaavat ihmisten käsitystä todellisuudestamme (Peet ja Watts 2004, 42–43).

Poliittisen ekologian kriittisen lähestymistapa ei rajaa inhimillisten tunteiden vaikutusten arvioimista pois toiminnan tarkastelemisesta. Ihmiset eivät toimi pelkän tieteellisen tiedon varassa, vaan päätöksiin vaikuttavat myös inhimilliset tunteet ja tavat, kuten pelko, tottumus ja arkiset valinnat. Yksilöiden kokemukset ja traditiot ohjaavat yksilöitä ajattelemaan tietyllä tavalla, mikä esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden luopumisen kohdalla voi osoittautua siirtymää jarruttavaksi tekijäksi. (Boddice ja Vainonen 2022, 20; Vayda 2009, 12–14). Yksilöiden tunne-elämän tarkasteleminen ei ole tämän tutkielman kannalta ratkaisevassa asemassa, mutta poliittisen teorian soveltamisen perustelemiseksi arktisten fossiilihankkeiden ympärillä olevan ristiriidan hahmottamisessa, ei tunteita ei voi täysin sivuuttaa. Tunteiden näkökulmaa soveltamalla voi huomata, että poliittisen ekologian teorian ja puheen sekä toiminnan välisen ristiriidan välillä on vahva yhteys. Niissä molemmissa ilmenee, kuinka ihminen tiedostaa oman toimintansa seuraukset mutta ei kykene tai halua muuttaa niitä ympäristölle kestävämpiin ratkaisuihin. (González-Hidalgo ja Zografos 2019, 11.) Tunteiden ja toiminnan välisen asetelman ymmärtäminen osana poliittisen ekologian teoriaa luo työkalun, jolla voi tarkastella sitä, miten ympäristö ja talous ovat jatkuvassa jännitteessä, jossa tietoisien harkinnan ja eettisen vastuuntunnon näkökulmat eivät välttämättä kohtaa. (González-Hidalgo ja Zografos 2019, 2–3; Watts 1995.)

2.2.3 Keskeinen käsite: Arktinen paradoksi

Arktisten merialueiden ristiriita on kiinnostava tutkimuskohde, koska se on yhtä aikaa osin edelleen vaikeasti saavutettava ympäristö, jossa ilmastonmuutos sekä taloudelliset, poliittiset ja sotilaalliset intressit kietoutuvat toisiinsa. Jään ympärivuotinen vähentyminen avaa uusia reittejä ja resursseja, mikä lisää valtioiden välistä kilpailua ja vahvistaa alueen strategista merkitystä. (Koivurova 2011, 66–67; Emmerson 2010, 9–12; Junka-Aikio 2024, 11.) Poliittisen ekologian professori Karl Zimmerer ja poliittisen ekologian emeritusprofessori Thomas Bassett painottavat, että poliittisen ekologian kautta luontoa ei tule nähdä passiivisena kohteena, vaan aktiivisena toimijana, joka vaikuttaa yhteiskunnallisiin prosesseihin. Tässä näkökulmassa sulava jää ei ole pelkästään seuraus, vaan myös syy sille, minkä vuoksi kiinnostus alueita kohtaan lisääntyy. Se avaa uusia kuljetusreittejä, houkuttelee investointeja ja muuttaa alueen strategista merkitystä. (Zimmerer ja Bassett 2003, 279; Sörlin 2023, 19.)

Fossiilihankkeiden rahoittajien aseman tarkastelemisen kannalta yksi oleellinen näkökulma on poliittisen ekologian suhde kapitalistisiin talousjärjestelmiin. Talousjärjestelmä vaikuttaa arktisten alueiden muuttuvaan rooliin oleellisesti, sillä sen kasvuun perustuva ideologia vaikuttaa laajasti

luontoon liittyvään päätöksentekoon. Tätä yhteyttä on kuitenkin vaikeaa tavoittaa pelkästään poliittisen ekologian analyysin avulla. (Roussopoulos 1993; Bryant ja Bailey 1997, 9.) Ympäristö- ja kehitysmaantieteen emeritusprofessori Richard Peet sekä kehitysmaantieteen ja poliittisen ekologian emeritusprofessori Michael Watts huomauttavat, että ekologinen kriisi kytkeytyy globaaliin talousjärjestykseen, joka ylläpitää eriarvoisuutta ja riippuvuutta luonnon resursseihin. Heidän mukaansa ympäristöpolitiikka voi vahvistaa valtaa, jos se ei kyseenalaista rakenteita, joiden varaan se rakentuu. (Peet ja Watts 2004, 295–296.) Peetin ja Wattsin ajatus on koko tutkielman kantava teema ja myös tutkimuskysymyksen ydin, jossa taloudellinen puhe vastuullisista investoinneista voi itseasiassa ylläpitää samoja taloudellisia rakenteita, jotka ylläpitävät koko arktisen fossiilituotannon olemassaoloa.

Arktisten fossiilihankkeiden rahoittamisen ja vastuullisuuspuheen välinen ristiriita syvenee analyysissä kokonaiseksi paradoksiksi, jossa ymmärrys ilmastokriisin aiheuttamasta uhasta ihmisille ei johda toimiin kriisin hillitsemiseksi, päinvastoin se vain kiihdyttää arktisille fossiilihankkeille ohjattavaa rahoitusta. Ympäristöpolitiikan tutkija Matthias Fingerin esittämässä paradoksissa on oleellista, että ihmiset ovat tietoisia omasta osuudestaan ympäristön tuhoutumisesta mutta jatkavat toimintaa, joka laajentaa tuhojen vaikutusta. (Finger 2016, 123–124, 133.) Tämä tietoisuuden ja kieltämisen välinen ristiriita tekee ilmastokriisin aikakaudesta myös moraalisen ja affektiivisen aikakauden, sillä ilmiön ymmärtämistä ohjaavat ihmisten tunteet (McIntyre 2021; Robertson ym. 2024). Poliittinen ekologia auttaa tarkastelemaan, miten arktisia merialueita koskevat ratkaisut ja puhutavat syntyvät taloudellisten, poliittisten ja sotilaallisten intressien ohjaamina, eikä vain ympäristömuutosten seurauksena. Se osoittaa, miten ilmastonmuutoksen avaamia reittejä ja resursseja käytetään perusteluina erilaisille poliittisille ja strategisille toimille. Ristiriidan käsite puolestaan tekee näkyväksi tilanteet, joissa nämä perustelut ja konkreettiset toimet eivät vastaa toisiaan, ja tuo esiin jännitteen Arktista koskevien mielikuvien ja alueella harjoitetun politiikan välillä. (ks. Zimmerer ja Bassett 1997; Finger 2016).

Suomalaisen filosofin Janne Kivivirran (2018, 664) tulkinta Michel Serresin kehittämästä termistä, ”teknologinen loinen”, laajentaa ymmärrystä ristiriidasta tarvittavien ympäristötoimien ja luonnon hyödyntämisen välillä. Kivivirran tulkinnassa ihminen toimii kuin loinen, joka imee energiaa planeetasta, vaikka hänellä olisi kyky toimia vastuullisemmin ja enemmän vuorovaikutuksessa maan kanssa. (Serres 1980, 225–230.) Kivivirran näkemykseen liittyy myös tunteiden näkökulma, missä ihminen ymmärtää toimiansa seurauksia, mutta ei muuta toimintaansa. Näkemys keskustelee hyvin tutkielman aineiston kanssa, sillä ”loinen” perustelee fossiilitalouden ylläpitämistä teknologisen edistyksen nimissä, vaikka se kiihdyttää ilmastonmuutosta. Ilmastonmuutos on luonnon keino päästä

taudinaiheuttajasta eli loisesta eroon Ympäristöantropologi Jessica Barnes vie taloudellisen hyödyntämisen ja ilmastohaittojen välisen ristiriitaisuuden keskustelua hyvin laajalle tasolle pohtimalla, miten ilmastokriisin aikakaudella turvallisuus on saanut uuden merkityksen taloudellisen kasvun kautta. Hän huomauttaa, että sama järjestelmä, joka tuottaa turvallisuutta tai turvallisuuden tunnetta, luo myös epävarmuutta. Ilmastokriisi tunnistetaan vakavana uhkana, mutta uusien hyötyjen ilmentyessä ympäristöystävällisempi kehitys jää taka-alalle. (Barnes 2022, 5–6.)

3. Metodit

3.1 Tutkimusaineisto

Olen valinnut pääaineistokseni ranskalaislähtöisen kansalaisjärjestön, Reclaim Financen: ”Drill baby. Drill” -raportin vuodelta 2021, joka ilmentää rahoitussektorin, energiayhtiöiden ja kansalaisjärjestöjen erilaisia tapoja puhua arktisesta öljyn- ja kaasuntuotannosta. Reclaim Finance kertoo verkkosivuillaan, että heidän järjestönsä tavoite on ohjata pankkeja, sijoittajia ja rahoitusmarkkinoita pois fossiilisista polttoaineista, kohti ilmaston ja luonnon kannalta kestäviä investointeja (Reclaim Finance 2026, ”Our NGO”). Heidän tekemänsä raportin valitsen pääaineistokseni sen vuoksi, että se ilmentää jäsennellysti ja selkeästi sitä, miten taloudellinen välttämättömyys ja taloudelliset intressit sekä ekologinen vastuu asetetaan vastakkain. Reclaim Financen raportti tarjoaa perustan tutkia ihmisen ja luonnon välistä aikakaudella, jota leimaa sekä tieto ilmastokriisistä että riippuvuus kriisiä syventävistä toimista (ks. Finger 2016, 123–124). Pääaineistoni lisäksi olen valinnut Kansainvälisen ilmastopaneeli IPCC:n vuonna 2019 julkaisema raportti arktisen jään sulamisen vaikutuksista ilmastonmuutoksen seurauksena (Pörtner ym. 2019), sillä se tukee Reclaim Financen raporttia osoittamalla ihmisen toiminnan konkreettisia vaikutuksia arktisiin meriympäristöihin. IPCC:n raportti pyrkii luomaan kokonaiskuvaa siitä, miten arktiset vaikutukset tulevat lopulta vaikuttamaan koko maapallon mittakaavassa. Lisäksi valitsin aineistooni kaksi valtiollista ilmoitusta arktisten fossiilihankkeiden rahoittamisen ristiriitaisuuden tarkastelemiseen. Ensimmäinen on Norjan energiaministeriön ilmoitus vuodelta 2024 (Norjan energiaministeriö 2024) ja toinen on Kanadan ja Grönlannin hallitusten lehdistötiedote vuodelta 2023 (Kanadan hallitus 2023).

Aineistossa arktiset alueet näyttäytyvät samanaikaisesti sekä globaalien ympäristön kannalta merkityksellisinä ekosysteemeinä että taloudellisina mahdollisuuksina. Reclaim Financen raportti korostaa ympäristövastuuta ja kestävyyttä, mutta nämä painotukset muodostavat ristiriidan taloudellisten tavoitteiden ja luonnonsuojelun välille. Raportti osoittaa, kuinka taloudelliset tarpeet ja ympäristönsuojelun periaatteet asetetaan rinnakkain tavalla, joka heijastaa eri toimijoiden erilaista asemaa ja vaikutusvaltaa julkisessa keskustelussa. (Bryant ja Bailey 1997, 28–29; Can Ileri ym. 2021, 40; Zimmerer ja Bassett 2003, 118.)

Tutkielmani aineiston avulla voin tarkastella, miten rahoitussektorin ja energiayhtiöiden päätökset tuottavat paradoksia konkreettisesti. Toimijat, jotka puhuvat julkisesti vihreästä siirtymästä, jossa pyritään korvaamaan fossiiliset energianlähteet, investoivat samanaikaisesti hankkeisiin, jotka kiihdyttävät ilmastonmuutosta (Can Ileri ym. 2021, 32). Esimerkiksi Norjassa on suhteutettuna

väkilukuun maailman eniten sähköautoja, joiden tarvitsema sähkö on 100 prosenttisesti peräisin uusiutuvista energianlähteistä. Lisäksi valtio esiintyy ulospäin vihreänä ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen sitoutuneena, vaikka todellisuudessa se pumpkaa ja myy ennätysellisiä määriä öljyä vientimarkkinoita varten. Norja on määrätietoisesti pystynyt vähentämään fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja näin vähentämään aiheuttamiaan kasvihuonepäästöjä oman valtionsa alueella. Paradoksi syntyy tästä ristiriidasta, jossa valtio esiintyy julkisesti vihreänä toimijana, jonka menestystarina kuitenkin perustuu muille valtioille myydylle öljyllä ja maakaasulla. (Simojoki 2022.)

Reclaim Financen raportin lisäksi hyödynnän Kansainvälisen ilmastopaneelin, IPCC:n, erityisraporttia valtameristä sekä jää- ja meriympäristöjen tilasta (Pörtner ym. 2019), Kanadan ja Grönlannin välistä sopimusta Pikialasorsuaq-alueen suojelusta (Kanadan hallitus 2023) sekä Norjan energiaministeriön ilmoitusta uusien etsintäalueiden avaamisesta (Norjan energiaministeriö 2024). Nämä yhdessä rakentavat tutkielmani aineiston. Aineisto osoittaa, että arktisten alueiden hallintaan liittyy samanaikaisesti pyrkimys suojeluun ja teolliseen hyödyntämiseen. Valitsemani aineisto asettuu osaksi laajempaa nykypäivän ajallista ja geopoliittista keskustelua, joista yksi ajankohtainen esimerkki on hiljattain Suomen ja Yhdysvaltojen välillä solmittu arktisen yhteistyön sopimus, mikä pitää sisällään sitoumuksen valmistaa ja toimittaa vähintään neljä jäänmurtajaa Suomesta Yhdysvaltoihin (Haukka 2025). Sopimus tulee lisäämään liikennöintiä ja suurvaltopoliittisia intressejä arktisilla alueilla, mikä on herkkien meriympäristöjen kannalta haitallista, mutta samalla se voi tuoda, jopa ”tuhansia työpaikkoja Suomeen” (Haukka 2025). Tämän esimerkin avulla pyrin perustelemaan, että luonnonvarojen käyttö, ympäristövastuu ja taloudellinen kasvu liittyvät toisiinsa hyvinkin ristiriitaisella tavalla.

Tutkielmani aineisto tarkastelee arktisia alueita erilaisista näkökulmista, erityisesti arktisten merialueiden näkökulmasta. IPCC:n raportti tarkastelee ihmisen toiminnan ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia meriympäristöihin, Kanadan hallituksen ilmoitus toteaa arktisten merialueiden olevan monimuotoisia ja suojelun tarpeessa olevia ja Norjan energiaministeriö näkee arktisilla merialueilla olevan kaupallista potentiaalia. Moninäkökulmainen aineisto mahdollistaa ajankohtaisten ja monitasoisten ilmiöiden tutkimisen, joissa tarkastellaan arktisia merialueita monella tapaa, kuten ilmastonmuutoksen etenemisen ja fossiilitalouden haittojen lähtökohdista. Haittoja korostavat näkökulmat ovat vastakohtia poliittisille ja taloudellisille päämäärille, jotka pyrkivät maantieteellisen omistuksen tai taloudellisten etujen maksimointiin. Aineiston kautta pyrin tarkastelemaan sitä, miten ihminen ja luonto elävät aikakaudella, jota kuvastaa ekologinen haavoittuvuus, että edelleen jatkuva taloudellinen riippuvuus samoista voimista, jotka ylläpitävät kriisiä (Benjamin 2025, 112).

3.3 Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysi on tutkimussuuntaus, joka perustuu oletukseen, jossa todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa merkitysten kautta. Todellisuus ei synny yksittäisten ihmisten mielissä, vaan yhteisesti jaettuna kulttuurisena käytäntönä. Diskurssianalyysin tehtävä on analysoida, millaisia merkityksiä tuotetaan, miten niitä ylläpidetään ja millaisia seurauksia niillä on sosiaalisessa ja poliittisessa toiminnassa. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 17, 26.)

Diskurssianalyysi on monitieteinen lähestymistapa, joka on kehittynyt erityisesti sosiologian, kielentutkimuksen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kautta. Se taustalla vaikuttaa voimakkaasti ajatus vallan ja tiedon välisestä yhteydestä (ks. Jokinen, Juhila ja Suoninen 1999, 10–11.) Diskurssi ei ole vain puhetta tai tekstiä, vaan kokonainen järjestelmä, joka määrittää sen, mitä voidaan sanoa, kuka saa puhua ja millaisin ehdoin jokin lausuma voi tulla ymmärretyksi (Foucault 2005, 68–69). Diskurssit eivät siten ainoastaan kuvaa maailmaa, vaan myös tuottavat sen tietyllä tavalla ymmärrettäväksi. Valta ei toimi vain ylhäältä alaspäin, vaan se uusiutuu tiedon ja merkitysten tasolla (Foucault 2005, 69). Tämä näkökulma on olennainen myös omassa tutkielmassani, jossa valta ilmenee diskursiivisesti, sillä se rakentuu ja ylläpitää itseään kielen merkitysten ja puhetapojen kautta. Tutkielmassani taloudelliset ja poliittiset toimijat voivat esittää halunsa ilmastonmuutoksen hillitsemisessä, vaikka heidän toimintansa ylläpitää fossiilista riippuvuutta (Can Ileri ym. 2021, 4).

Diskurssianalyysissä pyritään paikantamaan puhumisen ja tekemisen keinoja, joilla merkityksiä tuotetaan ja ylläpidetään sosiaalisessa toiminnassa ja kielenkäytössä (Foucault 2005, 63). Menetelmä soveltuu tutkimuksiin, joissa pyritään ymmärtämään, miten yhteiskunnalliset, poliittiset ja moraaliset ilmiöt rakentuvat puheen ja tekstien kautta, eivätkä vain heijasta olemassa olevaa todellisuutta (Foucault 2005, 58–59). Diskurssianalyysin perusajatus on, ettei todellisuus ole kielestä irrallinen kokonaisuus, vaan se muuttuu jatkuvasti kielellisissä ja sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen, Juhila ja Suoninen 1999, 23–24). Diskurssianalyysi sopii mielestäni arktisia fossiilihankkeita rahoittavien kansainvälisten rahoittajien ristiriitaisuuden tarkastelemiseen sen vuoksi, että se kiinnittää huomiota arktisten hankkeiden rahoittajien käyttämään kieleen, kuten lupauksiin kestävästä ympäristönkäytöstä ja ilmastonmuutoksen hillitsemisestä. Samalla voin tarkastella, miten rahoitussektori, pankit ja vakuutusalan toimijat ylläpitävät ilmastokriisin juurisyytä.

Michel Foucault'n kehittämä konstruktionistinen lähestymistapa ymmärtää kielen ja retoriikan kietoutuvan vahvasti sosiaalisiin ja historiallisiin tapoihin. Näin se luo diskurssianalyysille perustan (ks. Foucault 1970 tai 2005). Foucault kuvaa, miten tieto rakentuu aina historiallisesti määräytyneissä järjestyksissä, joissa merkit, sanat ja asiat liittyvät toisiinsa tietyin säännöin, jotka ovat muotoutuneet yhteisöjen historiassa sovitusti tai sattumalta (Foucault 1970, 78–79). Kieli ei ole pelkkä väline, vaan

se tuottaa tiedon järjestyksen ja määrittää, mitä voidaan tietää ja miten maailmaa voidaan esittää (emt. 1970, 119–120). Foucault'n mukaan modernissa ajattelussa kielestä tulee itse tiedon kohde ja ehto, mikä merkitsee siirtymää kohti sitä, mitä hän myöhemmin kutsuu diskurssiksi (emt. 1970, 124–126). Hän painottaa, että tieto ei ole neutraalia, vaan se rakentuu historiallisesti muotoutuneiden esittämisen ja nimeämisen ehtojen varaan. Näin hänen ajattelunsa asettaa tiedon kielestä ja vallasta keskiöön, mitkä ovat myös hänen pitkään kehittelemänsä diskurssianalyysin keskeinen periaate. (Emt. 1970, 164–165.) Diskurssi ei ole vain puhetta tai tekstiä, jolla tehdään jotain asiaa ymmärrettäväksi. Se on pikemminkin kokonainen järjestelmä, jolla voidaan määrittää sen, kuka voi puhua, mitä voidaan sanoa ja millaisia ehtoja lausumien hyväksymiseen liittyy. (Foucault 2005, 119.) Tämä ajattelun mukaisesti valta ei ole yksisuuntaista, vaan se toimii kaikkialla, myös arkisissa tavoissa, joissa opittuja ja sisäistettyjä asioita toistetaan (emt. 2005, 65). Diskurssien tehtävä ei ole siis vain kuvata todellisuutta sellaisena kuin sen voisi nähdä. Se on keskeinen tekijä myös niiden tuottamisessa ja muokkaamisessa.

Tutkielmassani tarkastelen diskurssianalyysin avulla kansainvälisten rahoittajien ristiriitaista toimintaa arktisiin fossiilihankkeisiin liittyen. Diskurssianalyysi tarkastelee kieltä sosiaalisena toimintana ja merkitysten tuottamisen välineenä. Sen kautta voi analysoida, miten eri toimijat rakentavat oikeutuksia ja moraalisia perusteluja puhuessaan sekä millaisia yhteiskunnallisia seurauksia näillä puhetavoilla voi olla (Jokinen, Juhila ja Suoninen 1999, 10). Diskurssianalyysissä voidaan painottaa joko mikro- tai makrotason tarkastelua. Mikrotason analyysi keskittyy siihen, miten yksittäisissä vuorovaikutustilanteissa rakennetaan tietynlaisia versioita todellisuudesta, kun taas makrotasolla voidaan tutkia kulttuurisesti vakiintuneita merkitysjärjestelmiä, joita kutsutaan diskurssiksi (Jokinen, Juhila ja Suoninen 1999, 48). Tutkielmani sijoittuu näiden tasojen väliin, sillä aineistoni tarjoaa sekä paikallista argumentointia että laajempia merkityksiä, jotka kytkeytyvät lopulta globaaliin ilmastopolitiikkaan ja talousjärjestelmien väliseen jännitteeseen.

Diskurssianalyysissä on huomioitava, että kielelliset valinnat eivät ole neutraaleja, vaan ne suuntaavat ymmärrystä ja rajaavat sitä, mitä voidaan pitää rationaalisena, totena tai hyväksyttävänä. (Foucault 2005, 68). Foucault'n mukaan vuorovaikutus voi tapahtua sattumien kautta. Tutkielmassani kuitenkin oletamus on, että aineistossa esitettyjen toimijoiden positiot eivät juuri anna sijaa ”vahingon” tai ”sattumien” tapahtumiselle. Vuorovaikutus toimii aina tietyssä kontekstissa, ja se on osa laajempaa sosiaalista ja institutionaalista käytäntöä (emt. 2005, 68). Fossiilisten projektien jatkamista perustellaan ”taloudellisen pakon” ja ”energian saannin turvaamisen” avulla. Kyse ei kuitenkaan ole vain yksittäisestä näkökulmasta, vaan tietynlaisen ideologisen diskurssin säilyttämisestä.

Diskurssianalyysin avulla voidaan tunnistaa ja purkaa tällaisia kulttuurisia ja järjestelmällisiä rakenteita, jotka ylläpitävät vallan ja tiedon muotoja (Jokinen, Juhila ja Suoninen 1999, 19, 27).

Diskurssien analysoiminen vaatii huomion siirtämistä pois puhujien yksilöllisistä päämääristä kohti yleisesti hyväksytyjä ehtoja, jotka mahdollistavat puhumisen tietyllä tavalla. Tutkimuksen kohteena ei ole yksittäisten toimijoiden motiivit, vaan se, millaisia puhetapoja yhteiskunnassa on mahdollista käyttää ja mitä ne mahdollistavat. (Foucault 2005, 67–69.) Yleisesti hyväksytyt puhumisen ehdot nousevat aineistoni kannalta tärkeään rooliin. Eri toimijat toimivat samalla diskursiivisella kentällä, mutta käyttävät erilaisia kielellisiä tapoja oikeuttaakseen toimintaansa. Diskurssianalyysin avulla voin tarkastella sitä, miten oikeuttamisen keinot rakentavat lopulta vastakkainasetteluja, kuten talouden ja luonnonsuojelun välillä, ja miten ne muovaavat ymmärrystä arktisista alueista poliittisina ja symbolisina paikkoina (Ferguson 1990, 68–69).

Arktisten fossiilihankkeiden rahoittamisen väliset diskurssit, eivät ainoastaan määrittele tietoa, vaan myös yksilöiden ja yhteisöjen arvoja (Foucault 2005, 59). Diskurssit luovat käsityksiä siitä, mikä on vastuullista, hyväksyttävää ja toivottavaa (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 26). Tämä tekee diskurssianalyysistä oivallisen menetelmän, kun halutaan tutkia ympäristöä koskevia ristiriitaisia puhetapoja. Poliittisen ekologian viitekehyksessä diskurssianalyysi havainnollistaa, miten ekologiset ongelmat eivät juonnu pelkästään luonnontieteellisistä lähtökohdista, vaan kietoutuvat laajasti poliittisiin, taloudellisiin ja moraalisiin valintoihin (Foucault 1970, 206–208). Näin diskurssianalyysi auttaa ymmärtämään, miten kielenkäyttö osallistuu ekologisten kriisien sosiaaliseen rakentumiseen ja toimien oikeuttamiseen.

Tutkielmassani diskurssianalyysi toimii ennen kaikkea analyttisenä työkaluna, jonka avulla pyrin tarkastelemaan kuvaa arktisista fossiilihankkeiden rahoittajista ja niiden ristiriitaista suhdetta ilmastokriisiin. Tutkielmassani diskurssianalyysi toimii joustavana kehyksenä, jonka avulla pyrin jäsentämään, millaisin merkityksin, perusteluin ja oikeutuksin arktisiin fossiilihankkeisiin liittyviä toimia tehdään ymmärrettäväksi ja hyväksyttäväksi. Samalla tarkastelun keskiössä on myös puheen lisäksi toiminta, joka luo mielenkiintoisen asetelman puheiden uskottavuuden ja konkreettisten toimien välille. Tällöin tarkastelu kohdistuu kielellisten ilmauksien lisäksi myös ymmärrykseen, toimintaan ja oikeuttamiseen sekä siihen, miten nämä yhdessä muodostavat tietynlaisen kuvan hankkeiden rahoittajista.

Diskurssianalyysin avulla aion tarkastella, miten ristiriita arktisten fossiilihankkeiden rahoittamisen ja ilmastokriisin välillä näkyy. Diskursiivisen suodattimen kautta voin tarkastella, miten tämä ristiriita ilmenee kielen, tekojen ja merkitysten tasoilla. Aineistossani ilmenevä retoriikka ja toimet eivät ole

sattumavaraisia, vaan ne heijastavat yhteiskunnallisia valtarakenteita, joissa taloudellinen ajattelu ohittaa luonnon hyvinvoinnin. Diskurssianalyysin kautta pyrin ymmärtämään, miten arvoihin ja ideologioihin liittyvät jännitteet ylläpidetään puhunnan ja rakenteiden kautta (ks. Jokinen, Juhila ja Suoninen 1999, 250).

4. Toimijat ja kohteet

4.1 Kansainväliset pankit, sijoittajat ja vakuutusyhtiöt

Reclaim Financen raportin mukaan arktisen fossiilituotannon jatkuminen perustuu kolmen kaupallisen toimijaryhmän panokseen. Näitä toimijaryhmiä ovat kansainväliset pankit (ks. liite 1), sijoittajat (ks. liite 2.) ja vakuutusyhtiöt (ks. Can Ileri ym. 2021, 24.) Raportin mukaan: ”vuosien 2016–2020 aikana 120 kaupallista pankkia tarjosivat yli 314 miljardia Yhdysvaltain dollaria rahoitusta arktisille öljy- ja kaasuyhtiöille” (Can Ileri ym. 2021, 18). Merkittävä rahallinen panostus osoittaa, että pankit eivät ainoastaan rahoita yksittäisiä projekteja, vaan luovat edellytyksiä fossiilituotannon kasvulle suuremmissa mittakaavassa. Tätä rahoitusta ei myöskään hajauteta tasaisesti, vaan rahoittajat pyrkivät keskittämään sitä tiettyjen toimijoiden koko liiketoiminnan ylläpitämiselle. Raportissa sanotaan, että: ”30 suurinta pankkia muodostaa yli 80 prosenttia kaikesta arktiseen öljyyn ja kaasuun suuntautuvasta rahoituksesta. Näiden joukkoon kuuluvat esimerkiksi JPMorgan Chase, Barclays, Citigroup, BNP Paribas ja VTB group sekä venäläinen Sberbank ja Gazprombank.” (Can Ileri ym. 2021, 18.) Arktisille fossiilihankkeille annettavan rahoituksen keskittyminen harvoille suurille pankeille vahvistaa niiden rakenteellista vaikutusvaltaa koko fossiilienergian kehitykseen. Kun sama joukko rahoittajia kattaa valtaosan (80 prosenttia) arktisista investoinneista, ne eivät ainoastaan mahdollista yksittäisiä hankkeita, vaan käytännössä määrittävät, voiko fossiilitalous jatkua arktisilla alueilla. Samalla riskit ja vastuu kertyvät samoille toimijoille, mikä tekee rahoittajien päätöksistä keskeisiä myös ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa. (Ansar, Caldecott ja Tilbury 2013, 17–18.)

Ranskalainen pankki BNP Paribas on yksi merkittävimmistä arktisten fossiilihankkeiden rahoittajista, mutta toimii samanaikaisesti ilmastovastuun puolestapuhujana. Pankilla on olemassa arktisen hyödyntämistä sekä ympäristöhaittoja rajoittava toimintaohjelma, mutta silti jatkaa toimintaohjelmassa mainittujen rajoitusten kiertämistä. Pankki sijoitti vuosien 2016–2020 välisenä aikana 14,4 miljardia Yhdysvaltain dollaria arktisiin fossiilihankkeisiin. Toinen esimerkki pankista, jolla on ympäristöhaittoja rajoittava toimintaohjelma, on yhdysvaltalainen jätti, JPMorgan Chase. Yhdysvaltalaispankki sijoitti arktisiin fossiilihankkeisiin 18,6 miljardia dollaria. (Can Ileri ym. 2021, 20.) Molemmat pankit rajoitusperiaatteistaan huolimatta sijoittivat merkittävästi fossiilitalouteen. Reclaim Finance kuvaa rajoitteiden ja toiminnan välistä suhdetta: ”Pankit, sijoittajat ja vakuutusyhtiöt ovat joko suorasti tai epäsuorasti ohjanneet varoja arktisten öljy- ja kaasuhankeiden laajentamiseksi. Vaikka heillä olisi toimintaperiaatteita kieltää kaiken tuen antamisen tulevaisuuden hankkeille arktisella, he silti voivat jatkaa uusia projekteja kehittävien yhtiöiden rahoittamista ja vakuuttamista.” (Can Ileri ym. 2021, 18.) Tämä luo ristiriitaa pankkien julkisten ilmastositoumusten ja todellisen

toiminnan välille ja herättää kysymyksen siitä, toimiiko vastuullisuuspolitiikka ensisijaisesti maineenhallinnan välineenä vai aidosti rahoituspäätöksiä ohjaava periaatteena.

Toinen merkittävä toimijaryhmä pankkien lisäksi ovat sijoittajat, kuten erilaiset sijoitus- ja varainhoitoyhtiöt. Pankeista poiketen sijoittajat eivät rahoita hankkeita lainoilla, vaan omistusosuuksien kautta. Reclaim financen raportin mukaan: ”pelkästään 30 sijoitusyhtiötä pitää hallussaan 60 prosenttia (162 miljardia dollaria) investoinneista” (Can Ileri ym. 2021, 19). Lisäksi Reclaim Financen raportissa korostetaan, että sijoittajien valinnoissa ei ole kyse passiivisesta omistamisesta, vaan strategisesta ja aktiivisesta sijoitustoiminnasta, jossa päämääränä on lisätä omistusta yrityksistä, jotka laajentavat öljy- ja kaasuntuotantoa arktisella alueella (emt. 2021, 6–7). Sijoittajat vaikuttavat yritysten strategiaan valintoihin omistajaohjauksen, äänivallan ja pitkän aikavälin pääomavirtojen kautta. Omistajuus ei ole passiivista, vaan se voi ohjata yrityksiä joko jatkamaan fossiilista tuotantoa tai siirtymään kestävimpiin ratkaisuihin. Näin sijoittajien päätökset muokkaavat arktisten fossiilitalouden kehityssuuntia. (Heath ym. 2019, 19–20.)

Kolmas arktisten hankkeiden rahoittajaryhmä on vakuutusyhtiöt, kuten ranskalainen vakuutusyhtiö AXA, sveitsiläinen Swiss Re ja espanjalainen MAPFRE (ks. listaus Can Ileri ym. 2021, 24), joita ilman arktisia porauksia ei voisi tehdä lainkaan. Reclaim Financen raportti toteaa, että: ”äärimmäiset arktiset olosuhteet aiheuttavat vahinkoja ja pakottavat toimijoita ottamaan merkittäviä taloudellisia riskejä” (emt. 2021, 24). Osa listan vakuutusyhtiöistä ovat ilmoittaneet rajoittavansa toimiaan arktisilla alueilla, mutta todellisuudessa rajoitukset ovat nimellisiä. Esimerkiksi vakuutusyhtiöt AXA, Swiss Re ja MAPFRE ovat rajoittaneet toimintaansa projektikohtaisesti, mikä raportin mukaan kohdistaa rajoituksia vain yksittäisiin toimiin, eikä kata vahingollista toimintaa kokonaisuutena. Vakuutusyhtiöillä on todellisuudessa mahdollisuus edelleen vakuuttaa yrityksiä, jotka poraavat arktisella alueella. Hanke- ja toimialakohtaiset rajoitukset eivät Reclaim Financen mukaan vielä riitä estämään fossiilitoiminnan laajenemista, vaan jättävät merkittäviä aukkoja sääntelyyn ja mahdollistavat toiminnan jatkumisen epäsuorasti. Ilman laajempia, koko yritystoimintaa koskevia linjauksia vakuutusyhtiöiden sitoumukset jäävät helposti tehottomiksi ympäristövaikutusten näkökulmasta. (Can Ileri ym. 2021, 40.)

4.2 Rahoituskohteet

Reclaim Financen raportissa keskeiset rahoitusvirrat kohdistuvat suuriin öljy- ja kaasuyhtiöihin, joilla on useita samanaikaisesti käynnissä olevia hankkeita arktisella alueella. Rahoitus ei siten kohdistu yksittäisiin, maantieteellisesti rajattuihin kohteisiin, vaan koko yhtiön toiminnan vahvistamiseen ja

niiden kasvuun. Reclaim Financen raportissa tätä mallia kutsutaan termillä ”yritysrahoitus”. Tässä taloudellinen tuki kohdistetaan yrityksen yleiseen toimintaan eikä yksittäisiin hankkeisiin. Samalla tämän rahoitusmallin kerrotaan kattavan valtaosan arktisten fossiilihankkeiden rahoituksesta: ”Valtaosa arktisista hankkeista rahoitetaan kaupallisten pankkien kautta yritysrahoituksella, kun taas projektikohtainen rahoitus muodostaa vain pienen osan arktisten öljy- ja kaasuprojektien kokonaisrahoitustarpeesta.” (Can Ileri ym. 2021, 18.)

Merkittäviä sijoituskohteita ovat esimerkiksi venäläinen Gazprom, yhdysvaltalainen öljyjätti Shell, TotalEnergies ja osittain Norjan valtion omistama energiayhtiö Equinor, jotka ovat laajentamassa öljyn- ja kaasuntuotantoa arktisella alueella useilla rinnakkaisilla hankkeilla. Reclaim Financen raportissa näistä hankkeista mainitaan kaksi, Arktinen LNG-2 projekti Gydanin niemimaalla keski-Venäjällä ja Johan Castbergin öljy- ja kaasualue pohjoisella Barentsinmerellä Norjassa. (Can Ileri ym. 2021, 26–29.) Arktinen LNG-2 on yksi maailman suurimmista arktisen nesteytetyn maakaasun (LNG) tuotantohankkeista. Reclaim Financen raportin mukaan hankkeen taustayhtiö Novatek saa mittavaa yritystason tukea eurooppalaisilta ja yhdysvaltalaisilta pankeilta. (Can Ileri ym. 2021, 26–29.) Arktista LNG-2:n maakaasuhanketta edistetään huolimatta siitä, että se lisää huomattavasti fossiilisten polttoaineiden tuotantoa herkällä meriekosysteemin alueella (Senchenya ym. 2020, 1.2.1–1.2.2). ”Arktinen LNG-2 on Novatekin ja Totalin yhteistyön toinen vaihe arktisen kaasuntuotannon laajentamisessa. - - Venäjän valtio toimii näiden tulevien kaasuprojektien keskeisenä mahdollistajana. Venäjän tavoitteena onkin lisätä nesteytetyn maakaasun tuotantoa arktisella alueella viisinkertaiseksi vuoteen 2035 mennessä.” (Can Ileri ym. 2021, 26.)

Norjalle kuuluvalla Barentsinmerellä sijaitseva Johan Castbergin -öljy- ja kaasukenttä on toinen esimerkki rahoituksen kohteesta, joka saa mittavaa taloudellista ja poliittista tukea. Raportin mukaan hanke on saanut merkittävää rahoitusta Euroopan ja Pohjois-Amerikan suurimmilta rahoitussektorin toimijoilta, kuten Bank of America, JPMorgan Chase, Barclays, Citigroup, Goldman Sachs, BNP Paribas ja Vaas Energi. (Can Ileri ym. 2021, 28.) Norjan energiaministeriön tiedotteessa todetaan, että tutkimuslupien myöntämistä perustellaan talouskasvulla, työllisyysvaikutuksilla ja Euroopan energiaturvallisuudella, joita valtio pitää strategisesti keskeisinä tavoitteina. Energiaministeri, Terje Aasland, perustelee näkemystä toteamalla, että öljyn ja kaasun etsintä ja tuotanto takaavat pitkäaikaiset työllisyysvaikutukset ja varmistavat energian saatavuuden Euroopassa: ”Tarvitsemme lisää tutkimusta uusien löytöjen tekemiseksi, jotta voidaan luoda edellytykset investoinneille tuotannon ylläpitämiseksi. Tämä on tärkeää työpaikkojen ja yhteisöjen toimeentulon ja Euroopan energiaturvallisuuden turvaamiseksi.” (Norjan energiaministeriö 2024.) Johan Castbergin öljy- ja

kaasukentän laajentaminen esitetään energiainisteriön toimesta taloudellisena ja turvallisuuspoliittisena kysymyksenä, jolloin ympäristö- ja ilmastovaikutukset jätetään toissijaisiksi.

Rahoituksen kohteet sijoittuvat pääosin herkille arktisille merialueille, joissa ympäristöriskit ovat korkeat ja pelastus- sekä torjuntavalmiudet rajalliset (Can Ileri ym. 2021, 30; Senchenya ym. 2020, 1.2.1–1.2.2). Esimerkiksi Johan Castbergin öljy- ja kaasukenttä Barentsinmerellä sekä Venäjän Jamalin niemimaalle sijoittuva Arctic LNG 2 edustavat suurimittakaavaista fossiili-infrastruktuuria, jotka vaativat laajoja poraus-, kuljetus- ja jatkokäsittelylaitoksia sekä kulkuyhteyksiä. Yhteistä hankkeille on niiden teollinen mittakaava, pitkäaikainen tuotanto sekä riippuvuus kansainvälisestä rahoituksesta. (Can Ileri ym. 2021.) Rahoitus ei kohdistu yksittäisiin pieniin projekteihin, vaan kokonaisuun energiakeskittymiin, jotka sitovat arktisia alueita pitkäksi aikaa fossiiliseen talouteen.

5. Arktisten fossiilihankkeiden rahoittajat

5.1 Rahoittajien rooli arktisessa fossiilitaloudessa

Arktisten fossiilihankkeiden rahoitus rakentuu kolmen keskeisen toimijatason varaan, jotka ovat kansainväliset pankit, sijoittajat ja vakuutusyhtiöt. Pankit tarjoavat lainoitusta ja pääomaa hankkeiden toteuttamiseen, sijoittajat ohjaavat varoja fossiiliyhtiöihin omistusten ja sijoituspäätösten kautta, ja vakuutusyhtiöt puolestaan mahdollistavat toiminnan vakuuttamalla siihen liittyvät taloudelliset riskit. Lisäksi arktiset fossiilihankkeet nauttivat laajaa valtiollista tukea. (Can Ileri ym. 2021.) Yhdessä pankeista, sijoittajista ja vakuutusyhtiöistä koostuva rahoittajajoukko luo taloudellisia edellytyksiä öljy- ja kaasukenttien etsinnälle, infrastruktuurin rakentamiselle, tuotannon käynnistämiseksi sekä toiminnan ylläpidolle ja laajentamiselle. Rahoituksen kohdentuminen ei vaikuta ainoastaan yksittäisiin projekteihin, vaan suuntaa laajemmin sitä, millaisia investointeja ja elinkeinoja alueilla suositaan. (Heath ym. 2019, 19–20.) Reclaim Financen raportissa listataan 30 suurinta pankkia, jotka rahoittavat arktisia fossiilihankkeita. 30 pankin listasta 20 pankilla on julkistetut toimintaohjeet, jotka pyrkivät estämään sijoittajien tarjoamaa tukea vahingollisille toimille arktisilla alueilla. Toimintojaan rajoittavista 20 pankkialan yrityksestä sijoittaa yleisesti samoihin fossiiliyrityksiin, kuten yhdysvaltalaiseen Shelliin, venäläiseen Gazpromiin, kuin kymmenen muuta raportin listaamaa pankkia, joilla ei tällaisia rajoitusperiaatteita ole julkistettu. Vastaavasti 30 suurimmasta sijoittajasta, vain kahdella on Reclaim Financen mukaan arktisia rajoitusperiaatteita. Pankit näkevät siis tärkeänä osoittaa toimintansa vastuullisuutta. Sijoittajat päätyvät käytännössä samoihin yhtiöihin kuin pankit, riippumatta siitä, onko heidän sijoitustoiminnassaan rajoitusperiaatteita vai ei (Can Ileri ym. 2021, 20–23.)

Havainto osoittaa, että julkiset rajoitusperiaatteet eivät välttämättä heijastu sijoitus- ja rahoituspäätösten sisältöön. Vaikka suuri osa pankeista viestii vastuullisuudesta ja arktisia hankkeita koskevista linjauksista, niiden pääoma kohdistuu edelleen samoihin fossiiliyhtiöihin kuin toimijoilla, joilla vastaavia periaatteita ei ole lainkaan. Näin vastuullisuuspolitiikat näyttävät pikemminkin markkinointistrategisina välineinä kuin rahoitusta aidosti ohjaavina vastuullisuuskriteereinä. Tämä korostaa puheiden ja käytännön toiminnan välistä ristiriitaa, joka liittyy vahvasti vallankäyttöön, jossa taloudelliset päätökset muovaavat ympäristöllisiä ja ilmastollisia kehityskulkuja (Peet ja Watts 2004, 28).

Vastuullisuuspuheiden ja rajoitusperiaatteiden ristiriitaisuus konkreettisten tekojen kanssa kuvaa rahoittajien ja vakuutustoimijoiden luomaa ristiriitaista diskurssia. Diskurssissa korostuu sekä vallan näkökulmaa ja että merkittävä ristiriita ilmastotekojen ja ilmastolle haitallisen toiminnan välillä.

Sanojen ja tekojen välinen ristiriita liittyy myös poliittisen ekologian käsitykseen vallasta, joka toimii materiaalistien resurssien hallitsemisen kautta. (Peet ja Watts 2004, 28–29.) Rahoittajien asema ja kyky tehdä päätöksiä riippuu niiden hallitsemasta pääomasta, joihin myös arktiset fossiiliset polttoaineet kuuluvat. Toisaalta IPCC:n raportissa todetaan, että arktiset alueet lämpenevät muuta maailmaa nopeammin ja fossiilisten polttoaineiden käytön rajoittaminen on välttämätöntä ekosysteemien suojelemiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi (Pörtner ym. 2019). Kun rahoittajat omaksuvat tämänkaltaisen suojelupuheen osaksi omaa viestintäänsä, mutta jatkavat samanaikaisesti fossiilihankkeiden rahoittamista, vastuullisuus näyttäytyy ensisijaisesti julkikuvaa ja oikeutusta rakentavana diskurssina eikä kestävään liiketoimintaan ohjaavana periaatteena.

Arktisia fossiilihankkeita rahoittavien toimijoiden puheen ja tekojen välistä kuilua havainnollistaa rahoittavien yritysten rahoitus- ja vakuutus päätökset, jotka osoittavat, että rajoitusperiaatteet jäävät rajatuiksi ja helposti kierrettävissä oleviksi (Can Ileri ym. 2021). Rajoittavat toimintaperiaatteet koskettavat yritysten suoria projekteja arktisilla alueilla, eikä esimerkiksi puutu yritysten laajempiin liiketoiminnallisiin painopisteisiin. (Can Ileri ym. 2021, 24.) Vastuullisuuteen tähtäävät rahoituksen rajoitusperiaatteet eivät siis rajoita yritysten mahdollisuuksia ohjata toimintaansa haluamallaan tavalla, vaan antavat mahdollisuuksia käytännön soveltamiselle. Raportissa tätä tilannetta kuvataan termillä ”taloudellinen porsaanreikä”, joka tarkoittaa, että: ”Sama rahoittaja voi edelleen antaa yrityksille miljardeja dollareita, koska tämä raha ei kohdistu suoriin projekteihin, vaan suoraan yritysten liiketoimintaan.” (emt. 2021, 24, 30.) Yritys voi porsaanreikää apuna käyttäen jatkaa vahingollista toimintaa, rikkomatta omia vastuullisuusperiaatteita. Taloudellisen porsaanreiän -käsite syventää puheiden ja toiminnan välistä ristiriitaa osoittamalla, ettei rahoittajilla ole todellista halua muuttaa liiketoimintamallejaan todellisuudessa ilmastolle kestävämpiin ratkaisuihin. Reclaim financen raportissa täsmennetään käsitettä: ”Yleisesti tämä johtuu siitä, että suurin osa arktista koskevista rahoituslinjauksista sulkee pois vain suoran ja kohdennetun tuen arktisille projekteille. Tämä tarkoittaa, että rahoittaja voi silti rahoittaa yritystä, joka omistaa tai operoi kyseisiä projekteja.” (Can Ileri ym. 2021, 32.)

Ranskalainen vakuutusyhtiö AXA, jolla on noin 535 vakuutettua fossiiliprojektia Norjan- ja Barentsinmerillä, kuvaa hyvin sitä, miten yksittäinen suuri toimija voi olla merkittävä rahoittaja alueen fossiilitaloudelle vastuullisuuslinjauksistaan huolimatta. Tämä osoittaa, että yritysten ilmastositoumukset eivät välttämättä muuta niiden käytännön toimintaa, vaan fossiilihankkeiden taloudellinen merkitys voi ohittaa julkiset vastuullisuusperiaatteet. Yrityksellä on selkeä vastuullisuus-rajoitusperiaate arktisten alueiden öljy- ja kaasuhankkeiden vähentämiseksi. Lisäksi Reclaim Financen raportissa kerrotaan, että AXA on julkisesti myöntänyt vakuutusyhtiöiden

kantavan suuren riskin fossiilihankkeiden vakuuttamisessa, sillä yhtiön mukaan maailmalla oli vuonna 2021 vireillä yli 1 500 oikeustoimea fossiiliyrityksiä vastaan ilmatorikkomusten vuoksi. Vakuutusyhtiö siis sijoittaa riskialttiiseen alaan, mutta samalla näkee sen kannattavaksi liiketoiminnaksi. (Can Ileri ym. 2021, 24.)

Sijoittajien konkreettiset päätökset kertovat heidän odottavan arktisten fossiilihankkeiden tuottavan taloudellista hyötyä tulevaisuudessa. Fossiilitalous nähdään kannattavan ja rationaalisena liiketoimintana, vaikka samaan aikaan julkisessa puheessa korostetaan siirtymää kohti vähähiilisempää yhteiskuntaa. Tällöin vastuullisuus näyttyy ensisijaisesti kielellisenä keinona, jolla toimintaa perustellaan ja legitimoidaan, vaikka käytännön päätökset samalla ylläpitävät ja vahvistavat fossiilitalouden rakenteita (Foucault 1970, 206–208). Ilmastotoimia painottava puhe ei kuitenkaan johda muutoksiin itse sijoituspäätöksissä, vaan varoja ohjataan edelleen hankkeisiin, joiden odotetaan tuottavan eniten taloudellista voittoa. Ristiriita toimijoiden puheen ja tekojen välillä tulee näkyväksi, kun vastuullisuutta korostava diskurssi rakentaa kuvaa vastuullisuudesta, samalla kun käytännön sijoituspäätökset ja toiminnan vakuuttamiset tuottaa päinvastaisia ympäristövaikutuksia. (Bryant ja Bailey 1997, 29; Zimmerer ja Bassett 2003, 14.)

Arktisten fossiilihankkeiden rahoittajien kolmen toimijatasen ja heidän tekojensa esittelemisen kuvastavat ristiriitaa, jossa julkisuuteen tuotetaan kuvaa vastuusta, mutta samalla päätökset tehdään julkikuvan vastaisesti taloudellisen pääoman kerryttämisen vuoksi. Ristiriidan olemassaolo ylläpitää taloudellisen kasvun ja säilymisen mekaniikkaa. Tätä voisi kuvata eräänlaiseksi selitysstrategiaksi, jonka tehtävä on luoda ristiriitaisesta toiminnasta hyväksyttävää (ks. Jokinen, Juhila ja Suoninen 1999, 130–131). Tässä keskiössä on ajatus siitä, että arktinen fossiilituotanto ei ole päällekkäistä ilmastotavoitteiden kanssa. Reclaim Financen raportissa todetaan, että rahoitusalan toimijat ja vakuutusyhtiöt korostavat julkisissa linjauksissaan tukevansa nettonolla-tavoitteita ja energiamurrosta, mutta käytännössä ne jatkavat edelleen uusien fossiilihankkeiden rahoittamista arktisella alueella (Can Ileri ym. 2021, 4). Puheiden ja toiminnan ristiriitaisuus osoittaa, että taloudelliset intressit ohittavat ilmastotavoitteet. Poliittisen ekologian näkökulmasta kyse on vallankäytön muodosta, jossa resurssien hallinta kietoutuu tiedon ja merkitysten tuottamiseen. Teoria korostaa, että valta toimii tiedon määrittämisen kautta, jossa toimijat hallitsevat kieltä, jolla tulevaisuudessa puhutaan resursseista. Samalla he hallitsevat niitä vaihtoehtoja, joita ihmisillä tulevaisuudessa on käytettävänä arktisten alueiden hyödyntämisessä. (Robbins 2020, 11.)

Reclaim Financen raportin perusteella rahoittajat mahdollistavat arktisten fossiilihankkeiden ylläpitämisen sekä niiden laajenemisen (ks. Can Ileri ym. 2021, 4). Rahoittajat siirtävät vastuuta vaikeasti seurattaviin ja varsinkin julkisesti pimennossa oleviin rahoitusmekanismeihin, esimerkiksi

rahoittamalla fossiiliyritysten koko liiketoimintaa. Koko liiketoiminnan rahoittaminen on yksittäisiä hankkeita laajempia kokonaisuuksia, joissa on vaikeaa keskittää huomiota spesifeihin vaikutuksiin. Niissä on kyse erityisesti investoinneista, joissa fossiiliprojektien uskotaan tuottavan tarpeeksi etuja haittoihin verrattuna. Kyse on rahasta, vallasta sekä kyvystä määrittää, mikä on liiketoiminnassa kannattavaa ja hyväksyttävää (ks. Foucault 1970, 119–120). Raportin esittelemät kolme toimijatasoa eivät pelkästään rahoita fossiilista tuotantoa, vaan tuottavat arktiselle fossiilituotannolle oikeutuksen ajassa, jossa energiaratkaisuja pyritään muuttamaan ympäristölle vähemmän haitallisiin muotoihin. Tämä on keskeistä tutkielman teoreettisen näkökulman kannalta, sillä ilman fossiilitoiminnan oikeutusta toimijoiden mahdollisuudet jatkaa arktista fossiilituotantoa olisivat huomattavasti rajallisemmat kuin tilanteessa, jossa niiden toiminta näyttäytyy taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä. Tämä liittyy erityisesti Robbinsin (2020) käsityksiin niistä keinoista, joita toimijoilla on oikeutuksien saavuttamiseksi. Samalla talous kietoutuu vahvasti luonnon ja sen resurssien ympärille häivyttäen niiden välistä eroa. (emt. 2020, 18–19.)

Kansainväliset pankit, sijoittajat ja vakuutusyhtiöt käyttävät valtaa ennen kaikkea rahavirtojen ohjaamisessa niihin kohteisiin, mitkä koetaan taloudellisesti kannattavina tulevaisuudessa (Can Ileri ym. 2021). Rahoittajien päätökset siitä, mihin hankkeisiin ja toimialoihin pääomaa suunnataan, muokkaavat ratkaisevasti taloudellisia rakenteita. Heidän toimintansa vaikuttaa siihen, mitkä tuotantomuodot saavat mahdollisuuden kasvaa ja vakiintua, ja mitkä puolestaan jäävät ilman tarvittavaa rahoitusta. Näin rahoittajat eivät ainoastaan reagoi markkinoihin, vaan ohjaavat aktiivisesti tuotannon painopisteitä ja kehityssuuntia. (Gosselin, Lotz ja Wambst 2023, 2.) Poliittisen ekologian näkökulma, jossa luonto ja sen resurssit ovat valjastettu kaupalliselle toiminnalle, korostuu fossiilihankkeiden rahoituspäätöksissä. Valta luonnonvaroista ei ole vain materiaalisessa omistuksessa, vaan valta ilmenee myös kyvyssä määritellä, mitä tulevaisuuden energiantuotanto tarkoittaa ja miten sitä toteutetaan. (ks. Peet ja Watts 2004, 29).

5.1.1 Fossiilituotannon ilmastopäästöt

Fossiilituotannon aiheuttamien päästöjen raportoinnin puute vahvistaa rahoittajien valtaa ohjata luonnonvarojen käytön ja energiantuotannon tulevaisuutta. Kun rahoittajat eivät tee arktisten hankkeiden ilmasto- ja päästövaikutuksia näkyviksi, häivyttävät he rahoituksen ja kasvavien päästöjen välistä yhteyttä. Tällainen avoimuuden puute ilmastopäästöjen raportoinnissa vaikeuttaa toiminnan tarkkaa kriittistä arviointia. Samalla raportoinnin puute fossiilihankkeiden ympäristövaikutuksista vie vastuuta pois rahoittajilta itseltään, jolloin niiden rooli päästöjen mahdollistajina jää pimentoon. (Folger-Laronde ja Weber 2018, 13.) Avoimuuden puuttuminen

kaventaa julkista keskustelua ja päätöksentekoa, sillä ilman tarkkaa ja ajankohtaista tietoa rahoituksen ilmastovaikutuksista antaa fossiilihankkeille näkyvyyttä ja vie vastavuoroisesti vaihtoehtoisilta vähäpäästöisemmiltä kehityskuluilta näkyvyyttä (emt. 2018, 13). Fossiilihankkeiden ilmastopäätöistä Reclaim Financen raportissa todetaan, että:

”Kun arktinen alue sulaa yhä nopeammin, alueen öljy- ja kaasuvarojen hyödyntäminen ja kuljetus muuttuvat yhä helpommin saavutettaviksi ja houkuttelevat öljy- ja kaasuteollisuuden toimijoita. Tuotanto, joka vuonna 2020 vastasi yli neljää miljardia tynnyriä ja 1,3 gigatonnin hiilidioksisiekvivalentteja (1,3 miljardia tonnia) kasvihuonepäästöjä, kasvaa vuosi vuodelta. Se vastaa kolminkertaisesti Ranskan vuotuisia kasvihuonepäästöjä.” (Can Ileri ym. 2021, 8–9.)

IPCC:n havainto tarjoaa laajemman tieteellisen kontekstin arktisen fossiilituotannon seurauksille. Kun maailman jää- ja lumialueiden sulaminen, jäätiköiden massahäviö ja merijään väheneminen kiihtyvät nimenomaan kasvihuonekaasupäästöjen seurauksena, arktisten fossiilihankkeiden tuottamat päästöt tekevät ilmastopäätöistä globaalin riskin, joka vahvistaa näitä muutoksia entisestään. Näin arktisen fossiilituotannon mahdollistaminen rahoitus- ja vakuutus päätöksillä kytkeytyy suoraan niihin ilmastoprosesseihin, joiden IPCC ennustaa aiheuttavan laaja-alaisia ja väistämättömiä ympäristö- ja yhteiskunnallisia seurauksia:

”Maailmanlaajuinen jäätiköiden massan väheneminen, ikiroudan sulaminen sekä lumipeitteen ja arktisen merijään laajuuden pieneneminen jatkuvat ennusteiden mukaan lähitulevaisuudessa (2031–2050) vedenpinnan lämpötilan nousun seurauksena, ja tällä on väistämättömiä seurauksia jokien virtaamiin ja paikallisiin riskeihin. Grönlannin ja Etelämantereen mannerjäätiköiden ennustetaan menettävän massaa kiihtyvällä tahdilla koko 2000-luvun ajan ja sen jälkeenkin. Näiden kryosfäärimuutosten nopeuden ja laajuuden ennustetaan kasvavan entisestään vuosisadan jälkipuoliskolla korkean kasvihuonekaasupäästöjen skenaariossa.” (Pörtner ym. 2019, 17.)

Sitaatit osoittavat, että arktisen fossiilituotannon vaikutukset näkyvät globaalilla tasolla. Reclaim Financen kuvaamat tuotanto- ja päästömäärät konkretisoivat fossiilituotannon mittakaavan, kun taas IPCC:n havainnot tuovat esiin, miten juuri nämä päästöt kiihdyttävät maailman jää- ja lumialueiden sulamista sekä lisäävät laaja-alaisia ympäristö- ja yhteiskunnallisia riskejä.

Päästövaikutusten raportoimisen puuttuminen voi johtua useista toisiinsa kietoutuvista tekijöistä. Ensinnäkin rahoittajilla ei ole velvoittavaa sääntelykehikkoa, joka edellyttäisi ilmastovaikutusten läpinäkyvää avaamista (ks. Folger-Laronde ja Weber 2018, 13). Toiseksi taloudelliset kannustimet

voivat suosia epätäydellistä raportointia, sillä avoimuus tuo näkyviin arktisiin hankkeisiin liittyviä ilmasto- ja rahoitusriskejä. (Heede ja Oreskes 2016, 12–13.) Raportoinnin puute on rakenteellinen keino, jolla ylläpidetään rahoittajien vaikutusvaltaa ja kätketään heidän roolinsa fossiilituotannon kasvun ja ilmastonmuutoksen kiihtymisen mahdollistajina.

Poliittisen ekologian näkökulmasta fossiilitalous ei jatku siksi, että se olisi välttämätöntä, vaan siksi, että rahoittajat määrittävät toimiansa kautta sen välttämättömäksi (ks. Newell ja Paterson 2010). Taloudelliset rakenteet osaavat kääntää ekologiset kriisit mahdollisuuksiksi ja tekevät niistä uuden investointikohteen. Aineiston perusteella kansainväliset rahoittajat ja eräät aineistossa mainitut fossiilihankkeita rahoittavat sekä tukevat valtiot näkevät arktiset merialueet pääoman kerryttämisen välineenä. Samalla ne eivät tiedä tarkasti fossiilihankkeiden vaikutusta ilmastoon tai eivät piittaa näistä vaikutuksista. (Palosaari 2011, 95.)

5.2 Rahoituksen kohdentuminen

Tässä alaluvussa huomio on rahoituksen rakenteellisissa vaikutuksissa ja siinä, millä tavoin rahoituksen kohdentuminen muovaa arktisen fossiilituotannon mahdollisuuksia ja jatkuvuutta. Yritysrahoituksen merkittävä osuus koko arktisten fossiilihankkeiden rahoituksesta osoittaa, että fossiilitalous ei ole yksittäisten projektien varassa, vaan osa laajempaa ja pitkäjänteistä taloudellista strategiaa. (Can Ileri ym. 2021, 32.) Kun rahoitus kohdistuu koko yhtiön toimintaan eikä, tiettyyn hankkeeseen, antaa se rahoitettavalle yritykselle joustavuutta päättää itse, mihin varat lopulta käytetään. Tämä vähentää ulkopuolisten toimijoiden mahdollisuuksia seurata rahoituksen konkreettisia vaikutuksia. (Folger-Laronde ja Weber 2018, 4.) Samalla yritysrahoitus häivyttää rahoituksen yhteyttä yksittäisiin ympäristövaikutuksiin. Yritystason rahoitus vakauttaa toiminnan taloudellisia edellytyksiä ja mahdollistaa tuotannon jatkumisen myös tilanteissa, joissa yksittäiset hankkeet olisivat poliittisesti tai moraalisesti kiistanalaisia. Tässä yhteydessä yritysrahoitus toimii fossiilituotannon taustarakenteena enemmän kuin yksittäisten hankkeiden turvaajana. Rahoituksen rakenteellisuus luo edellytyksiä fossiilituotannon toimintakyvyn ylläpitämiseksi pitkällä aikavälillä. (Esty 2004, 214–215).

Reclaim Financen raportin mukaan yritysrahoituksen vaikutukset konkretisoituvat siinä, miten suuret yhtiöt saavat jatkuvasti merkittäviä pääomavirtoja fossiilisten projektien laajentamiseen arktisilla alueilla. Vuosien 2016–2020 välillä kaupalliset pankit sijoittivat näihin hankkeisiin noin 314 miljardia dollaria ja sijoittajat omistivat yhteensä 272 miljardin dollarin arvosta fossiilisia polttoaineita hyödyntävien yritysten osakkeita (Can Ileri ym. 2021, 18). Näin mittavat investoinnit eivät ainoastaan

mahdollista yksittäisiä projekteja, vaan rakentavat fossiilituotannolle taloudellista jatkuvuutta ja vakautta, jossa arktinen alue näyttyy ensisijaisesti liiketoiminnallisena mahdollisuutena. Samalla rahoitusta koskevassa puheessa hankkeet kehystetään taloudelliselle pysyvyydelle, varmuudelle ja kilpailukyvyille. Tämä tarkoittaa, että fossiilihankkeet esitetään taloudellisesti kannattavina ja kilpailukykyä vahvistavina valintoina sen sijaan, että niitä tarkasteltaisiin ilmasto- ja ympäristöriskejä aiheuttavina toimina. Taloutta hyödyttävää näkökulmaa vahvistaa myös valtiollinen politiikka. Norjan energiaministeriö perustelee ilmoituksessaan uusien öljy- ja kaasuhankkeiden edistämistä ja lisäalueiden avaamista etenkin Johan Castbergin öljy- ja kaasukentällä sillä, että ne ovat oleellisia taloudellisen pysyvyyden, huoltovarmuuden ja kilpailukyvyn kannalta. (Norjan energiaministeriö 2024.)

Reclaim Financen raportissa kuvataan Norjan energiaministeriön lisäksi Johan Castbergin öljy- ja kaasukenttähanketta. Raportin mukaan hanke on 67 prosenttisesti Norjan valtion omistama, joka on myös sen pääasiallinen rahoittaja. Rahoituksen loppuosan kattavat kansainvälisten sijoittajien ja pankkien muodostama kokonaisuus, joiden joukossa ovat muun muassa aiemminkin mainittu yhdysvaltalainen pankki, JPMorgan Chase ranskalaispankki BNP Paribas. Hankkeen odotetut tuotantomäärät ovat merkittäviä sillä pelkästään vuonna 2020 alue tuotti 1,7 miljoonaa tynnyrillistä öljyä päivittäin. (Can Ileri ym. 2021, 28.) Vastaavanlainen arktinen öljyn ja kaasun megaprojekti on Gydanan niemimaalla Siperiassa sijaitseva arktisen nesteytetyn maakaasun projekti, Arctic LNG-2. Reclaim Finance kertoo raportissaan, että hankkeen kustannukset ovat noin 21,3 miljardia Yhdysvaltain dollaria, josta venäläiset pankit, Sherbank, VEB.RF ja Gazprombank, ovat ilmoittaneet kattavansa puolet noin 11 miljardia dollaria. Tämän lisäksi hanketta tukee joukko kansainvälisiä pankkeja sekä Italian, Ranskan ja Saksan valtiot ovat pohtineet liittyvänsä tukijoiden joukkoon. (Can Ileri ym. 2021, 26.) Huomionarvoista näissä hankkeissa on se, että niiden suora rahoittaminen olisi ristiriidassa rahoittajien omien julkilausuttujen rajoitusperiaatteiden kanssa. Tällä ristiriidalla taas voi olla heikentävä vaikutus rahoittajien uskottavuuteen ja julkikuvaan. Ongelmallisen tilanteen välttämiseksi rahoittajat turvautuvat yritysrahoitusmekanismeihin, jotka mahdollistavat osallistumisen arktisten fossiilihankkeiden rahoittamiseen ilman, että yksittäinen fossiilihanke asettuisi ristiriitaan rajoitusperiaatteiden kanssa heidän rahoituspäätöksissään. Esimerkiksi Arctic LNG-2 -projektissa yritysrahoituksen määrä on yli 10 miljardia dollaria, mikä vastaa noin 47 prosenttia hankkeen kokonaisrahoituksesta. (Can Ileri ym. 2021, 27.)

Vaikka ilmastopoliittinen keskustelu korostaa fossiilitaloudesta irtautumista, taistelevat fossiilisiin polttoaineisiin liittyvä rahoitus, politiikka ja käytännön toiminta ilmastopyrkimyksiä vastaan. Taloudelliset investoinnit ja niitä oikeuttava puhetapa tukevat toisiaan, jolloin fossiilituotanto

näyttäytyy itsestään selvänä kehityssuuntana samalla, kun vähäpäästöiset vaihtoehdot sekä ympäristönsuojelu jäävät vähemmälle huomiolle. Näin rahoitus ei ainoastaan reagoi markkinoihin, vaan aktiivisesti ohjaa sitä, millainen arktisten alueiden tulevaisuus muodostuu mahdolliseksi ja uskottavaksi. (Peet ja Watts 2004, 29.) Poliittisen ekologian näkökulmasta tämä kuvaa ristiriidan puheen ja taloudellisen maailman välillä. Kun kestävyys esitetään koko ihmiskuntaa palvelevana tavoitteena, pääomavirrat käytännössä lukitsevat arktiset alueet yhä tiukemmin fossiilitalouden rakenteisiin ja tekevät irtautumisesta yhä vaikeampaa. Juuri tämä kuilu julkilausuttujen ilmastotavoitteiden ja konkreettisten investointipäätösten välillä kuvaa taloudellista vallankäyttöä, jossa arktiset luonnonvarat koetaan tärkeämpinä kuin ilmastotavoitteet. (Illich 2001, 117–121.)

Paul Robbinsin mielestä taloudellisia päätöksiä ei tule tarkastella neutraaleina, vaan valtasuhteita ilmentävinä valintoina, joissa toiset voittavat ja toiset kantavat riskit (Robbins 2020, 167). Taloudellinen valta ei ole vain pääoman omistamista, vaan kykyä määritellä tulevaisuutta mielikuvien tasolla (ks. Barnes 2022). Kun fossiilihankkeiden rahoittamista perustellaan energiaturvalla ja yhteiskunnallisella tarpeella, tuotetaan diskurssia, jossa fossiilihankkeet näyttävät vastuullisina ja välttämättöminä. Peet ja Watts kuvaavat tällaista tilannetta ympäristöhallinnan käsitteellä, jossa markkinataloudelliset toimijat pyrkivät laajentamaan hallintaansa ympäristöön diskursiivisten ja hallinnollisten työkalujen kautta (Peet ja Watts 2004, 41–42; Vayda ja Walters 1999, 67). Tällöin vastuullisuuspolitiikat ja rajoitusperiaatteet eivät toimi pelkästään toiminnan rajoittajina, vaan niitä voidaan muotoilla ja soveltaa rahoittajille edullisilla tavoilla. Reclaim Financen raportin perusteella rajoitukset kohdistuvat usein vain tiettyihin tuotantotyyppihin tai rajattuihin maantieteellisiin alueisiin, jolloin fossiilituotannon jatkaminen tapahtuu valtiollisten ja kansainvälisten lakien puitteissa (Can Ileri ym. 2021, 8, 32–34). Näin ympäristönhallinta näyttää keino, jolla toiminta esitetään vastuullisena samalla, kun sen taloudelliset peruslogiikat säilyvät ennallaan.

Aineisto osoittaa, että arktisia fossiilihankkeita rahoitetaan merkittävällä tavalla. Erityisesti Siperiassa sijaitseva LNG-2 nesteytetyn maakaasun megaprojekti ja Barentsinmerellä Norjassa sijaitseva Johan Castberg öljy- ja kaasukenttäalue, nauttivat hyvin laajaa poliittista ja taloudellista tukea. Rahoituksen moninaisuus ja rahoittajien heterogeenisyys kuvaavat sitä, että arktinen fossiilitalous nähdään erittäin potentiaalisena sijoituskohteena, joka tulee tuottamaan merkittävää pääomaa sijoittajille. Samalla aineisto vastaa kysymykseen siitä, kuka rahoittaa arktisia fossiilihankkeita. Siitä ilmenee, että kolmen toimijatason lisäksi valtiot rahoittavat hankkeita suoraan tai epäsuorasti. Valtioilla voi olla omistuksia rahoitettaviin yrityksiin tai ne omistavat osuuksia yrityksistä, jotka toimivat rahoittajan roolissa, kuten on Johan Castbergin hankkeen kohdalla (Can Ileri ym. 2021, 28).

6. Arktiset fossiilihankkeet

6.1 Hankkeiden laajentaminen

Arktisten fossiilihankkeiden laajentamisen tarkasteleminen on keskeistä rahoittajien puheen ja toiminnan välisen ristiriidan ymmärtämisessä. Jos rahoitus kohdistuisi vain olemassa olevan tuotannon ylläpitoon, sitä voisi perustella välttämättömänä siirtymävaiheena kohti kestävämpää energiataloutta. Sen sijaan uusien projektien ja tuotantokapasiteettien kasvattaminen osoittavat, että rahoitus ei ainoastaan tue nykyistä fossiilitaloutta, vaan rakentaa edellytyksiä sen laajentamiseksi. Aineiston perusteella kyse ei ole olemassa olevien tuotantoyksiköiden ja -kokonaisuuksien ylläpidosta, vaan selkeästä pyrkimyksestä lisätä fossiilista kapasiteettia tulevina vuosikymmeninä. Hankkeiden rahoitus suuntautuu sellaisiin yrityksiin, jotka kehittävät tai aikovat kehittää uusia fossiilisia projekteja arktisilla alueilla. Raportissa sanotaan, että arktisia fossiilihankkeita pyritään laajentamaan tilanteessa, jossa esimerkiksi IPCC:n (2019) raportti osoittaa, että fossiilitaloutta pitäisi rajoittaa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja arktisten ympäristöjen suojelemiseksi. (Can Ileri ym. 2021, 31; Pörtner ym. 2019)

Reclaim Financen raportin perusteella rahoitus kohdistuu yrityksiin, joiden toiminnan ytimessä on arktisten resurssien hyödyntämisen laajentaminen. Tätä tilannetta kuvataan esimerkiksi seuraavasti: ”Suurpääoma kiihdyttää arktista kriisiä” tai ”Pankit tukevat arktisen öljy- ja kaasuntuotannon laajentamista.” (Can Ileri ym. 2021, 18.) Käsitystä hankkeiden laajentumisesta tulee myös Norjan energiaministeriön ilmoitus, jossa kerrotaan ministeriön myöntävän yli 30 uutta etsintälupaa Johan Castberg öljykentälle (Norjan energiaministeriö 2024). Tätä samaa hankkeiden laajentamiseen pyrkivää mentaliteettia osoittaa myös Yhdysvaltain pyrkimykset lisätä jäänmurtajakalustoaan, muun muassa öljyntuotantonsa vahvistamiseksi (Haukka 2025; Passoja 2025). Esimerkit osoittavat arktisen fossiilitoiminnan laajentumisen olevan johdonmukaista ja laaja-alaista, mikä korostuu entisestään, kun tarkastelua syvennetään yritysکوhtaisiin investointeihin ja niiden mittakaavaan.

Yrityskohtaisen investoimisen ja laajentamisen esimerkkinä Reclaim Financen raportissa esitetään venäläinen Gazprom, joka laajentaa arktista kaasuntuotantoa. Yrityksen tulevaisuuden visio perustuu uusien kenttien avaamiseen arktisilla merialueilla (Can Ileri ym. 2021, 26). Yksi näkökulma on se, ettei yrityksiä voi jakaa länsi-itä perusteella, vaan toimintamekanismit läpäisevät laajasti kulttuuriset sekä aatemaailmalliset rakenteet. Nykyisessä kiristyneessä geopoliittisessa tilanteessa, valtiot pyrkivät kasvattamaan sotilaallista ja puolustuksellista kyvykkyyttä (Hildén 2023). On huomionarvoista, että kansainväliset yritykset eivät koe kiristynyttä geopoliittista tilannetta, liiketoiminnan esteenä, vaan sen edistäjänä. Sotateknologiat vaativat runsaasti fossiilisia

polttoaineita, joten kiristyneessä geopoliittisessa tilanteessa polttoaineiden kysyntää on. Rahoittajat ja vakuutusyhtiöt jatkavat liiketoimiaan huolimatta poliittisesta ilmapiiristä, sillä se on taloudellisesti kannattavaa. Tätä voisi perustella sillä, että norjalainen ja Norjan valtion enemmistöomistaman Equinorin tulevaisuusstrategiassa painottuvat uudet arktiset kentät, mukaan lukien Johan Castbergilla sijaitsevat alueet, joihin yritys saa merkittävää kansainvälistä rahoitusta (emt. 2021, 28). Samalla tapaa kuin Venäjän maakaasuhankkeessa, myös Johan Castbergissa kohdalla rahoittajat keskittävät panostaan tiettyihin yrityksiin, jotka taas saattavat yhden tai useamman haaran kautta tukea lopullista projektia, jolla arktisia resursseja pyritään keräämään. Kyseessä on siis tilanne, jossa rahoittajat tukevat erilaisia fossiilisia projekteja huomiomatta näiden vaikutuksia esimerkiksi kansainväliseen geopolitiikkaan.

Laajentumisen periaate ei rajoitu pelkästään yrityksiin, vaan lisäksi yksi niiden merkittävistä edistäjistä ovat valtiot. Aineisto osoittaa, että valtiolla on pyrkimyksiä laajentaa arktisten alueiden fossiilista tuotantoa tai vähintäänkin lisätä omaa läsnäoloaan alueilla. Norjan energiaministeriön vuoden 2024 ilmoituksessa korostuu, että valtio haluaa lisätä uusia tutkimus- ja kehitysalueita fossiilille polttoaineille. Heidän mukaansa: ”uusien alueita öljyn- ja kaasunesiintymien tutkimiselle avataan APA 2024 – lupakierroksen kautta.” (Norjan energiaministeriö 2024). Tämän lisäksi Norjan linjauksissa puhutaan toiminnan jatkuvuudesta ja kilpailukyvyistä, ei fossiilisen tuotannon vähentämisestä. Tällainen viestintä ei ainoastaan anna valtiollista hyväksyntää hankkeille, vaan viestii laaja-alaisesta sitoutumisesta fossiilituotannon jatkumiseen ja luo markkinoille kuvan fossiilisen tuotannon pitkäjänteisestä laajentamisesta.

Aineistossa fossiilinen laajentaminen esitetään luonnollisena ja väistämättömänä kehityskulkuna. Nämä rakentuvat sanavalintojen ja perustelujen tasolla, jotka liittyvät osaksi diskursiivisia merkityksiä, jotka tuottavat ymmärrystä todellisuudesta (ks. Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 27–28). Kun esimerkiksi Reclaim Financen raportissa todetaan, että: ”miljardeja dollareita ohjataan yhtiöille, jotka jatkavat uusien arktisten hankkeiden kehittämistä” (Can Ileri ym. 2021, 6), luodaan käsitystä siitä, että laajentaminen ei ole vain päätös, vaan osa väistämätöntä kehitystä, johon rahoitusalan toimijoiden, vakuutusyhtiöiden ja valtioiden on vastattava (Can Ileri ym. 2021, 18). Teoreettisesti tämä luo tilanteen, jossa ilmastonmuutoksen avaamat alueet muuttuvat taloudellisten mahdollisuuksien kentäksi (Barnes 2022).

Aineistoa analysoimalla on mahdollista havaita jännite, jossa ilmastokriisin seuraukset esitetään uhkana (Pörtner ym. 2019), vaikka samaan aikaan laajentuminen määritetään ”kaupalliseksi mahdollisuudeksi”. Varoitukset eivät johda kehityksen vauhdin hidastumiseen, vaan päinvastoin uusiin investointeihin, jotka nojaavat lämpenemisen tuottamaan maantieteelliseen muutokseen.

Fossiilisten hankkeiden laajentaminen kuvaa kriisin kääntämistä taloudelliseksi hyödyksi, jossa ympäristöllinen muutos vaihtuu taloudelliseksi tilaisuudeksi, erityisesti niille toimijoille, jotka jo ennestään hallitsevat resursseja. (Bruna 2021, 4.) Tämä vahvistaa tutkielman keskeistä ristiriitaa, jossa ilmastonmuutoksen aiheuttama ekologinen kriisi esitetään samanaikaisesti sekä uhkana että taloudellisena mahdollisuutena. Yhtäältä tieteellinen tieto varoittaa kiihtyvistä ja osin peruuttamattomista ympäristövaikutuksista, toisaalta sama muutos tuottaa uusia markkinoita, investointikohteita ja geopoliittisia intressejä. Näin kriisi ei johda toiminnan rajoittamiseen, vaan se käännetään osaksi taloutta, jossa lämpeneminen toimii laajentumisen mahdollistajana. (Zimmerer ja Bassett 2003, 279; Sörlin 2023, 19.)

Fossiilisen laajentamisen taustalla on resurssien hallinnan pitkä jatkumo, jossa taloudellinen hyödyntäminen näyttäytyy normaalina reaktiona ekologisiin muutoksiin (Hanáček ym. 2021, 10). Erityisesti Reclaim Financen raportissa fossiilisen tuotannon kasvattaminen näyttäytyy yritysten ja rahoittajien näkökulmasta ennakoituna ja rakenteellisesti tuotettuna toimintana, jota jatketaan ilmastotavoitteisiin sitoutumisesta huolimatta. Raportissa todetaan, että käytännöt: ”eivät estä pankkeja rahoittamasta yrityksiä, jotka kehittävät uusia öljy- ja kaasuhankkeita tai lisää rahtiliikennettä arktisella alueella” (Can Ileri ym. 2021, 13, 18). Samalla käytännöt asettuvat osaksi laajempaa keskustelua siitä, miten ilmastokriisin aikana, tai raportin kuvaileman ilmastokaaoksen (emt. 2021, 16), aikana tehdyt päätökset voivat vahvistaa samoja rakenteita, jotka ovat aiheuttaneet ilmastokriisin (Barnes 2022, 7).

Arktinen fossiilinen laajentuminen ei ole poikkeus talousjärjestelmässä, vaan esimerkki siitä, kuinka tieto ympäristön kiihtyvistä muutoksesta ei muutu hillitseviksi toimenpiteiksi. Ilmastonmuutos tunnustetaan vakavana uhkana, mutta se ei estä rahoittamasta fossiiliyrityksiä, jotka laajentavat toimia, joilla on suoria vaikutuksia ilmaston lämpenemiseen. (Can Ileri ym. 2021, 8; Pörtner ym. 2019, 6.) Erityisesti muutos avaa mahdollisuuksia investoinneille ja sitä kautta fossiilituotannon laajentamiselle.

Laajentamiseen liittyvät rahoituspäätökset osoittavat siis, että toimijat tukevat uusia fossiilisia hankkeita ja niiden laajentamista, eivät olemassa olevien tuotantomuotojen korvaamista uusilla. Tämä tekee arktisesta alueesta keskeisen areenan, jossa ilmastonmuutoksen kiireellisyys ja taloudelliset intressit törmäävät toisiinsa. (Finger 2016, 124.) Laajentuminen ei ole reaktio meneillään olevaan ilmastokriisiin, vaan koettu mahdollisuus investoinneille, jotka hyödyttävät niihin investoineita tahoja. Kansainvälinen rahoitussektori ei ainoastaan tue arktista fossiilitaloutta, vaan toimii sen olemassaolon turvaajana. Keskeinen ristiriita puheen ja toiminnan välillä ilmenee siinä, kun ilmastokriisin vakavuus tunnustetaan poliittisessa (ks. Robbins 2020, 21; Kanadan hallitus 2023)

ja tieteellisessä keskustelussa (Pörtner ym. 2019), mutta rahoituspäätökset vahvistavat juuri niitä tuotantorakenteita, jotka kiihdyttävät elettävää kriisiä (Can Ileri ym. 2021). Arktinen alue näyttäytyy tilana, jossa kestävyysretoriikka ja taloudellinen laajentumislogiikka kulkevat rinnakkain mutta vastakkaisiin suuntiin.

6.2 Laajentumisen poliittinen mahdollistaminen

Analyysini osoittaa, että öljyn- ja kaasuntuotanto arktisilla merialueilla ei ole marginaalinen osa arktista fossiilitaloutta, vaan sen rooli on alati kasvava. Yli puolet arktisesta fossiilituotannosta tapahtuu avomerellä (Can Ileri ym. 2021, 9). YK:n merioikeusyleissopimuksen mukaan valtiot voivat harjoittaa taloudellista toimintaa lähes 400 kilometrin päässä rantaviivastaan (YK 1996, art. 4, 57), mikä mahdollistaa fossiilisten hankkeiden sijoittumisen hyvin kauas valtioiden omista keskuksista. Tämä laaja merellinen toiminta-alue muodostaa pohjan arktisen fossiilitalouden laajentumisen jatkuvuudelle, kun tilaa ei ole sidottu pelkästään valtioiden rajoihin maalla. Arktisen fossiilitalouden laajentuminen on poliittisesti mahdollistettu kehityssuunta, jossa kansainvälinen sääntelykehys luo tilan fossiilihankkeiden olemassaololle ja laajentamiselle, mitkä syventävät puheen, vastuun ja konkreettisten investointien välistä ristiriitaa (Scott 2013, 313).

Monet suurimmista arktisilla alueilla toimivista yrityksistä ovat sitoutuneet lisäämään tuotantoaan nimenomaan heidän talousalueillaan sekä niiden ylitse, sillä veden alla sijaitsevat varannot nähdään strategisesti tärkeinä tulevaisuuden energiantarpeen näkökulmasta (Can Ileri ym. 2021, 9). Merialueet muodostavat samalla esimerkin alueista, joiden hyödyntämistä perustellaan sekä teknologisella osaamisella että kansallisilla talousperusteilla, mikä näkyy esimerkiksi Norjan energiaministeriön ilmoituksessa (Norjan energiaministeriö 2024). Reclaim Financen selvityksen perusteella useat toimijat, kuten Equinor, TotalEnergies ja Gazprom, laajentavat toimintaansa Pohjois-Atlantilla ja Barentsinmerellä. Raportissa todetaankin, että rahoitusmallien nykyiset rajoitukset eivät estä tukemasta yrityksiä, jotka kehittävät uusia öljy- ja kaasukenttiä arktisilla merialueilla, sillä näitä periaatteita pyritään luomaan sitä kautta, miten ympäristölle vahingollista toimintaa voitaisiin jatkaa. Vaikka merellä tapahtuva toiminta on raportin mukaan: ”hyvin riskialtista ja sen lopullisia kustannuksia on hyvin vaikeaa arvioida toiminnan haasteellisuuden vuoksi”, jatkuu toiminta edelleen hyvin suurella kapasiteetilla juuri siitä syystä, että nämä hankkeet saavat taloudellista ja poliittista tukea. (Can Ileri ym. 2021, 9.) Tätä toiminnallista rahoitusta antavat myös valtiot, jotka toimivat niin ikään hankkeiden tukijoina omistamalla osuuksia yrityksistä, jotka edistävät fossiilisia hankkeita.

Norjan energiaministeriön tiedotteessa (2024) korostuu, että Norja ei pyri supistamaan merellä tapahtuvaa öljyn- ja kaasunpörausta ilmastomuutoksen hillitsemiseksi, vaan päinvastoin valtio pyrkii lisäämään etsintäalueidensa määrää. Tämä kertoo selkeästä poliittisesta linjasta, jossa merialueiden fossiilinen hyödyntäminen nähdään edelleen valtiollisesti välttämättömänä. Tällainen ajattelumalli keskittyy energiaturvallisuuteen ja tulevaisuuden tarjonnan varmistamiseen, mikä merkitsee, että arktisilla merillä tapahtuva tuotanto liitetään osaksi kansallista strategiaa, eikä niinkään ympäristökysymykseksi. Aineistossa korostuu lisäksi pyrkimys toiminnan laajentamiseksi. Laajentuminen tapahtuu aineiston perusteella rajojen venyttämisen kautta. Reclaim Financen raportissa todetaan, että: ”Trumpin hallinto päätti vuonna 2017 avata arktisen alueen luonnon suojeluohjelman (Arctic National Wildlife Refuge ANWR) kattaman alueen uudelleen öljyn- ja kaasuntuotannolle. - - Alue suojeltiin uudelleen vuonna 2021 Bidenin hallinnon päätöksellä. Tämä päätös rajoitti alueella tapahtuvaa öljyn- ja kaasuntuotantoa.” (Can Ileri ym. 2021, 16.)

Trump on puhunut avaavansa uudelleen ANWR:n öljyn- ja kaasuntuotannolle Yhdysvaltojen kilpailukyvyyn ja energiaomavaraisuuden lisäämiseksi (Ruskin ja Martínez 2025). Trumpin päätös ilmentää rajojen venyttämistä siten, että aiemmin suojelluiksi määritellyt alueet voidaan poliittisen ja taloudellisen argumentaation avulla määritellä uudelleen potentiaalisiksi tuotantoalueiksi. Tällöin suojelun ja hyödyntämisen välinen raja siirtyy ja venyy aina sen hetkisen poliittisen tahotilan ja taloudellisen tilanteen mukaan. Toinen konkreettinen esimerkki valtiollisten rajojen venyttamisestä on vuonna 2007 venäläisen tutkimusryhmän pystyttämä Venäjänlippu syvänmerenpohjaan Pohjoisnavalla. Tämä on osoitus valtion halusta kasvattaa aluesuvereniteettiaan taloudellisten, geopoliittisten ja sotilaallisten intressien vuoksi. Venäjän valtion toiminta näyttää vakiintuneiden valtiollisten rajojen venyttämistä siksi, että symbolinen ja geopoliittinen ele pystyttää valtiollinen lippu pyrkii laajentamaan valtion vaikutuspiiriä alueelle, jonka oikeudellinen asema on vielä kansainvälisen määrittelyn kohteena. Yhdysvaltojen ja Venäjän ovat ristiriidassa Illusatin julistuksen kanssa, jossa valtiot toteavat, että: ”arktiset rantavaltiot julistivat yhteen ääneen, että alueella ei ole käynnissä taistelu luonnonvaroista, vaan merioikeuden sääntelyprosessi, johon ne kaikki ovat sitoutuneet” (Kettunen 2022, 50). Arktisten rantavaltioiden julistukseen nähden on melko nurinkurista, että valtiot ilmoittavat, ettei kyse ole luonnonvarojen ympärillä käytävästä kilpailusta. Toisin sanoen arktisista alueista käytävä puhe on usein ristiriidassa konkreettisten toimien kanssa. Toisaalta voisi myös argumentoida, että yhteiset julistukset ovat usein niin kunnianhimoisia, ettei niitä käytännössä noudateta kovin tarkasti. Tätä ristiriitaa väistääkseen toimijat siis pyrkivät venyttämään, muuttamaan sekä kumoamaan olemassa olevia ja tulevia päätöksiä, jotta ne kohtaisivat mahdollisimman vähän kansainvälistä paheksuntaa. Tätä ristiriitaa väistääkseen toimijat siis pyrkivät

venyttämään, muuttamaan sekä kumoamaan olemassa olevia ja tulevia päätöksiä, jotta ne kohtaisivat mahdollisimman vähän kansainvälistä paheksuntaa.

Merellinen laajentaminen näyttäytyy poliittisena toimenä, joka perustuu tietoisille valinnoille. Poliittisen tuen ylläpitäminen mahdollistaa myös yksityisen sektorin toimien jatkumisen. Yhdessä tämä kokonaisuus tarjoaa fossiilihankkeille tilaisuuden laajentumiselle. Teoreettisessa mielessä tätä voisi tarkastella sitä kautta, että kyseessä on valtion intressit, jotka asettavat valtion edun ympäristön tai muiden toimijoiden edelle. Tätä samaa on mahdollista soveltaa myös yritysten tasolla, jossa tehtävät sijoitukset tulee hyödyttää niiden tekijää, vaikka ne olisivat ristiriidassa esimerkiksi ympäristön hyvinvoinnin kanssa. (Bryant ja Bailey 1997, 103.) Samalla valtion suvereniteetin alaisilla alueilla korostuu historiallinen jatkumo, jossa taloudellinen etu ajaa ympäristön edun edelle, koska tämä tuottaa toivotunlaista hyötyä (Zimmerer ja Bassett 2003, 118). Näiden kautta voi yrittää luoda selitysmallia sille, miksi taloudellinen ajattelu on niin dominoiva suhteessa ympäristöön. Samalla voi myös todeta, että poliittisen ekologian avulla voi ymmärtää, että luonto on ennen kaikkea taloudellisen hyödyntämisen kohde. Tässä ristiriita näyttäytyy siinä, että sama valtio ja samat toimijat, jotka puheessa sitoutuvat ympäristönsuojeluun ja kestäväyyteen, tekevät päätöksiä, joissa taloudellinen hyöty asetetaan ensisijaiseksi. Poliittisen ekologian näkökulmasta ristiriita ei kuitenkaan ratkea ympäristön hyväksi, vaan päätös muodostuu taloudellisen todellisuuden ehdoilla. Taloudellisessa todellisuudessa ympäristö integroidaan osaksi taloudellisen hyödyntämisen logiikkaa, jolloin suojele alistetaan kasvun ja kilpailukyvyn tavoitteille. (Robbins 2020, 19, 67–68.)

Kansainvälisen ilmastopaneelin raportti vuodelta 2019 osoittaa, miten sulava jää herättää mielenkiintoa kansainvälisesti:

”Kesäkuukausina arktisilla alueilla tapahtuva meriliikenne (mukaan lukien matkailu) on lisääntynyt viimeisten kahden vuosikymmenen aikana samanaikaisesti merijään vähenemisen kanssa. Tällä kehityksellä on vaikutuksia kansainväliseen kauppaan ja perinteisiin merireitteihin sidoksissa oleviin talouksiin, ja se aiheuttaa riskejä arktisen alueen meriekosysteemeille ja rannikkoyhteisöille.” (Pörtner ym. 2019, 15)

Tilan avautuminen hyödyttää niin yrityksiä kuin valtioita, jotka laajentavat toimintaa alueilla. IPCC korostaa raportissaan, että tämä ei ole tilaisuus taloudelliselle hyödyntämiselle, vaan sanatarkasti: ”aiheuttaa riskejä alueen meriekosysteemeille ja rannikkoyhteisöille”. Ilmastokriisiä ei pidetä estäjänä, vaan uudenlaisena olosuhteena, joka mahdollistaa alueiden hyödyntämisen. Samalla valtiot ja yritykset pyrkivät oikeuttamaan toimintaansa.

Merellä tapahtuvaa laajentumista voi tarkastella laajemman yhteiskunnallisen ilmiön, kuten NIMBY-käsitteen kautta. NIMBY-käsitettä on käytetty akateemisessa tutkimuksessa selittämään, miksi eri yhteisöt vastustavat ympäristölle haitallisia hankkeita omalla alueellaan, mutta hyväksyvät ne muualla (Dear 1992, 288–289). Arktisen, merellä tapahtuvan tuotannon kohdalla tämä asetelma saa näkyvän muodon, sillä valtioiden ja yritysten näkökulmasta merialueet ovat kaukana kansallisesti merkittävistä keskuksista, ja niiden aiheuttamat ympäristöriskit eivät kohdistu suoraan toimijaryhmien omiin elinympäristöihin. Tällöin arktinen meri toimii eräänlaisena “etäisenä uhrialueena”, jonka kautta taloudelliset hyödyt kulkeutuvat keskuksiin, mutta haitat jäävät kauas. Tämä kytkeytyy vahvasti poliittisen ekologian keskeisiin havaintoihin siitä, että ympäristöhaitat ja hyödyt jakautuvat epätasaisesti ja hierarkkisesti (Zimmerer ja Basset 2003, 6–7). Merellä tapahtuvaa tuotantoa voidaan siis pitää konkreettisena esimerkkinä siitä, miten riskit ja hyödyt jakaantuvat epätasaisesti globaalissa taloudessa.

Aineiston perusteella merellisten hankkeiden lisääntyminen osoittaa, että taloudellinen logiikka ylittää ekologisen riskitietoisuuden. Vaikka ilmastonmuutoksen vaikutukset tunnistetaan sekä raportissa, että valtioiden retoriikassa, tuotanto ei supistu. Päinvastoin merialueet on määritelty kasvun paikoiksi. Reclaim Financen raportin havainnot rahoitusvirroista osoittavat, että rahoittajat eivät ainoastaan mahdollista aavalla merellä tapahtuvan tuotannon kasvua, vaan tekevät siitä jatkuvan ja taloudellisesti turvatuksen liiketoiminnan. Tätä voi perustella esimerkiksi liitteessä 1 ja 2 olevien yritysten sekä heidän antaman rahoituksen suuruuden kautta. Valtiot taas takaavat hankkeiden poliittisen tuen ja alueiden oikeudellisen hyväksynnän. Norjan energiapolitiikan päätökset sekä IPCC:n raportin havainnot merijään sulamisesta vahvistavat kuvaa, jossa arktinen meri avautuu uusien investointien alueeksi ja niistä tulee väline ilmastonmuutoksen hyödyntämiseen. Kyse ei ole olemassa olevien laitosten ylläpidosta, vaan uuden infrastruktuurin rakentamisesta, jotka entisestään syventävät fossiilitalouden aiheuttamaa ilmastokriisiä.

6.3 Hankkeiden maantieteellinen siirtymä

Kansainvälisen ilmastopolitiikan, rahoittajien sitoumusten ja osin myös kansalaisyhteiskunnan esittämän kritiikin myötä paine siirtää öljy- ja kaasuhankeita uusille alueille on kasvanut. Laajentuminen siis jatkuu myös tässä tilanteessa, mutta se tapahtuu uudella tavalla ja uusilla alueilla. Uusia hankkeita pyritään sijoittamaan strategisesti niille alueille, joilla rantavaltioiden suvereniteetti on vahvin, mutta samalla myös kiinnostus arktisten merialueiden syviin osiin sekä syvänmerenpohjaan kasvaa (Can Ileri ym. 2021, 9, 34). Syvänmerenpohja eroaa oikeudellisesti

ratkaisevalla tavalla rannikkovesistä ja valtioiden maaperästä, sillä se kuuluu ihmiskunnan yhteisen omaisuuden piiriin ja sen hallinnoinnista vastaa Yhdistyneet Kansakunnat yksittäisten valtioiden sijaan (Koivurova, Ringbom ja Kleemola-Juntunen 2017, ”Syvänmerenpohja”). Hallinnan etääntyminen yksittäisistä valtioista tekee syvänmerenpohjasta rahoituksen näkökulmasta houkuttelevan, sillä vastuu, valvonta ja poliittinen kontrolli hajautuvat. Syvänmeren toiminnan saatavan hyödyn tulisi periaatteen mukaan hyödyttää koko ihmiskuntaa. Käytännössä hyöty määrittyy ensisijaisesti taloudellisena, eikä toiminnan aiheuttamia pitkäaikaisia ekologisia ja eksistentiaalisia riskejä painoteta samalla tavalla. Hankkeiden siirtämistä ja uudelleensuuntaamista voidaan tämän vuoksi kuvata maantieteellisenä mukautumisena (ks. Peet ja Watts 2004, 58–59), jossa toimintaa keskitetään alueille, joilla rahoitus on helpointa ja sääntely väljintä. Tällöin rahoittajat eivät ainoastaan siirrä toimintaansa fyysisesti, vaan myös juridisesti ja poliittisesti ympäristöihin, joissa heidän omat vastuullisuuttansa koskevat sitoumuksensa eivät samalla tavoin rajoita toimintaa. Käytännön tasolla tämä logiikka ilmenee ennen kaikkea tuotannon kasvavana suuntaamisena merialueille.

Reclaim Financen raportin mukaan arktisen alueen öljy- ja kaasutuotanto siirtyy yhä enemmän merialueille. Alle viidennes nykyisistä tuotantokentistä sijaitsee merellä. Muutosta on havaittavissa, sillä jo yli puolet suunnitteilla olevista ja arvioinnissa olevista hankkeista sijoittuu merialueille, joista suurin osa on syvissä vesissä. (Can Ileri ym. 2021, 9). Kyse on erityisesti öljyn poraamisesta, jota kohtaan rahoittajat ovat luoneet rajoittavia periaatteita. Tämä johtuu syvissä vesissä ja syvänmerenpohjassa tapahtuvan toiminnan vielä tuntemattomista vaikutuksista, joita Reclaim Finance pyrkii esittämään yhdessä erityisesti IPCC:n raportin kanssa. Reclaim Financen raportissa korostetaan arktisiin fossiilihankkeisiin liittyviä ympäristöriskejä. Raportin mukaan öljyn ja kaasun tuotanto merialueilla on jo lähtökohtaisesti riskialtista ja nämä riskit kasvavat entisestään arktisissa olosuhteissa (Can Ileri ym. 2021, 9). Tämä riskipuhe kytkeytyy maantieteelliseen siirtymään siten, että tuotannon painopiste siirtyy entistä haastavampiin ja syvempiin merialueisiin, joissa teknologinen ja taloudellinen laajentuminen etenee samaan aikaan, kun ekologinen epävarmuus kasvaa (Kirk ja Miller 2018, 2).

Rahoittajat tukevat ennen kaikkea sellaisia hankkeita, jotka sijoittuvat merialueille. Tämä merellä tapahtuva toiminta herättää kuitenkin yhä enenevässä määrin kritiikkiä toimintaa kohtaan, sen aiheuttamien ilmatoriskien vuoksi (ks. Pörtner ym. 2019; WWF 2013). Rahoittajien rooli näyttäytyy aineistossa vain taloudellisten etujen kautta, minkä vuoksi toiminta, joka uhkaa herkkää arktista ympäristöä, ei edusta sellaista kestäväen toiminnan diskurssia, joka modernissa mediayhteiskunnassa olisi hyvää liiketoimintaa. Tämän vuoksi valtiot ja yritykset pyrkivät siirtämään ja venyttämään

määritelmien ja toimien rajoja, jotta toimintaa voisi yhä jatkaa. Ristiriitaista on se, että monet rahoittajat ilmoittavat julkisesti halustaan suojella luontoa ja laativat itselleen rajoittavia toimintaperiaatteita. Nämä periaatteet toimivat yrityksille ohjeena sille, mitä voi edelleen tehdä, ja se näyttäytyy aineistossa esimerkiksi siten, että merellä tapahtuvan öljynporauksen rahoittamista rajoittaneet yritykset voivat silti rahoittaa rannikolla tapahtuvaa maakaasunporausta.

Fossiilihankkeiden siirtäminen arktisilla merialueilla kuvaa sitä, miten globaalit talousmekanismit mukautuvat ekologisiin rajoitteisiin. Peetin ja Wattsin mukaan ekologinen kriisi on syvästi sidoksissa taloudellisiin valtasuhteisiin, eikä ympäristöpolitiikka automaattisesti murra näitä rakenteita (Peet ja Watts 2004, 295–296). Tässä valossa tuotannon siirtyminen merialueille ei merkitse fossiilisen järjestelmän heikkenemistä, vaan sen sijainnin uudelleenjärjestämistä. Ristiriita kietoutuu selvästi siirtymään, koska samalla kun ilmastokriisi tunnistetaan, kriisin avaamat uudet alueet määritellään taloudellisiksi mahdollisuuksiksi. Kriisi ja toimintarajoitukset eivät toimi fossiilitaloutta pysäyttävänä tekijänä, vaan pikemminkin siirtää toiminnan toiseen sijaintiin. Maantieteellinen siirtymä tekee näkyväksi sen, miten järjestelmä pystyy säilyttämään jatkuvuutensa muuttamalla toiminnan sijaintia ilman, että sen taloudellinen peruslogiikka muuttuu.

7. Fossiilirahoitus ilmastokriisin aikakaudella

7.1 Ilmastokriisin muovaama aika

Ilmastokriisin aikakaudella ihmisen toiminnasta johtuvat ilmastomuutoksen vaikutukset uhkaavat globaalisti ekosysteemejä, yhteiskuntia ja taloudellisia järjestelmiä. Analyysissäni ilmastokriisi ei tarkoita pelkästään ilmastomuutoksen seurauksia, vaan myös sitä, miten kriisistä puhutaan ja miten sen avulla perustellaan erilaisia poliittisia ja taloudellisia ratkaisuja. Foucault'n mukaan yhteiskunnallinen todellisuus rakentuu siten, että tietyt ajattelutavat, käsitteet ja selitysmallit muotoutuvat ajan mittaan itsestäänselvyyksiksi. Itsestäänselvytykset rajaavat sitä, mitä pidetään mahdollisena ja olennaisena (Foucault 1970, 157–158). Ilmastokriisin aikakaudella tämä näkyy erityisesti siinä, kuinka fossiilitalous säilyttää asemansa yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä toimintamuotona, vaikka sen ilmastovaikutukset ovat tiedossa (Pörtner ym. 2019). Aineisto osoittaa, että osa rahoittajista sitoutuu arktisten alueiden suojeluun samalla kun heidän rahoituspäätöksensä ylläpitävät fossiilista tuotantoa (ks. Can Ileri ym. 2021, 8; Norjan energiaministeriö 2024). Foucault'n näkökulmasta toimijat eivät välttämättä koe tätä ristiriitaisena, koska suojelu ja fossiilinen laajentaminen sijoittuvat samaan taloudellisen kasvun ja hallitun hyödyntämisen ajattelukehykseen. Tällaisessa kehyksessä ympäristöä ei aseteta tuotannon vastakohtaksi, vaan sen hallinnan kohteeksi,

jolloin fossiilinen toiminta voidaan esittää vastuullisena ja kontrolloituna. (Foucault 1970, 157–158.) Kun tapa puhua vastuullisesta kasvusta ja hallitusta hyödyntämisestä vakiintuu osaksi päätöksenteon kieltä, siitä muodostuu itsestään selvä totuus, jossa fossiilisen tuotannon jatkuminen ei näyttäydy poikkeuksena vaan normaalina ja hyväksyttävänä toimintana. Tässä fossiilinen hyödyntäminen kehystetään osaksi taloudellista vakautta, energiaturvallisuutta ja hallittua siirtymää. Näiden käsitteiden kautta toiminta liitetään yhteiskunnallisesti tärkeisiin tavoitteisiin, jolloin sen asemaa ja vaikutuksia ei kyseenalaisteta, vaan sitä pidetään välttämättömänä osana nykyistä talousjärjestelmää (Zimmerer ja Bassett 2003, 14).

Ilmastokriisiin vaikutukset eivät jakaudu tasaisesti (Helin 2017, 18). Reclaim Financen raportissa todetaan, että ilmastonmuutos ja teollinen toiminta vaikuttavat suoraan arktisilla alueilla eläviin yhteisöihin. Ikiroudan sulaminen, rannikoiden kuluminen ja eläinlajien vaellusreittien sekä elintapojen muuttuminen heikentävät perinteisiä elinkeinoja ja pakottavat yhteisöjä sopeutumaan nopeasti muuttuviin olosuhteisiin. (Can Ileri ym. 2021, 16–17; Kanadan hallitus 2023.) Raportissa mainitaan, että fossiiliset hankkeet ja arktisen voimakkaampi käyttöpaine saastuttavat alueita, millä on vaikutuksia alueiden ravintoketjuihin, terveyshaittoihin ja eläinkantoihin, mikä syventää kriisin epätasapainoa sekä heikentää heikommassa asemassa olevien tilannetta entisestään. (Emt. 2021, 16–17.) IPCC:n raportin mukaan ilmastokriisin käynnistämät muutokset arktisilla alueilla eivät jää paikallisiksi, vaan niillä on suoria ja välillisiä vaikutuksia elämään yleisesti maapallolla (Pörtner ym. 2019, 5).

Jääpeitteen sulaminen kiihdyttää merenpinnan nousua maailmanlaajuisesti, mikä uhkaa lähellä merenpintaa sijaitsevien rannikkovaltioiden sekä kansojen asutusta, makean veden saatavuutta ja ruuantuotantoa. IPCC:n raportissa todetaan, että satojen miljoonien ihmisten elinolosuhteet ovat pitkällä aikavälillä vaarassa merenpinnan nousun, myrskyjen voimistumisen ja rannikkoalueiden eroosion vuoksi. (Emt. 2019, 10–11.) Samanaikaisesti merien lämpeneminen ja happamoituminen heikentävät globaaleja kalakantoja, joista merkittävät osa maailman väestöstä on suoraan riippuvaisia ravinnon ja toimeentulon lähteinä. IPCC:n raportissa korostetaan, että näiden muutosten yhteisvaikutukset lisäävät ruuantuotannon epävarmuutta, ihmisten pakkomuuttoa elinkelvottomiksi muuttuvilta alueilta ja konfliktien riskiä eri puolilla maailmaa. (Emt. 2019, 22, 26.) Ilmastokriisi ei siis muuta pelkästään ympäristöä, vaan se horjuttaa elämän perusedellytysten, kuten puhtaan veden ja ruuan saatavuutta kansainvälisessä mittakaavassa. Tästä kärsii erityisesti ne, joilla on ennestään vähemmän resursseja sopeutua muutoksiin ja vaikuttaa valtiollisiin toimiin

Poliittisen ekologian näkökulmasta ilmastokriisi ei ole vain luonnontieteellinen ilmiö, vaan ennen kaikkea valtasuhteiden muovaama prosessi. Ympäristöongelmat kietoutuvat kysymyksiin vallasta,

resurssien hallinnasta ja vastuun jakaantumisesta. (Bryant ja Bailey 1997, 188–189.) Arktisen alueen kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että paikalliset yhteisöt kantavat ekologiset ja sosiaaliset seuraukset, kun taas taloudelliset hyödyt ohjautuvat monikansallisille toimijoille ja markkinoille. Tämän kaltaista tilannetta Robbins kuvaa rakenteelliseksi epätasapainoksi, joka muodostuu ympäristön kuormituksen ja siitä saatavan hyödyn välille. (Robbins 2020, 15.)

Ilmastokriisin aikakauteen kuuluu riskien kasautuminen. Reclaim Financen raportin mukaan arktinen öljy- ja kaasutoiminta on poikkeuksellisen altista onnettomuuksille äärimmäisten sääolosuhteiden, muuttuvien jääolosuhteiden sekä olemassa olevan infrastruktuurin haavoittuvuuden vuoksi (Can Ileri ym. 2021, 8, 24). Samalla ilmastonmuutos heikentää entisestään mahdollisuuksia hallita mahdollisia ympäristövahinkoja, mikä tarkoittaa, että riskit eivät ainoastaan lisääny vaan myös kasaantuvat samoille alueille ja yhteisöille (vrt. Robbins 2020, 15). Tällöin ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset riskit kietoutuvat toisiinsa, koska ympäristövahingon todennäköisyys kasvaa samaan aikaan, kun sen seuraukset kohdistuvat niihin, joilla on vähiten resursseja sopeutua ja taloudelliset hyödyt valuvat monikansallisille yrityksille.

Tästä muodostuu ristiriitainen asetelma, jossa toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, mutta niitä ei pidetä riittävinä perusteina toiminnan konkreettiselle rajoittamiselle tai lopettamiselle. Ilmastokriisi ei siis pysäytä fossiilista toimintaa, vaan siitä tulee pikemminkin ehtojen muuttuessa myös mahdollisuus toiminnan laajentamiselle. Kuten Zimmerer ja Bassett toteavat, ekologiset kriisit eivät automaattisesti johda ympäristöä suojeleviin ratkaisuihin, vaan ne voivat muodostua uusiksi pääoman kerryttämisen muodoiksi (Zimmerer ja Bassett 2003, 15). Kriisin aikakausi voidaan näin ymmärtää ajanjaksona, jossa tietoisuus ilmastonmuutoksesta ja sen vakavista seurauksista elää rinnakkain niitä ylläpitävien taloudellisten rakenteiden kanssa.

7.2 Fossiilisten polttoaineiden rahoittamisen ristiriita ja ilmastokriisin paradoksi

Ilmastokriisin aikakaudella fossiilisten polttoaineiden rahoittaminen näyttäytyy ristiriitaisena, koska fossiilisten polttoaineiden käytön ilmastoja lämmittävät vaikutukset ovat laajasti tunnistettuja ja samanaikaisesti kansainväliset ilmastotavoitteet sekä tieteellinen tutkimus korostavat päästöjen nopeaa ja merkittävää vähentämistä. IPCC:n raportissa todetaan, että arktiset alueet lämpenevät moninkertaisesti muuta maailmaa nopeammin. Tätä lukua tarkentaakseni, lämpenemisnopeus on määritetty nelinkertaiseksi muun maailman lämpenemiseen verrattuna. Tämä tulee muuttamaan

radikaalisti niin arktista aluetta, kuin myös muuta maailmaa välillisten vaikutusten kautta. (Somerville ja Marin 2022, 2.)

Arktisilla alueilla tapahtuvat muutokset vaikuttavat koko maapallon mittakaavaan, koska alueilla jäähän sitoutunut vesi nostaa meren pintaa, mikä uhkaa erityisesti rannikko- ja saarivaltioita sekä kansoja. Samalla sulava vesi happamoittaa merivettä, kun meriveden suolapitoisuus vähenee, mikä haittaa meren eläimistön kykyä sopeutua muuttuvaan elinympäristöön. Jää ja lumi ovat lisäksi tärkeimpiä auringon säteilyenergian heijastajista, jolloin jää- ja lumimassojen sulaminen sekä nokeentuminen aiheuttaa auringon energian suurempaa sitoutumista meriin ja maaperään, mikä lisää esimerkiksi trooppisten hirmumyrskyjen riskiä. (Emt. 2022, 2–4.) Nämä prosessit ja niiden aiheuttama muutoksen kokonaisuus, eivät ole tosistaan irrallisia, vaan ne vahvistavat toisiaan ja synnyttävät maailmanlaajuisia vaikutusketjuja, jotka ulottuvat aina ruokaturvasta rannikkovaltioiden asuttavuuteen ja globaaliin talousjärjestelmään (Pörtner ym. 2019, 15–16). Silti näille erityisen muutoksen alaisille sekä herkille alueille kohdistuu yhä kasvavaa kiinnostusta fossiilitalouden näkökulmasta. Se osoittaa koko ilmastokriisin aikakauden perustavaa paradoksia, jossa tieto ilmastonmuutoksen vakavuudesta ei pysäytä toimia, jotka suoraan kiihdyttävät sen etenemistä.

Reclaim Financen raportti tuo konkreettisesti esiin sen, kuinka rahoittajat toimivat tämän ristiriidan keskeisinä mahdollistajina. Raportti osoittaa, että 2010-luvulta 2020-luvulle ulottuvalla ajanjaksolla yli sata kansainvälistä rahoitusalan toimijaa, joihin lukeutuu kansainvälisiä pankkeja, sijoitusyhtiöitä ja vakuutusyhtiöitä, sijoittivat satoja miljardeja dollareita arktisiin öljy- ja kaasuhankkeisiin. (Can Ileri ym. 2021, 6). Tämä rahoitus ei ole sattumanvaraista tai hajautunutta, vaan järjestelmällistä ja mittakaavaltaan laajaa liiketoimintaa. Rahoittajat sitoutuvat julkisesti suojelemaan arktista luontoa ja rajoittamaan toimia, jotka kiihdyttävät ilmastonmuutosta. Samalla he kuitenkin salaavat, venyttävät, muokkaavat ja peruuttavat antamiaan sitoumuksia, jotta sijoittaminen ilmastonmuutosta kiihdyttävään liiketoimintaan voisi jatkaa. Suoranaisen kirsikan ristiriitaisuuden kakun päälle asettaa Reclaim Financen raportissa mainittu ”nettonolla” -hiilineutraaliuteen tähtäävä toimintaohjelma, johon ainakin kuusi maailman suurinta vakuutusyhtiötä on sitoutunut. Silti ainakin kaksi näistä yhtiöistä edelleen vakuuttaa uusia öljy- ja kaasuinfrastruktuureja arktisilla merialueilla. (Emt. 2021, 6–8, 24, 30–34.) Ristiriita ei synny ilmiössä tiedon puutteesta, vaan siitä, että ilmastotietoisuus ja fossiilitalouden rahoittaminen elävät rinnakkain samassa institutionaalisessa ja hierarkisessa todellisuudessa, jossa taloudellinen hyöty dominoi luonnonsuojelemista.

Poliittisen ekologian ajattelussa korostetaan, että luonnonvarojen hyödyntämistä ei voida ymmärtää ilman taloudellisten ja poliittisten prosessien tarkastelemista. Tästä esimerkkinä on yhdysvaltalainen antropologi ja poliittisen ekologian uranuurtaja, Eric Wolf, joka tuo esiin, että omistussuhteet ja

resurssien hallinta ovat historiallisesti muotoutuneita vallan rakenteita, eivätkä neutraaleja talouden järjestelmiä. (Wolf 1972, 204–205.) Näitä ymmärtääkseen on analysoitava nimenomaan niitä konkreettisia toimijoiden, päätösten ja vallankäytön ketjujen vaikutuksia, eikä takertua pelkästään asioiden abstraktiin tutkimiseen (Smith 2011, 18–20). Tästä näkökulmasta rahoittajat eivät ole vain taustalla vaikuttavia rakenteisiin vaikuttavia tekijöitä, vaan aktiivisia toimijoita, jotka ohjaavat luonnonvarojen käyttöä rahoitusvirtojen kautta. Erityisesti he ohjaavat muutosta kapitalistisen maailmanjärjestyksen kautta, jossa he pystyvät muuttamaan ekologiset kriisit osaksi uusia pääoman kasautumisen muotoja sen sijaa, että nämä kriisit veisivät toimintamahdollisuudet pois liiketoiminnalta (Peet ja Watts, 89–90). Arktinen öljyn- ja kaasuntuotannon rahoittaminen osoittavat tällaisen logiikan todeksi, kun kriisi ei toimi tuotantoa lopettavana tekijänä, vaan toiminnan laajentamisen mahdollistajana.

Reclaim Financen raportti osoittaa, että rahoittamista on mahdollista jatkaa myös sellaisessa tilanteessa, jossa yksittäinen hanke, alue tai tuotantomuoto rajataan sallituista menetelmistä. Tätä Kyseisessä taloudellisen porsaanreiän -mekanismeissa rahoittajat rajaavat vastuullisuusperiaatteitaan koskettamaan vain yksittäisiä hankkeita, mutta jatkavat yritystason rahoitusta. (Can Ileri ym. 2021, 32.) Siinä rahoitus virtaa edelleen yhtiöille, jotka toimivat arktisilla alueilla, vaikka yksittäisiä porauskohteita ei virallisesti tuettaisi. Diskursiivisesta näkökulmasta katsottuna tämä muodostaa tilanteen, jossa vastuullisuuden kieli ja käytännön rahoituspäätökset irtaantuvat toisistaan, vaikka ne pyrittäisiinkin liittämään yhtenäiseksi kuvaksi (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 345–347). Tässä kohtaa ilmenee yksi tutkielman keskeinen jännite tiedon ja toiminnan välillä. Reclaim Financen raporttia vasten IPCC:n raportissa korostetaan, että jokainen uusi fossiilinen investointi lukitsee päästöjä vuosikymmeniksi eteenpäin ja vaikeuttaa näin Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden saavuttamista (Pörtner ym. 2019, 5). Foucault'n mukaan toiminta ei ole suoranaisesti tietouden lopputulos, vaan toimintaa ohjaavat lisäksi arvomaailmat, hallinnan käytännöt, sattuma sekä haluttomuus tietää tai tarttua tietoon (Foucault 2005, 202–203). Tieto ilmastonlämpenemisestä ja sen vakavuudesta on siis olemassa, mutta ei automaattisesti muutu toiminnaksi, mikä syventää ristiriitaa ilmastokriisin aikakaudella.

Ristiriita muuttuu paradoksiksi, kun tarkastelee sitä, miten ilmastokriisi samanaikaisesti kiihdyttää ja normalisoi fossiilitalouden toimintaa. Ihminen ja ilmastokriisi muodostavat yhdessä tämän paradoksin, jossa kriisin pitäisi horjuttaa vallitsevaa järjestystä, mutta se tulee osaksi sen jatkuvuutta ja uudelleenjärjestäytymistä (Reid 2020, 4). Paradoksaalinen asetelma näkyy vahvasti erityisesti paikallisella tasolla. IPCC:n raportissa ja Kanadan hallituksen ilmoituksessa ilmenee, että arktisten alkuperäiskansojen elinolosuhteet, kulttuurinen jatkuvuus ja toimeentulo ovat jo nyt

vakavasti uhattuina jään vähenemisen, ekosysteemien muutosten ja teollisen toiminnan laajenemisen vuoksi. Näitä samoja huomiota korostaa myös Reclaim Financen raportti, jossa todetaan, että paikalliset yhteisöt osallistuvat vain harvoin rahoituspäätöksiä koskevaan päätöksentekoon, vaikka he kantavat hankkeiden konkreettiset riskit. (Pörtner ym. 2019, 26; Kanadan hallitus 2023; Can Ileri ym. 2021, 16–17.) Paradoksi ilmentää tällaisessa asetelmassa todellisuuksien ja ihmisten epätasa-arvoista painotusta, sillä länsimainen kapitalistisesti orientoitunut käsitys ajaa paikallisten käsitysten yli, jättäen jäljelle vain hyödynnettyjen luonnonvarojen tuottamat haitat (Temper ym. 2015, 257–258). Fossiilisten polttoaineiden rahoittamisen ristiriita kiteyttää ilmastokriisin aikakauden perustavanlaatuisia jännitettä. Tiede, politiikka ja kansalaisyhteiskunta tunnistavat fossiilisten polttoaineiden tuhoisat seuraukset ja peräänkuuluttavat nopeaa irtaantumista siitä. Silti samaan aikaan rahoittajat ylläpitävät ja laajentavat tätä tuhoisaa toimintaa taloudellisen vakauden, energiaturvallisuuden ja kilpailukyvyn nimissä.

Ilmastokriisi ei ole järjestelmien ulkopuolinen ilmiö, vaan se on sisäänrakennettu osa länsimaista yhteiskuntaa, jota fossiilitalouden rahoittaminen ylläpitää. Ihminen ymmärtää toimintansa seurauksia, mutta kieltäytyy tunnistamasta näiden aiheuttamia uhkia, ja näkee ennemmin avautuneen mahdollisuuden, kuin elämää uhkaavan voiman etenemisen (ks. Finger 120–121). Tämän ristiriidan kautta ilmastokriisin aikakausi näyttäytyy täydessä kirkkaudessaan ja avaan keskeisen näkökulman siihen, miten kansainvälisten rahoittajien päätökset rahoittavat arktisia fossiilihankkeita ilmentävät yhtäältä yhteiskunta- ja todellisuusjärjestelmien hierarkista asetelmaa suhteessa toisiinsa ja toisaalta haluttomuutta toimia vastuullisemmin ilmastokriisin aikakaudella.

7.3 Ilmastotavoitteiden saavuttaminen

Ilmastotavoitteet toimivat selkeänä vertailukohtana siinä arvioinnissa, vastaavatko rahoittajien ja valtioiden konkreettiset päätökset niiden julkisia ilmastositoumuksia. Jos fossiilitalouden laajentaminen jatkuu samaan aikaan, kun ilmastokriisi tunnustetaan vakavaksi ja kiireelliseksi uhaksi, käy selväksi ristiriita puheiden ja tekojen välillä. Rahoittajien toiminta ilmastokriisin aikakaudella havainnollistaa, kuinka vakavasti ilmastonmuutoksen torjunta globaalissa talousjärjestelmässä otetaan. Markkinoita ei voida ymmärtää lukuihin kangistuneina järjestelminä, vaan myös sosiaalisesti rakentuvina järjestelminä, joita muokkaavat yhteiskunnalliset normit, valtasuhteet ja hyväksyttävät toimintatavat (Storr 2008, 136). Kun yhteiskunnat ovat syvästi sidoksissa markkinoihin, myös rahoituksen suunta ja investointien painopisteet muovaavat laajasti yhteiskunnallista kehitystä. Rahoittajilla on keskeisiä toimijoita ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, koska niiden

investointipäätökset vaikuttavat samanaikaisesti energiajärjestelmien kehitykseen, että laajemmin yhteiskuntien rakenteisiin. Yleisesti he voivat luoda kuvaa siitä, minkälaisia tuotantomuotoja tulevaisuudessa tuetaan. IPCC:n raportissa vahvistetaan rahoittajien roolia sillä, että arktisen alueen ekologinen herkkyys perustuu siihen, että alueella tapahtuvat muutokset vaikuttavat voimakkaasti maapallon mekanismeihin, joilla on kyky joko vakauttaa tai kiihdyttää ilmastonmuutosta (Pörtner ym. 2019, 6–8). Rahoittajien päätöksillä muovataan tulevaisuutta siten, mihin suuntaan markkinoita viedään ja mitä pidetään arvokkaana.

Ilmastotavoitteet edellyttävät rahoittajilta vastuullisuuslinjauksia enemmän. Mikäli globaalin lämpenemisen jarruttaminen 1,5 celsiusasteen alapuolelle tunnustetaan todellisena poliittisena ja fysikaalisena rajana, rahoitusta ei voi enää suunnata uusiin öljy- ja kaasuhankkeisiin (Can Ileri ym. 2021, 40). Tämä linjaus on yli neljä vuotta vanhasta raportista ja todellisuus on vuonna 2025 se, että 1,5 asteen raja ylitettiin jo vuonna 2024 (Toiskallio 2024). Reclaim Financen raportissa korostettiin vuonna 2021, että arktisten öljy- ja kaasuhankkeiden rahoitus ei ole hiipumassa (Can Ileri ym. 2021). Rahoituksen jatkaminen mahdollisti osaltaan rajan ylityksen, kun fossiilista toimintaa jatkettiin.

Reclaim Financen raportissa listataan rahoitussektorille poikkeuksellisen selkeät ja suorat vaatimukset ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Siinä todetaan, että Kansainvälisen energiajärjestön arvioin nojaten, ettei uusia öljy- tai kaasuntuotantolaitoksia voi enää avata missään päin maailmaa lämpenemisen hillitsemiseksi (Can Ileri ym. 2021, 40). Raportti listaa kolme perustavanlaatuista velvoitetta, joiden kautta ilmastotavoitteisiin voi päästä. Ensimmäisenä raportti kehottaa kaikkia rahoittajia pidättäytymään tukemasta AMAP-määrittelyn mukaisen arktisen alueen olemassa olevaa öljy- ja kaasuntuotantoa. Samalla heidän tulee määrittää itselleen tarkat vastuullisuusperiaatteet ja -rajat, jotka ohjaavat yritysten liiketoimintaa kestävämpiin ratkaisuihin. Toiseksi rahoittajien oletetaan sitoutuvan olemaan tukemasta minkäänlaisia uusia öljy- ja kaasuhankkeita arktisilla alueilla riippumatta siitä, sijaitsevatko ne maa- vai merialueilla tai koskettavatko ne tuotantoa, kuljetuksia tai niihin liittyvää infrastruktuuria. Kolmanneksi raportti vaatii, että kaikki arktisella alueella toimintaansa laajentavat öljy- ja kaasuyhtiöt asetetaan rahoituksen ulkopuolelle kokonaisuudessaan, riippumatta siitä, kuinka pienen osan yhtiön liiketoiminnasta arktinen toiminta muodostaa, koska vaikutukset alueelle ja sen ekosysteemeille ovat suuret. (Can Ileri ym. 2021, 40.) Nämä vaatimukset konkretisoivat vastuun siirtämistä valtioilta ja yksilöiltä rahoitussektorille sekä yritykselle. Zimmererin ja Bassettin mukaan ympäristöongelmat eivät ole vain paikallisia ekologisia kriisejä, vaan ne rakentuvat globaalien taloudellisten verkostojen ja vallankäytön kautta (Zimmerer ja Bassett 2003, 105). Robbins puolestaan korostaa, että ympäristön kuormituksen ja siitä saatavan hyödyn välinen epäsymmetrinen jakautuminen on ongelman ydin. Se tuo vastuun erityisesti niille toimijoille,

jotka hyötyvät ympäristön muutoksista ilman, että he itse kantavat sen seuraukset (Robbins 2020, 152). Barnesin mukaan vastuuta ympäristötuhoista pyritään usein hajauttamaan ja siirtämään, mutta todellisuudessa valta ja vastuu säilyvät niille toimijoille, jotka kontrolloivat pääomavirtoja ja investointipäätöksiä (Barnes 2022, 5). Reclaim Financen vaatimukset voi tulkita pyrkimyksiksi palauttaa tämä vastuu yrityksille ja pakottaa ne tunnustamaan osuutensa ilmastokriisissä.

Rahoittajilta vaadittavien toimien toteuttamiskelpoisuus ei rajoitu suositusten tasolle, sillä on olemassa esimerkkejä siitä, kuinka vastuuta voidaan konkreettisesti kantaa kohti kestävämpää elämäntapaa. Kanadan ja Grönlannin hallitusten vuonna 2023 tekemä päätös suojella Pikialasorsuaqin merialuetta osoittaa, että valtioilla on mahdollisuus käyttää suvereniteettiaan ekologisten arvojen turvaamiseen ja öljy- ja kaasutoiminnan rajaamiseen. Päätöksen taustalle ei pelkästään ole tieto alueen ekologisesta merkityksestä, vaan myös alueen alkuperäiskansojen oikeudesta itsehallintoon ja perinteisten elinkeinojen harjoittamiseen. (Kanadan hallitus 2023.) Tämä osoittaa, että ilmastopolitiikka ei ole ainoastaan tulevaisuuteen suuntautuvaa toimintaa, vaan se tarkoittaa myös konkreettisia kieltoja ja tahtoa tehdä asioita nyt. Kanadan ja Grönlannin hallitusten päätös kuvastaa kykyä rajoittaa haitallisia toimintoja, vaikka niillä olisi negatiivisia vaikutuksia toimijoille. Taloudellisilla järjestelmillä on kyky sopeutua uuteen varsin nopeasti ja luoda markkinat muuttuneiden asiatiilojen ympärille, mikä luo vastavuoroisesti uusia mahdollisuuksia (Millimet, Roy ja Sengupta 2009, 113). Kyse on halusta tehdä eräänlainen uskon loikka, ja päästää irti fossiilisista polttoaineista.

Rajoittavia toimia on pyritty tekemään, joista Kansainvälisen rikostuomioistuimen 23. päivä heinäkuuta vuonna 2025 antama veloittava lausunto on erinomainen esimerkki. Lausunnossa todetaan, että valtioilla on oikeudellisesti sitova velvollisuus toimia, parhaaseen tieteelliseen tietoon nojaten siten, että ilmastonlämpeneminen rajoitetaan 1,5 asteeseen. (Amnesty International 2025.) Samalla tuomioistuin korostaa, että ilmastomuutos muodostaa eksistentiaalisen uhan, jonka torjuminen edellyttää sekä kunnianhimoisia päästövähennyksiä että yhteiskunnallisesti läpileikkaavaa muutosta (Amnesty International 2025). IPCC:n raportissa painotetaan, että kestävä kehityksen ja ilmaston vakauden edellytyksenä ovat kiireelliset ja kunnianhimoiset päästövähennykset sekä yhteiseen dialogiin perustuvat pitkäjänteiset sopeutumistoimet. Sopeutumistoimia mahdollistavat rahoitus, instituutioiden, kuten valtioiden tuki, sosiaalisen haavoittuvuuden vähentäminen ja universaali oikeudenmukaisuus. (Pörtner ym. 2019, 34–35.) Oikeudellinen ja tieteellinen tieto kulkevat rinnakkain ja ilmastotavoitteet eivät ole enää vain poliittisia päämääriä, vaan velvollisuuksia, joiden toteutumisessa rahoitussektorilla on tärkeä rooli (Spier 2021, xvii).

Tätä ajatusta vasten Norjan valtion päätös lykätä syvänmeren kaivoslupien myöntämistä arktisella Johan Castbergin kentällä vähintään neljällä vuodella voisi aluksi kuulostaa toivotulta kestävyys- ja ympäristötoimintaan. Valtio ilmoitti joulukuussa 2025, ettei uusia syvänmeren kaivoslupia tulla myöntämään kuluvan vaalikauden aikana ja toiminta on keskeytetty ainakin vuoteen 2029 saakka. (Heikkilä 2025.) Päätöstä perustellaan tarpeella lisätä tietopohjaa ja varmistaa poliittinen konsensus erityisesti valtion vasemmisto- sekä keskustaoikeistolaisten puolueiden välillä. Vuonna 2024 valtio oli päättänyt avata arktiset merialueet öljyn- ja kaasunporaukselle sekä syvänmeren kaivostoiminnalle, joten joulukuussa tehty päätös lykätä lupien myöntämistä osoittaa ulospäin halusta suojella arktisia ympäristöjä (Norjan energiaministeriö 2025.) Analyttisesti tarkasteltuna ratkaisu nivoutuu kahteen tasoon, jotka ovat ympäristön kestävyys- ja ilmastonmuutoksen uhan tunnistaminen sekä väliaikainen toiminnan keskeyttäminen ja konsensushakuinen oikeuttamisen hakeminen. Valtio korostaa päätöksen olevan erityisesti väliaikainen ja alueet tulevat avautumaan myöhemmin toiminnalle (Young ym. 2006, 307–308). Tällainen väliaikaisuuden ja harkinnan diskurssi rakentaa kuvaa vastuullisuudesta, mutta siirtää varsinaista päätöstä tulevaisuuteen, samalla kun tuomioistuimen ja IPCC:n viesti konkreettisten ja välittömien toimien välttämättömyydestä luovat molempien organisaatioiden näkemysten keskeisen perustan. (Lamb ym. 2020, 3.)

Todellisten päämäärien häivyttäminen näkyy myös yritystasolla, esimerkiksi norjalaisen Equinorin ilmastopoliittisen viestinnän ja sen konkreettisten investointipäätösten kautta. Yhtiö korostaa näkyvästi verkkosivuillaan, että yhtiön toiminnan tavoite on olla päästötön ”nettonolla” yritys vuoteen 2050 mennessä. Samalla se korostaa yhtiön verkkosivujen etusivulla, että yhtiö noudattaa toiminnassaan vastuullisuus-, kestävyys- ja oikeusperiaatteita. (Equinor.com). Yhtiö on käynnistänyt fossiilisen tuotannon arktisella Johan Castberg öljykentällä, jonka investointikustannusten arvioidaan palautuvan alle kahdessa vuodessa, ja jonka tuotannon tarkoitus on jatkaa ainakin kolmen vuosikymmenen ajan (Adomaitis ja Solsvik 31.3.2025). Tätä voi tulkita siten, että pitkän aikavälin nettonollatavoite toimii tulevaisuuteen tähtäävänä lupauksena, joka pyrkii legitimoimaan nykyhetken investoinnit, uusin fossiilisiin hankkeisiin. Tällöin ilmastovastuullisuus asettuu tulevaisuuden horisonttiin, jossa vastuullisuuden mittarina käytetään vuoteen 2050 ulottuvia tavoitteita, samalla kun nykyhetken päätökset lukitsevat energijärjestelmän vuosikymmeniksi fossiilisten polttoaineiden varaan.

Teoreettisesti tällainen päämäärien ja käytäntöjen välinen etäisyys toisistaan on ongelmallinen, koska se tuottaa tilanteen, jossa fossiilitalouden jatkuminen pyritään esittämään väliaikaisena ja hallittuna, vaikka sen seuraukset kasaantuvat erityisesti niille, joilla on vähiten mahdollisuuksia vaikuttaa

päätöksiin (ks. Robbins 2020). Ympäristöoikeudenmukaisuuden ja ekologisen jakautumisen periaatteita korostaessa huomaa, että taloudellisen hyödyn ja ympäristöhaittojen epätasainen jakautuminen rikkoo universaaliusperiaatetta, jonka mukaan kaikilla ihmisillä ja yhteisöillä on oikeus terveelliseen, turvalliseen ja oikeudenmukaiseen elinympäristöön, nyt ja tulevaisuudessa. (Martinez-Alier 2002, 144.) Laajennettuna tämä koskee myös eläimiä ja luontoa, joiden elinehdot määrittävät päätöksissä, joihin niillä ei ole toimijuutta. Tästä näkökulmasta puheiden aika on rajallinen, ja aika on loppumassa. Ilmastokriisin aikaudella rahoittajilta, valtioilta ja yrityksiltä edellytetään sitä, että ne muuttavat puheen vastuullisuudesta konkreettisiksi teoiksi, rajoituksiksi, poissulkevaksi politiikaksi ja järjestelmälliseksi irtaantumiseksi fossiilisista investoinneista (Spratt ja Sutton 2008, 2–3). Muussa tapauksessa ilmastotavoitteet ja oikeudenmukaisuuden periaatteet jäävät pelkäksi puheensorinaksi, jota käytetään hyväksynnän hakemiseen samalla kun ilmastokriisin seuraukset kasaantuvat yksilöille, kansoille ja ekosysteemeille, joilla on vähiten mahdollisuuksia vaikuttaa kuljettavaan suuntaan.

8. Tulokset

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut arktisten fossiilihankkeiden rahoitukseen liittyvää ristiriitaa kansainvälisen rahoitussektorin puheen ja toiminnan välillä ilmastokriisin aikakaudella. Aineistoni koostui ranskalaislähtöisen kansalaisjärjestön Reclaim Financen raportista (2021), kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n raportista (2019) sekä Kanadan (2023) ja Norjan (2024) valtiollisista ilmoituksista. Olen analysoinut aineistoa diskurssianalyysin avulla, kiinnittäen erityistä huomiota sen kriittiseen lähestymistapaan ja tapaan tarkastella puheen ja toiminnan välisiä jännitteitä.

Analyysini tuo esiin arktisten fossiilihankkeiden rahoituksen rakenteellisen ja ristiriitaisen luonteen ilmastokriisin aikakaudella. Kyse ei ole yksittäisistä päätöksistä tai yksittäisten toimijoiden ympäristölle kestävämmästä liiketoiminnasta, vaan järjestelmällisestä toimintamallista, jossa rahoitus, poliittinen tuki ja vastuullisuuspuhe kietoutuvat toisiinsa. Arktisten fossiilihankkeiden rahoittaminen näyttäytyy osana laajempaa taloudellista ja poliittista toimintaa, jossa ilmastokriisin tunnistaminen ja fossiilitalouden jatkaminen tapahtuvat samanaikaisesti. Kansainvälisiä rahoittajia, arktisia fossiilihankkeita ja ilmastokriisin aikakautta käsittelevät analyysiluvut (5.–7.) tekevät näkyväksi toistuvia rakenteita ja toimintamalleja, joiden kautta arktisten fossiilihankkeiden rahoitus rakentuu. Analyysini auttaa ymmärtämään, miten arktisia fossiilihankkeita rahoittavan kansainvälisen rahoitussektorin puheiden ja toimien välinen ristiriita rakentuu rakenteellisenä ja järjestelmällisenä ilmiönä.

Ensimmäisessä analyysiluvussa käsitelin arktisten fossiilihankkeiden rahoittajien roolia sekä rahoituksen kohdentumista (luvut 5.1–5.2). Se osoitti kansainvälisen rahoitussektorin keskeisen aseman arktisen fossiilitalouden ylläpitämisessä. Analyysin perusteella rahoitus arktisille fossiilihankkeille on vahvasti fokusoitunutta tiettyihin toimijoihin. Samalla huomioitavaa on mittavan rahallisen tuen määrä, jota arktiset fossiilihankkeet kansainvälisiltä rahoittajilta. Kansainväliset pankit, sijoitusyhtiöt ja vakuutusyhtiöt muodostavat aineistossa esiintyvän rahoittajajoukon, joiden tekemät päätökset mahdollistavat fossiilituotannon jatkumisen ja laajentumisen arktisilla merialueilla. Kyseinen rahoitus ei kohdistu ainoastaan yksittäisiin fossiilihankkeisiin, vaan fossiiliyhtiöiden koko liiketoimintaan yritysrahoituksen ja vakuuttamisen kautta. (Can Ileri ym. 2021.) Tämä havainto osoittaa, että rahoittajien vaikutusvalta ei rajoitu yksittäisten hankkeiden hyväksymiseen tai hylkäämiseen, vaan ulottuu laajasti koko arktisen fossiilituotannon ylläpitämiseen. (Can Ileri ym. 2021, 32). Rahoittajien keskeinen rooli liittyy poliittisen ekologian keskusteluun, jossa ympäristöä koskevat päätökset ymmärretään vallan ja resurssien jakautumisen kysymyksinä. Rahoitus ei ole neutraalia, vaan vallankäytön muoto, joka määrittää sen, millaiset energiajärjestelmät

ja tuotantomuodot ovat mahdollisia tänä päivänä sekä tulevaisuudessa. (Ks. Peet ja Watts 2004, 29.) Samalla havainto tukee näkemystä siitä, että luontoa koskevat päätökset kytkeytyvät aina vallan ja resurssien kysymyksiin (Peet ja Watts 2004, 28–29).

Tutkielman toisessa analyysiluvussa (6.) tarkastelin arktisia fossiilihankkeita, niiden laajentamista ja siirtämistä. Samalla luvussa esiteltiin, millaisia hankkeita rahoitetaan ja miten hankkeita pyritään jatkamaan. Tuon esiin valtioiden keskeistä asemaa ensinnäkin fossiilihankkeiden rahoittajina, mutta myös hakkeiden poliittisen sekä oikeudellisen hyväksyttävyyden edistäjinä. Analyysi osoittaa, että rahoitus kohdistuu erityisesti niihin fossiilihankkeisiin, jotka laajentavat fossiilista tuotantoaan arktisilla merialueilla. Merellä tapahtuvien öljy- ja kaasuhankkeiden laajentaminen sekä tuotannon siirtyminen yhä pohjoisemmaksi sekä pois julkista huomiota keräävistä alueista ilmentävät järjestelmällistä pyrkimystä hyödyntää ilmastonmuutoksen avaamia mahdollisuuksia. (Can Ileri ym 2021; Pörtner ym. 2019; Norjan energiaministeriö 2024.)

Sulava merijää näyttäytyy taloudellisena mahdollisuutena, joka avaa uusia alueita erilaisille tuotantomuodoille. Kansainvälinen rahoitus ei ylläpidä ainoastaan jo olemassa olevaa fossiilituotantoa, vaan pyrkii aktiivisesti laajentamaan sitä uusille alueille. Kyse on resurssien haltuunotosta ja taloudellisen hyödyn ensisijaisuudesta suhteessa luonnon sietokykyyn (Heininen 2012, 15–17). Tämä hiarkinen asetelma osoittaa, että ilmastokriisi ei toimi fossiilitaloutta rajoittavana tekijänä, vaan pikemminkin sen laajenemista mahdollistavana muutoksena. Taloudelliset intressit ja teknologinen kehitys kytkeytyvät yhteen tavalla, joka liittää ilmastokriisin vaikutukset osaksi fossiilitaloutta.

Tutkielman viimeisessä analyysiluvussa (7.) käsittelin ilmastokriisin aikakautta elävänä ilmiönä, jossa kansainvälisen rahoitussektorin antama taloudellinen tuki arktisille fossiilihankkeille ylläpitää ristiriitaa kestävyys- ja taloudellisen hyödyn välillä. Luvun keskeinen tulos on se, että kansainvälinen rahoitussektorin päätös rahoittaa arktisia fossiilihankkeita ylläpitää ristiriitaa suhteessa ilmastokriisiin, mutta myös syventää tämän ristiriidan kokonaisen paradoksin tasolle. Tulokset osoittavat, että rahoittajat tunnistavat ilmastokriisin vakavuuden ja sitoutuvat julkisesti ilmastotavoitteisiin sekä ilmastonmuutoksen hillitsemiseen. Nämä sitoumukset eivät muutu konkreettisiksi toimiksi, jossa arktisten fossiilihankkeiden rahoitusta vähennettäisiin tai se lopetettaisiin kokonaan. Päinvastoin vastuullisuuspuhe, ilmastositoumukset ja toiminnan siirtymä toimivat keinoina hallita moraalista painetta ja oikeuttaa fossiilitalouden jatkuminen. Yritysrahoituksen ja vakuuttamisen kaltaiset toimintamallit mahdollistavat sen, että rahoittajat voivat rajoittaa yksittäisiä hankkeita, mikä vähentää julkista painetta, mutta samalla jatkaa fossiiliyhtiöiden

koko liiketoiminnan tukemista. Rahoittajat muuttuvat hiljaisiksi sijoittajiksi, jotka antavat laajat toimintamahdollisuudet fossiiliyhtiöiden haltuun.

Kolmannen analyysiluvun havainto tukee Fingerin esittämää paradoksia tietoisuuden ja toiminnan välisestä epäsuhdasta (Finger 2016, 120–124) sekä Foucault'n käsitystä diskurssien kyvystä tuottaa hyväksyttäviä toimintatapoja tilanteessa, jossa tiedon tulisi johtaa muutokseen (Foucault 2005, 54–55). Ilmastokriisin aikakausi ei näyttäydy murroksena, joka pakottaisi talousjärjestelmän muutokseen, vaan aikakautena, jossa kriisi ja fossiilitalous laajenevat rinnakkain. Tietoisuus ilmastokriisistä ei johda rakenteelliseen irtaantumiseen fossiilisista investoinneista, vaan liittyy osaksi järjestelmää, joka kykenee sopeuttamaan vastuullisuuspuheen fossiilitalouden jatkumiseen. Tämä tukee käsitystä vallan ja tiedon yhteydestä, jossa tieto ei ole neutraali vaan kytkeytyy vallankäyttöön ja toiminnan oikeuttamiseen (Foucault 2005, 39–40, 42).

Rahoitussektorin toiminnan rakenteet ja puhetavat tuottavat ja uusintavat tutkielman pääkysymyksessä olevan rahoitussektorin päätösten ja ilmastokriisin välisen ristiriidan mahdollisuutta ilmastokriisin aikakaudella. Tämä puheen ja toiminnan välinen ristiriita rakentuu vastuullisuuslupausten ja toimien välille, jossa lupaukset ja puheet kestävämmästä luonnon käytöstä näyttäytyvät itseasiassa uusina mahdollisuuksina jatkaa fossiilisten raaka-aineiden poraamista arktisilla merialueilla. Tutkielman analyysiluvut vastasivat pääkysymyksen asettamaan hypoteesiin. Analyysiluku ja niitä ohjaavat apukysymykset muodostivat kokonaisuuden, jossa kansainvälisen rahoitussektorin toimijat, rahoitettavat fossiilihankkeet ja ymmärrys ilmastokriisin aikakaudesta kietoutuivat toisiinsa. Nämä yhdessä mahdollistivat puheiden ja toimien välille muodostuvan ristiriidan tarkastelemisen rakenteellisena ja aikaansa sidottuna ilmiönä, ei ainoastaan yksittäisten tapausten ja toimijoiden tutkimisena.

Fossiilihankkeiden rahoittaminen on osa laajempaa rakenteellista järjestelmää, jossa taloudellinen valta, poliittinen tuki ja vastuullisuuspuhe kietoutuvat yhteen. Ilmastokriisi ei tässä järjestelmässä toimi fossiilitaloutta rajoittavana tekijänä, vaan kontekstina, johon fossiilinen laajentuminen sopeutetaan kielellisesti ja institutionaalisesti. Paradoksi syntyy siitä, että mitä selkeämmin ilmastokriisi tunnistetaan eksistentiaaliseksi ja kiireelliseksi, sitä vahvemmin sitä käytetään myös perusteluna hallitulle siirtymälle, joka käytännössä mahdollistaa fossiilisten investointien jatkumisen. Näin kriisi ja sen ratkaiseminen näyttäytyvät samanaikaisesti sekä välttämättöminä että lykkääntyvinä, ja rahoitussektori asemoituu keskeiseksi toimijaksi tässä ristiriitaisessa asetelmassa. Tulokset osoittavat, että ristiriita ei ole sattumanvarainen, vaan järjestelmällisesti tuotettu ja ylläpidetty osa nykyistä taloudellista ja poliittista todellisuutta. Tulos on huolestuttava, sillä fossiilinen toiminta ei ainoastaan jatku, vaan myös laajenee uusille alueille samaan aikaan kun

ilmastonmuutos voimistuu ja ilmastokriisin seuraukset syvenevät. Tämä kehityskulku lukitsee yhteiskuntia yhä tiiviimmin fossiilisiin rakenteisiin juuri silloin, kun niiden purkaminen olisi välttämätöntä, ja kaventaa samalla tulevien sukupolvien mahdollisuuksia elää vakaassa ja ennakoitavassa ympäristössä.

9. Johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena oli tarkastella, miten arktisia fossiilihankkeita rahoittavan kansainvälisen rahoitussektorin vastuullisuuspuheiden ja toiminnan välinen ristiriita ilmenee ilmastokriisin aikakaudella. Lähtökohtana oli havainto siitä, että fossiilihankkeiden rahoittajien vastuullisuutta ja kestävyyttä korostava puhe ei vastaa heidän konkreettista rooliansa arktisten fossiilihankkeiden rahoittajina. Analyysini osoitti, että kansainväliset rahoittajat ja vakuutusyhtiöt jatkavat arktisen fossiilitalouden mahdollistamista ja laajentamisesta alueilla, jotka kärsivät erityisen näkyvästi ilmastokriisin vaikutuksista.

Analyysiluvuissa esitetyt havainnot vahvistivat puheen ja toiminnan välistä ristiriitaa. Tämä ristiriita ei näyttäydy yksittäisten rahoittajien toimien kautta tai heidän tekeminä poikkeuksina, vaan rakenteellisena ja järjestelmällisenä ilmiönä, joka on keskeinen osa ilmastokriisin aikaista taloudellista ja poliittista järjestelmää. Ilmiöstä tekee rakenteellisen ja laaja-alaisen se, että siihen kytkeytyy useita erilaisista lähtökohdista toimivia tahoja, kuten kansainvälisiä pankkeja, sijoittajia, vakuutusyhtiöitä sekä valtioita, mikä osoittaa toiminnan globaaliutta. Nämä toimijat käyttävät taloudellisia, poliittisia ja oikeudellisia keinoja luodakseen oikeutusta arktisten fossiilihankkeiden laajentamiselle ja samalla määrittävät laajemmin fossiilisen tuotannon tulevaisuutta. Tutkielmani teoreettisena viitekehyksenä toimi poliittinen ekologia, jonka keskeisten käsitteiden, kuten vallan, tiedon ja luonnonvarojen hallinnan, avulla olen tarkastellut talouden ja ympäristön välistä jännitettä. Näiden käsitteiden kautta olen osoittanut, miten rahoitussektorin puhe vastuullisuudesta voi samanaikaisesti ylläpitää fossiilitaloutta ja syventää ilmastokriisiä. Diskurssianalyysi mahdollisti puheen ja toiminnan välisten ristiriitojen tarkastelun, ja sen kriittinen lähestymistapa osoittautui tarkoituksenmukaiseksi, sillä se teki näkyväksi ilmiön taustalla vaikuttavia merkityksiä ja valtasuhteita.

Pääkysymyksen arktisten fossiilihankkeiden rahoittajien puheen ja toimien välisestä ristiriidasta ilmastokriisin aikakaudella vastattiin kolmen toisiaan täydentävän alakysymyksen avulla, joita olivat keitä ovat fossiilihankkeiden rahoittajat ja miten rahoitus kohdentuu, minkälaisia hankkeita rahoitetaan ja mitä hankkeet osoittavat, sekä mikä on ilmastokriisin aikakausi ja miten se ilmentää ristiriitaa vastuullisuuspuheen ja taloudellisen hyödyn välillä. Näiden alakysymysten kautta tarkasteltiin ristiriitaa osana laajoja taloudellisia rakenteita ja vallankäytön muotoja, joita tutkielmassa käytetty poliittisen ekologian teoria pyrkii tekemään näkyviksi (ks. Robbins 2020; Peet ja Watts 2004). Rahoitussektorin toimijoiden tarkasteleminen osoitti, että keskeisessä asemassa arktisten fossiilihankkeiden rahoittajina ovat kansainväliset pankit, sijoitusyhtiöt ja kansainväliset vakuutusyhtiöt, joiden päätökset mahdollistavat fossiilitalouden jatkumisen arktisella alueella.

Toimija-analyysi havainnollistaa, ettei arktisten fossiilihankkeiden rahoitus kohdistu pelkästään yksittäisiin projekteihin, vaan fossiiliyhtiöiden koko liiketoimintaan yritysrahoituksen ja yhtiöiden toimien vakuuttamisen kautta. Kyseinen havainto oli keskeinen tutkielman pääkysymyksen kannalta, sillä se osoitti, että kansainvälisen rahoittajien toimintamahdollisuudet eivät rajoitu pelkästään yksittäisiin sijoituspäätöksiin, vaan heillä on kyky ohjata arktisten alueiden taloudellista ja ekologista tulevaisuutta.

Kansainvälisen rahoittajien päätösten tarkastelu osoitti myös sen, että vastuullispuhe ja ilmastositoumukset eivät toimi yhtiöiden liiketoimintaa rajoittavina tekijöinä, vaan keinoina hallita julkista kuvaa ja moraalista painetta. Yritysrahoituksen ja vakuuttamisen kaltaiset toimintamallit mahdollistavat rahoittajien sitoutumisen julkisesti arktisia fossiilihankkeita koskeviin rajoituksiin, mutta samalla jatkaa fossiiliyhtiöiden tukemista julkisuuden ulkopuolella. Tämä johtuu siitä, että rahoittajat voivat julkisesti rajoittaa yksittäisten hankkeiden tai tuotantomuotojen rahoittamista, mutta jatkaa fossiilisia hankkeita edistävien yritysten koko liiketoiminnan rahoittamista. Poliittisen ekologian keskeinen lähtökohta, jossa valta ympäristökysymyksissä ilmenee usein epäsuorasti ja piilossa olevien rakenteiden kautta, eikä suorana luonnonvarojen hyödyntämisenä ilmentää kyseistä julkisuuden ja piilossa tapahtuvien toimien välistä vastakkainasettelua. (Bryant ja Bailey 1997, 6, 188–189.)

Arktisten fossiilihankkeiden rahoituksen analysoiminen syvensi ymmärrystäni siitä, miten rahoittajien julkinen puhe sitoutumisesta ilmastotoimiin eroavat heidän konkreettisista toimistaan. Tämä tarkastelu osoitti, että rahoitus kohdistuu hankkeisiin, jotka laajentavat arktista fossiilista tuotantoa, siirtävät sitä uusille alueille ja vahvistavat erityisesti arktisilla merialueilla tapahtuvaa öljyn- ja kaasuntuotantoa. Arktisten fossiilihankkeiden laajentaminen haastaa käsitystä ilmastokriisistä murroskohtana, joka automaattisesti ohjaisi yhteiskuntia kohti kestävämpiä energiaratkaisuja. Sen sijaan arktinen fossiilitalous näyttäytyy aineiston perusteella joustavana ja sopeutumiskykyisenä järjestelmänä, joka kykenee hyödyntämään ilmastokriisin avaamia uusia taloudellisia ja maantieteellisiä mahdollisuuksia. (Can Ileri ym. 2021, 8–9; Pörtner ym. 2019, 6.)

Kansainvälisten rahoittajien näkökulmasta ilmastokriisin vaikutukset, kuten sulava arktinen jää ei näyttäydy yksiselitteisesti uhkana, vaan myös uudenlaisena resurssina. Ilmastokriisin vaikutukset, kuten sulava jää madaltavat fossiilisen tuotannon kynnystä, vähentämällä tuotannon tiellä olevia esteitä, kuten jäämassaa ja ikiroutaa. Jäämassan ja ikiroudan sulaminen avaavat uusia porauskohteita ja kuljetusreittejä. (Pörtner ym. 2019, 15.) Ilmastokriisi ei ole analyysin perusteella arktista fossiilitaloutta rajoittava ilmiö, vaan pikemminkin mahdollistaja fossiilisen tuotannon laajentamiselle. Ilmastokriisin asema keskustelelee hyvin poliittisen ekologian käsityksen kanssa, jossa

ympäristö on vahvasti sidottu osaksi kapitalistista järjestelmää. Käsitteessä ekologiset kriisit voivat muuttua uusiksi investointimahdollisuuksiksi sen sijaan, että ne johtaisivat talousjärjestelmän perusteelliseen kyseenalaistamiseen. (Peet ja Watts 2004, 89–90.)

Viimeisen analyysiluvun teemana oli ilmastokriisin aikakausi, jota leimaa tiedon ja toiminnan välinen jännite. Vaikka ilmastonmuutoksen vakavuus on laajasti tunnistettu ja tieteellisesti todistettu, ei tämä tieto johda fossiilitalouden purkamiseen, vaan päinvastoin toimii fossiilitalouden oikeuttamisen keinona. (Finger 2016, 121–124.) Tätä käsitystä tuki kansainvälisten rahoittajien ja vakuutusyhtiöiden vastuullisuuspuhe ja toiminnan siirtymän ilmiö, joiden avulla voidaan hallita moraalista ristiriitaa ilman, että toiminnan rakenteelliset perusteet muuttuvat (Can Ileri ym. 2021, 9, 34). Poliittisen ekologian kautta tarkasteltuna se, ettei uhka muutu toimiksi tätä vastaan ilmentää tiedon ja vallan yhteen kietoutumista. Taloudelliset ja poliittiset toimijat kykenevät määrittelemään, millainen luonnon hyödyntäminen esitetään välttämättömänä, rationaalisena ja hyväksyttävänä tilanteessa, jossa luonnon vastuuttoman käytön vaikutusten tiedetään kiihdyttävän ilmastomuutosta ja sitä kautta syventävän ilmastokriisin vakavuutta. (Zimmerer ja Bassett 2003, 14; Foucault 2005, 41.)

Tutkielmani keskittyi kansainvälisen rahoitussektorin pyrkimykseen vastuullisuudesta ja fossiilisten polttoaineiden rajoittamisesta sekä näiden ympärillä tehtäviin rahoituspäätöksiin. Tutkielma ei tarkastellut yksityiskohtaisesti esimerkiksi valtioiden sääntelykehikkoja, alkuperäiskansojen näkökulmia ja kokemuksia. Poliittisen ekologian näkökulmasta nämä ulottuvuudet ovat olennaisia, sillä ne paljastavat, miten fossiilitalouden jatkuminen vaikuttaa eriarvoisesti yksilöihin, yhteisöihin ja alueisiin (Bryant ja Bailey 1997, 188–189). Näiden näkökulmien sisällyttäminen syventäisi ymmärrystä ristiriidan seurauksista arktisilla alueilla. Nämä ovat erinomaisia lähestymistapoja tulevaisuuden tutkimusta ajatellen ja lisäisivät alkuperäiskansatiedon roolia hyvin länsimaalaissentrisen ilmiön tarkastelemisessa. Toiseksi jatkotutkimuksen mahdollisuudeksi nousee Yhdysvaltain presidentin Donald Trumpin hallinnon aiheet liittää Tanskalle kuuluvan Grönlannin itsehallintoalueen itseensä. Alueella oletetaan olevan mittavat luonnonvarat, joita Yhdysvallat pyrkii saamaan itselleen. Julkisuudessa Trump kuitenkin perustelee Grönlannin liittämistä osaksi Yhdysvaltoja valtion turvallisuuden takaamisella. Yhdysvaltojen toiminnan seurauksena Grönlannin geopoliittinen asema muuttuu, joka että arktiset fossiiliset luonnonvarat nähdään edelleen osana suurvaltapolitiikkaa ja taloudellista turvallisuutta. Tämä ilmiö tukee tämän tutkielman keskeistä havaintoa siitä, ettei ilmastokriisi ole katkaissut fossiilitalouden kehitystä, vaan pikemminkin kytkenyt sen entistä tiiviimmin geopoliittisiin ja taloudellisiin intresseihin. Grönlanti tarjoaa kattavan ja hyvin monitasoisen kontekstin tarkastella, miten kansainvälinen rahoitussektori, valtopolitiikka ja

ilmastokriisi kietoutuvat toisiinsa tavalla, joka haastaa pyrkimyksiä ekologisesti, oikeudellisesti ja kulttuurisesti kestävämpään tulevaisuuteen.

Arktisten fossiilihankkeiden rahoittaminen ei ole ohimenevä ilmiö, vaan se osoittaa järjestelmällistä tahtoa, jossa ristiriita tiedon, vastuun ja toiminnan välillä on konkreettinen. Samalla ristiriita vahvistaa sitä taloudellista ja poliittista järjestystä, joka elää ilmastokriisin aikakaudella. Tämä ristiriita haastaa ajatusta vihreämmästä ja vastuullisemmasta tulevaisuudesta ja korostaa tarvetta tarkastella ilmastokriisiä vallan ja talouden rakenteiden kautta.

Lähdeluettelo

Aineisto

Can Ileri, Eren, Henri Her, Alix Mazounie ja Lucie Pinson. 2021. "Drill, Baby Drill: How banks, investors and insurers are driving oil and gas expansion in the Arctic." *Reclaim Finance*. https://www.banktrack.org/download/drill_baby_drill/drill_baby_drill_rf_arctic_report_23_09_2021.pdf. Luettu 27.4.2025.

Kanadan halitus. 2023. "Canada and Greenland join forces for the conservation of the Pikialasorsuaq Arctic polynya." Fisheries and Oceans Canada. *Government of Canada* 19.10.2023 <https://www.canada.ca/en/fisheries-oceans/news/2023/10/canada-and-greenland-join-forces-for-the-conservation-of-the-pikialasorsuaq-arctic-polynya.html>. Luettu 2.5.2025.

Norjan energiainisteriö. 2024. "Announcement of areas through APA 2024." *Norwegian Ministry of Energy* 8.5.2024. <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/announcement-of-area-through-apa-2024/id3037896/>. Luettu 2.5.2025.

Pörtner, Hans-Otto, Debra C. Roberts, Valérie Masson-Delmotte, Panmao Zhai, M. Tignor, Elvira Poloczanska, Katja Mintenbeck, Andrés Alegría, Maïke Nicolai, Andrew Okem, Jan Petzold, B. Rama ja Nora M. Weyer. (toim.). 2019. Summary for Policymakers. Raportissa *IPCC Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate*, Cambridge, New York: Cambridge University Press New. <https://doi.org/10.1017/9781009157964.001>. Luettu 2.5.2025

Kirjallisuus

Ansar, Atif, Ben Caldecott ja James Tilbury. 2013. "Stranded Assets and the Fossil Fuel Economy: Risk, Uncertainty and Policy Options." *University of Oxford; Smith School of Enterprise and the Environment*. <https://www.smithschool.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-03/SAP-divestment-report-final.pdf>. Luettu 25.1.2026

Barnes, Jessica. 2022. "Climate Security in an 'Anthropocene Arctic'." *Policy Primer. North American and Arctic Defence and Security Network (naadsn.ca)*. <https://www.naadsn.ca/wp-content/uploads/2022/06/22-June-10-Justin-Barnes-Policy-Primer.pdf>. Luettu 10.4.2025.

Benjamin, Lucy. 2025. *Planetary Politics: Arendt, Anarchy and the Climate Crisis*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Boddice, Rob ja Jyrki Vainonen. 2022. *Tunteiden Historia*. Tampere: Vastapaino

- Bruna, Natacha. 2021. "From a Threat to an Opportunity: Climate Change as the New Frontier of Accumulation." YARA Working Paper 8. *PLAAS*. <https://plaas.org.za/wp-content/uploads/2021/10/YARA-Natacha-Bruna-Oct-2021.pdf>. Luettu 19.11.2025.
- Dear, Michael. 1992. "Understanding and Overcoming the Nimby Syndrome." *Journal of the American Planning Association* 58: 3, 288–300.
- Emmerson, Charles. 2010. *The Future History of the Arctic*. Lontoo: The Bodley Head
- Esty, Benjamin C. 2004. "Why study large projects? An introduction to Research on Project Finance." *European Financial Management*, 10:2, 213–224. https://www.blackwellpublishing.com/pdf/EUFM_Esty.pdf. Luettu 14.12.2025.
- Ferguson, James. 1990. *The anti-politics machine: "Development," depoliticization, and bureaucratic power in Lesotho*. Minneapolis: University of Minnesota
- Figueres, Christiana ja Tom Rivett-Carnac. 2020. *The Future We Choose: Surviving the Climate Crisis*. London: Manilla Press
- Finger, Matthias. 2016. *The Arctic: Laboratory of the Anthropocene*. Teoksessa *Future Security of the Global Arctic: State Policy, Economic Security and Climate*. Lasse Heininen (toim.). Lontoo: Palgrave Macmillan
- Folger-Laronde, Zachary ja Olaf Weber. 2018. "Climate Change Disclosure of the Financial Sector." *CIGI Papers no. 190*. <https://www.cigionline.org/publications/climate-change-disclosure-financial-sector/>. Luettu 12.2.2026.
- Foucault, Michel. 1970. *The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences*. Lontoo: Tavistock Publications
- Foucault, Michel. 2005. *Tiedon Arkeologia*. Tampere: Vastapaino
- González-Hidalgo, Marien ja Christos Zografos. 2019. "Emotions, power and environmental conflict: Expanding the "emotional turn" in political ecology." *Progress in Human Geography*, 44:2, 1-26. <https://doi.org/10.1177/0309132518824644>. Luettu 15.12.2025.
- Gosselin, Pierre ja Aileen Lotz. 2023. "Financial markets and the real economy: A statistical field perspective on capital allocation and accumulation." *Institut Fourier*. <https://arxiv.org/pdf/2312.16173.pdf>. Luettu 14.12.2025.
- Hanacek, Ksejina, Markus Kröger, Arnim Scheidel, Facundo Rojas ja Joan Martinez-Alier. 2022. "On thin ice: The Arctic commodity extraction frontier and environmental conflicts." *Ecological Economics vol. 191*. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107247>. Luettu 7.10.2025.

- Healey, Justin. 2014. *The climate change crisis*. Thirroul: The Spinney Press.
- Heath, Alyssa, Blandine Machabert, Colleen Orr, Danielle Chesebrough, Di Tang, Dustin Neuneyer, Emmet McNamee, Heather Slavkin Corzo, Marcelo Seraphim, Marie Luchet, Mark Kolmar, Matthew McAdams, Minako Yoneyama, Nalini Feuilloley, Nathan Fabian, Nicole Martens, Oliver Hunt, Sheela Veerappan ja Thalia Vounaki. 2019. "Fiduciary duty in the 21st century: Final report." *United Nations Environment Programme Finance Initiative*. <https://www.unepfi.org/wordpress/wp-content/uploads/2019/10/Fiduciary-duty-21st-century-final-report.pdf>. Luettu 9.2.2026.
- Heede, Richard ja Naomi Oreskes. 2016. "Potential emissions of CO₂ and methane from proved reserves of fossil fuels: An alternative analysis." *Climatic Change*, 140:1, 109–121. Luettu <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2015.10.005>. Luettu 14.12.2025.
- Heininen, Lassi. 2012. "Arctic Strategies and Policies: Inventory and Comparative Study." *The Northern Research Forum; The University of Lapland*. https://www.rha.is/static/files/NRF/Publications/arctic_strategies_7th_draft_new_20120428.pdf. Luettu 29.9.2025.
- Helin, Jouni. 2017. "Ilmastonmuutos, siirtolaisuus ja globaalin hallinnan haasteet." *Migration-Muuttoliike*, 43:1, 18–20. <https://siirtolaisuus-migration.journal.fi/article/view/89694>. Luettu 7.12.2025.
- Hill Collins, Patricia. 2019. *Intersectionality as Critical Social Theory*. Durham; Lontoo: Duke University Press
- Hulme, Mike. 2009. *Why We Disagree About Climate Change: Understanding Controversy, Inaction and Opportunity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Illich, Ivan. 2001. *Tools for Conviviality*. Lontoo: Marion Boyars
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. 1999. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino
- Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. 2016. *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino
- Junka-Aikio, Laura. 2024. "Tilaa on, sinne mahtuu joukkoja eikä se häiritse siviilien elämää. Lapin ja Saamenmaan militarisaatio kolonialismin tulkintakehyksessä." *Kosmopolis*. 54:3, 11–28. <https://doi.org/10.70483/kp.147024>. Luettu 11.11.2025
- Kauhanen, Jouni. 2024. *Terra Nullius ja paikallisyhteisöt modernisaation puristuksissa 1950- ja 1960-luvun Lapin vesivoimarakentamisessa: Pohjoiskalotin suunnitelmaksi jäänyt rakentamishanke ja Sodankylän säännöstelyaltaat*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

- Kettunen, Ossi (toim.) 2022. *Arktisen alueen geopolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Kirk, Elizabeth A. ja Raeanne Miller G. 2018. ”Offshore oil & gas installations in the Arctic.” *Arctic Yearbook*. <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2018/2018-scholarly-papers/281-offshore-oil-gas-installations-in-the-arctic-responding-to-uncertainty-through-science-law#>. Luettu 15.2.2026.
- Kivivirta, Ville. 2018. “The shock of the Anthropocene and a margin of hope: On possibilities for critical thinking in the Arctic context.” *Ephemera Journal*, 18:3, 659–671. <https://ephemerajournal.org/sites/default/files/2022-01/18-3kivivirta.pdf>. Luettu 12.4.2025.
- Koivurova, Timo. 2011. Arktiset alueet ja Suomi: Kansainvälisen oikeuden näkökulma. Teoksessa *Jäitä poltellessa: Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus*, Lassi Heininen ja Teemu Palosaari (toim.). Tampere: Tampere University Press
- Koivurova, Timo, Henrik Ringbom ja Pirjo Kleemola-Juntunen. 2017. *Merioikeus ja Itämeri*. Helsinki: Tietosanoma.
- Lamb, William F., Giulio Mattioli, Sebastian Levi, J. Timmons Roberts, Stuart Capstick, Felix Creutzig, Jan C. Minx, Finn Müller-Hansen ja Julia K. Steinberger. 2020. “Discourses of climate delay.” *Global Sustainability* 3:17, 1–5. <https://doi.org/10.1017/sus.2020.13>. Luettu 11.12.2025.
- McIntyre, Caitlin. 2021. “Anthropocene Anxieties: Toward an Affective Ecocriticism.” *Buffalo: State University of New York*, 12:1, 220-226. <https://doi.org/10.37536/ECOZONA.2021.12.1.3759>. Luettu 7.10.2025.
- Millimet, Daniel L., Santanu Roy ja Aditi Sengupta. 2009. “Environmental Regulations and Economic Activity: Influence on Market Structure.” *Annual Review of Resource Economics* 1, 99-118. <https://doi.org/10.1146/annurev.resource.050708.144100>. Luettu 9.12.2025.
- Newell, Peter ja Matthew Paterson. 2010. *Climate Capitalism: Global Warming and the Transformation of the Global Economy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Palosaari, Teemu. 2011. CO2 ja A8+ Jäämeren sulamisen kansainvälispoliittiset vaikutukset. Teoksessa *Jäitä poltellessa: Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus*, Lassi Heininen ja Teemu Palosaari (toim.). Tampere: Tampere University Press
- Peet, Richard ja Michael Watts (toim.). 2004. *Liberation ecologies: Environment, development, social movements*. Lontoo: Routledge
- Rantanen, Mika, Alexey Yu. Karpechko, Antti Lipponen, Kalle Nordling, Otto Hyvärinen, Kimmo Ruosteenoja, Timo Vihma ja Ari Laaksonen. 2022. “The Arctic has warmed nearly four times faster

than the globe since 1979.” *Commun Earth Environ* 3:168, 1-10. <https://doi.org/10.1038/s43247-022-00498-3>. Luettu 7.12.2025.

Reid, Julian. 2020. “Constructing Human Versus Non-Human Climate Migration in the Anthropocene: The Case of Migrating Polar Bears in Nunavut, Canada”. *Anthropocenes – Human, Inhuman, Posthuman* 1:1, 2. <https://doi.org/10.16997/ahip.3>. Luettu 10.4.2025.

Robertson, Claire E., Azim Shariff ja Jay J Van Bavel. 2024. “Morality in the anthropocene: The perversion of compassion and punishment in the online world.” *PNAS Nexus*, 3:6, 1–11. <https://doi.org/10.1093/pnasnexus/pgae193>. Luettu 7.10.2025.

Roussopoulos, Dimitrius I. 1993. *Political Ecology: Beyond Environmentalism*. Lontoo: Black Rose

Scott, Karen N. 2013. “International law in the Anthropocene: Responding to the geoengineering challenge.” *Michigan Journal of International Law*, 40:3, 310-358. <https://repository.law.umich.edu/mjil/vol34/iss2/2>. Luettu 5.2.2026.

Senchenya, Ivan, Sergey Chernyansky, Alexander Ignatyev, Olga Tertitskaya, Nikolay Nazarevsky, Elena Zaika, Ilya Gulakov ja Maria Petrasova. 2020. “Arctic LNG 2 Project: Environmental, Social and Health Impact Assessment.” *Ramboll CIS*. https://totalenergies.com/sites/g/files/nytnzq121/files/documents/2021-09/ALNG2_ESHIA_Part%201_ENG_clean.pdf. Luettu 14.12.2025.

Serres, Michel. 1980. *Le Parasite*. Pariisi: Grasset

Serreze, Mark C. 2018. *Brave New Arctic: The Untold Story of the Melting North*. Princeton, New Jersey; Oxford: Princeton University Press

Somerville, Paul ja Maxime Marin. 2022. “The Arctic is Warming Four Times Faster than the Global Average. Risk Frontiers.” *Risk Frontiers*. <https://riskfrontiers.com/wp-content/uploads/2022/09/Risk-Frontiers-Arctic-warming-pdf-2.pdf>. Luettu 9.12.2025.

Sörlin, Sverker (toim.). 2023. *Resource Extraction and Arctic Communities: The New Extractivist Paradigm*. First edition. Cambridge; New York: Cambridge University Press

Speth, James G. 2004. *Red Sky at Morning: America and the Crisis of the Global Environment*. New Haven, Conn; Lontoo: Yale University Press

Spier, Jaap (toim.). 2021. *Principles on Climate Obligations of Enterprises*. Haag: Eleven International Publishing.

Spratt, David ja Philip Sutton. 2008. *Climate Code Red: the case for emergency action*. Victoria: Scribe Publications.

Storr, Virgil H. 2008. "The market as a social space: On the meaningful extraeconomic conversations that can occur in markets." *Rev Austria Econ* 21, 135–150. <http://ssrn.com/abstract=1708520>. Luettu 9.12.2025.

Temper, Leah, Daniela Del Bene ja Joan Martinez-Alier. 2015. "Mapping the frontiers and front lines of global environmental justice: The EJAtlas." *Journal of Political Ecology*, 22:1, 255–278. <https://doi.org/10.2458/v22i1.21108>. Luettu 17.2.2026.

Vayda, Andrew. P. 2009. *Explaining Human Actions and Environmental Changes*. Lantham: Altamira Press

Vayda, Andrew. P. ja Walters, Bradley B. 1999. "Against Political Ecology." *Human Ecology*, 27:1, 167-179. <https://doi.org/10.1023/A:1018713502547>. Luettu 10.10.2025.

Watts, Michael. 1995. A new deal in emotions: Theory and practice and the crisis of development. Teoksessa *Power of Development*, Jonathan Crush (ed.). Lontoo; New York: Routledge

Wolf, Eric. 1972. "Ownership and Political Ecology." *Anthropological Quartely*. 45: 3, 201–205. <https://www.jstor.org/stable/3316532>. Luettu 3.10.2025.

Young, Oran, Frans Berkhoutb, Gilberto C. Gallopinc, Marco A. Janssend, Elinor Ostromf ja Sander van der Leeuwd. 2006. "The globalization of socio-ecological systems: An agenda for scientific research". *Global Environmental Change*. 16:3, 304–316. 10.1016/j.gloenvcha.2006.03.004. Luettu 11.1.2026.

Zimmerer, Karl S. ja Bassett, Thomas. J. 2003. *Political Ecology: An Integrative Approach to Geography and Environment Development Studies*. New York; Lontoo: The Guildford Press.

Uutis- ja verkkolähteet

Adomaitis, Nerijus ja Terje Solsvik. 2025. "Equinor's new Arctic oilfield to pay back \$8 billion investment in under 2 years." *Reuters.com* 31.3.2025. <https://www.reuters.com/markets/commodities/equinors-new-arctic-oilfield-pay-back-8-billion-investment-under-2-years-2025-03-31/>. Luettu 11.12.2025.

Amnesty International. 2025. "Kansainvälinen tuoistuin linjasi: ilmastotoimet ovat valtiolle oikeudellinen velvoite." *Amnesty Uutiset* 17.11.2025. <https://www.amnesty.fi/ilmastotoimet-valtioille-oikeudellinen-velvoite/>. Luettu 27.12.2025.

Carney, Mark. 2015. "Breaking the Tragedy of the Horizon – climate change and financial stability." Bank of England, puheen virallinen käänös. *Lloyd's of London* 29.9.2015.

<https://www.bankofengland.co.uk/speech/2015/breaking-the-tragedy-of-the-horizon-climate-change-and-financial-stability>. Luettu 14.1.2026.

Equinor.com. 2025. "Our approach to sustainability." <https://www.equinor.com/sustainability/our-approach>. Luettu 11.12.2025.

Haukka, Inka. 2025. "Stubb ja Orpo sinetöivät historialliset jäänmurtaja kaupat Trumpin kanssa – työpaikkoja tuhansille." Yle Uutiset 10.10.2025. <https://yle.fi/a/74-20187649>. Luettu 19.10.2025.

Heikkilä, Markus. 2025. "Norja lykkää syvänmeren kaivausten lupien myöntämistä neljällä vuodella." Yle Uutiset 3.12.2025. <https://yle.fi/a/74-20197542>. Luettu 3.12.2025.

Hildén, Laura. 2023. "Kun geopolitiikan ymmärtämisestä tuli väistämätön osa päätöksentekoprosessia." *Blic Public Affairs* 13.10.2023. <https://www.blic.fi/uutiset/2023/10/13/kun-geopolitiikan-ymmartamisesta-tuli-vaistamaton-osa-paatoksentekoprosessia>. Luettu 20.1.2026.

Passoja, Anu. 2025. "Arktiset alueet avautuvat öljynporaukselle – tutkija tulkitsee Trumpin viestiä: "Voimme elää kuin siat pellossa"." Yle Uutiset 23.1.2025. <https://yle.fi/a/74-20138264>. Luettu 19.10.2025.

Reclaim Finance. 2026. "Our NGO. Reclaim Finance.org." <https://reclaimfinance.org/site/en/who-are-we/>. Luettu 4.2.2026.

Ruskin, Liz ja A. Martínez. 2025. "Trump administration pushes ahead with ANWR oil and gas drilling." *Alaska Public Media.org* 24.10.2025. <https://alaskapublic.org/news/economy/energy/2025-10-23/trump-administration-pushes-ahead-with-alaska-wildlife-refuge-oil-and-gas-drilling>. Luettu 22.11.2025.

Simojoki, Niilo. 2022. "Norja on energia- ja ilmastopoliittinen paradoksi – näin tutkija selittää menestystarinaa." *Demokraatti.fi; STT* 30.4.2024. <https://demokraatti.fi/norja-on-energia-ja-ilmastopoliittinen-paradoksi-nain-tutkija-selittaa-menestystarinaa>. Luettu 20.3.2026.

Suویتie, Jukka. 2023. "Budjetti 2024 – Saksa ja Suomi vertailussa." Meillä ja maailmalla. *Osuustoiminnan talousmedia, Ot.lehti.fi* 7.11.2023. <https://otlehti.fi/2023/11/07/budjetti-2024-saksa-ja-suomi-vertailussa/>. Luettu 1.9.2025.

Toiskallio, Totti. 2024. "1,5 asteen raja ylitettiin – "peli ei ole vielä menetetty"." WWF Suomi Uutiset 8.2.2024. <https://wwf.fi/uutiset/2024/02/15-asteen-rajaylitettiin-peli-ei-ole-viela-menetetty/>. Luettu 11.12.2025.

WWF. 2013. "Meret ja ilmasto eivät kestä arktista öljynporausta." *WWF Mediatiedotteet* 15.10.2013. <https://wwf.fi/tiedotteet/2013/10/meret-ja-ilmasto-eivat-kesta-arktista-oljynporausta/>. Luettu 1.12.2025.

Yhdistyneet Kansakunnat. 1996. ”Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen ja sen XI osan soveltamiseen liittyvän sopimuksen voimaansaattamisesta sekä näiden eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta.” Alkuperäinen sopimusvuosi 1982, allekirjoitettu 21.7.1996 *Finlex.fi* 50/1996.
<https://www.finlex.fi/fi/valtiosopimukset/sopimussarja/1996/50>. Luettu 22.11.2025.

Yhdistyneet kansakunnat. 2026. “United Nations Framework Convention on Climate Change.” *un.org/climate-change*. <https://www.un.org/en/global-issues/climate-change>. Luettu 19.1.2026.

Liitteet

Liite 1. Can Ileri, Eren, Henri Her, Alix Mazounie ja Lucie Pinson. 2021. "Drill, Baby Drill: How banks, investors and insurers are driving oil and gas expansion in the Arctic." *Reclaim Finance*, taulukko s. 20-21.

https://www.banktrack.org/download/drill_baby_drill/drill_baby_drill_rf_arctic_report_23_09_2021.pdf. Luettu 27.4.2025.

List of top 30 commercial banks supporting Arctic expansionists (from 2016-2020)

Rank	Bank	Total amount channeled to the Arctic expansionists from 2016 to 2020 (in billion USD)	Increase in financial flows from 2019 to 2020?	Number of expansionists supported	Top 3 Arctic expansionists	Arctic policy?
1	JPMorgan Chase	18.6	yes	12	Shell, Gazprom, TotalEnergies	yes
2	VTB Group	14.5	no	2	Rosneft, Gazprom	no
3	Sberbank	14.4	yes	8	Rosneft, Novatek, Gazprom	no
4	Barclays	13.2	yes	5	Shell, Total, Equinor	yes
5	Gazprom-bank	12.5	no	4	Gazprom, Rosneft, Novatek	no
6	Citigroup	12.2	yes	14	Shell, TotalEnergies, Equinor	yes
7	BNP Paribas	11.8	yes	8	Shell, TotalEnergies, Vaar Energi	yes
8	Bank Of China	11.5	no	6	CNPC, Gazprom, CNOOC	no
9	Morgan Stanley	11.4	no	6	Shell, TotalEnergies, Repsol	yes
10	Goldman Sachs	10.7	no	10	Shell, Total, Equinor	yes
11	Deutsche Bank	10.2	yes	9	Shell, TotalEnergies, Gazprom	yes
12	HSBC	10.1	yes	9	Shell, TotalEnergies, ConocoPhillips	yes
13	Crédit Agricole	9.2	no	11	TotalEnergies, Gazprom, Shell	yes

20

14	Bank of America	9.0	yes	8	Equinor, TotalEnergies, Shell	yes
15	Mizuho Financial	8.2	no	11	Gazprom, TotalEnergies, ConocoPhillips	yes
16	China Minsheng Banking	7.6	no	1	CNPC	no
17	SMBC Group	6.9	no	10	Gazprom, TotalEnergies, Oil Search	yes
18	Société Générale	6.1	no	12	TotalEnergies, Shell, Wintershall	yes
19	Royal Bank of Canada	5.5	yes	4	Shell, TotalEnergies, Neptune Energy	yes
20	Industrial and Commercial Bank of China	5.3	no	3	CNPC, Shell, CNOOC	no
21	CITIC	5.2	no	1	CNPC	no
22	China construction Bank	5.2	no	3	CNPC, Gazprom, CNOOC	no
23	Intesa Sanpaolo	5.0	no	5	Gazprom, Novatek, TotalEnergies	yes
24	Agricultural Bank of China	4.8	no	2	CNPC, CNOOC	no
25	Unicredit	4.7	no	5	Gazprom, TotalEnergies, Wintershall	yes
26	Mitsubishi UFJ Financial	4.3	no	8	TotalEnergies, Gazprom, Mitsui	yes
27	BPCE Group/Natixis	4.2	yes	9	Shell, TotalEnergies, Gazprom	yes
28	Credit Suisse	4.1	no	6	TotalEnergies, ConocoPhillips, Wintershall	yes
29	Bank of Ningbo	3.9	yes	1	CNPC	no
30	Santander	3.8	yes	3	Shell, TotalEnergies, Repsol	yes
Total		\$254.2bn				

21

Liite 2. Liite 1. Can Ileri, Eren, Henri Her, Alix Mazounie ja Lucie Pinson. 2021. “Drill, Baby Drill: How banks, investors and insurers are driving oil and gas expansion in the Arctic.” *Reclaim Finance*, taulukko s. 20.

https://www.banktrack.org/download/drill_baby_drill/drill_baby_drill_rf_arctic_report_23_09_2021.pdf. Luettu 27.4.2025.

List of top 30 investors supporting Arctic expansionists in March 2021

Rank	Investor	Amount in billion USD (as per March 2021)	Number of top 20 expansionists supported	Top 3 Arctic expansionists supported	Arctic policy?
1	BlackRock	28.5	15	TotalEnergies, Shell, ConocoPhillips	No
2	Vanguard	21.6	15	Shell, TotalEnergies, ConocoPhillips	No
3	Crédit Agricole/Amundi	12.9	15	TotalEnergies, Repsol, Shell	No
4	Capital Group	12.6	9	Shell, ConocoPhillips, TotalEnergies	No
5	JPMorgan Chase	7.2	14	Rosneft, ConocoPhillips, TotalEnergies	No
6	State Street	7.0	16	Shell, ConocoPhillips, TotalEnergies	Yes
7	Wellington Management	5.5	14	TotalEnergies, Shell, ConocoPhillips	No
8	Norwegian government Pension Fund Global	4.7	8	Total, Gazprom, Lukoil	No
9	Invesco	4.4	15	Novatek, Total, ConocoPhillips	No
10	Fidelity Investments	4.3	13	Shell, Total, Equinor	No
11	Norges Bank IM	3.9	1	Shell	No
12	Credit Suisse	3.6	14	Shell, TotalEnergies, Gazprom	No
13	Folketrygdfondet	3.6	1	Equinor	No
14	Dimensional Fund Advisors	3.5	13	Shell, TotalEnergies, ConocoPhillips	No

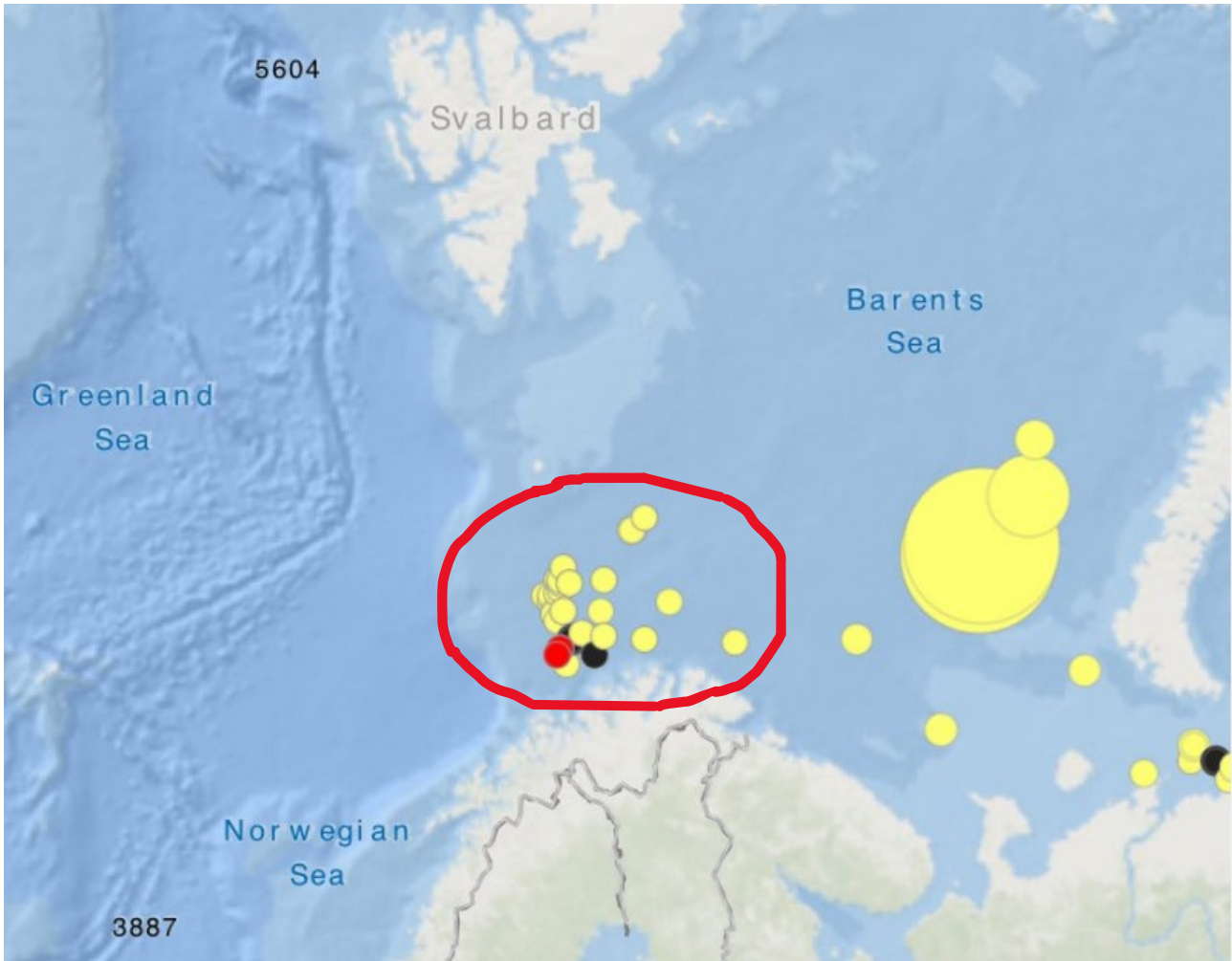
22

15	T. Rowe Price	3.5	13	TotalEnergies, ConocoPhillips, Shell	No
16	State Administration for Foreign Exchange	3.1	2	Shell, Equinor	No
17	UBS	2.9	15	Shell, TotalEnergies, Equinor	No
18	Schroders	2.8	14	Shell, Equinor, Lukoil	No
19	Deutsche Bank	2.7	14	TotalEnergies, Shell, ConocoPhillips	No
20	Franklin Resources (Franklin Templeton Investments)	2.6	13	Shell, TotalEnergies, Lukoil	No
21	Geode Capital Management	2.5	12	ConocoPhillips, Shell, TotalEnergies	No
22	Standard Life Aberdeen	2.4	14	Shell, TotalEnergies, ConocoPhillips	No
23	Société Générale	2.3	13	TotalEnergies, Shell, Equinor	No
24	Northern Trust	2.3	13	Shell, ConocoPhillips, TotalEnergies	No
25	State Farm	2.2	4	Shell, TotalEnergies, Equinor	No
26	Sumitomo Mitsui Trust	2.1	13	Mitsui, ConocoPhillips, TotalEnergies	No
27	BNP Paribas	2.1	15	TotalEnergies, Gazprom, Lukoil	Yes
28	Fisher Investments	2.1	7	TotalEnergies, Shell, ConocoPhillips	No
29	Mitsubishi UFJ Financial	2.0	13	Mitsui, Shell, ConocoPhillips	No
30	Nomura	1.8	14	Mitsui, ConocoPhillips, Shell	No
Total investment		162.6 billion US\$			

23

Liite 3. Liite 1. Can Ileri, Eren, Henri Her, Alix Mazounie ja Lucie Pinson. 2021. "Drill, Baby Drill: How banks, investors and insurers are driving oil and gas expansion in the Arctic." *Reclaim Finance*, kuva s. 29.

https://www.banktrack.org/download/drill_baby_drill/drill_baby_drill_rf_arctic_report_23_09_2021.pdf. Luettu 27.4.2025.

Kuvassa punaisella merkitty alue on Norjan kaasu- ja öljyalueita, joissa sijaitsee myös Norjan valtion APA kaavailemat etsintäalueet, APA.